

RANTAYITAKIRINI ROTYAANTANEWO JESOSHI

Rookashi rapiiteeniri rojankinatakiniri Teyoojiro

¹ Nokoyi niwethatemi, nonintanewo Teyoojiro. ¿Tekatsima oyemini? Naaka kameetha. Paerani niantakawori nojankinatantakimirori, niyotaantakimirori osheki rantayitzirini Jesoshi. Eejatzi niyotaantakimirori osheki riyotaantayitzirini. ²⁻³ Ari iñaashitzimaetakawo ikamakira, ari rañaagae, roojatzi roñaagantapaakariri riyotaanewopaeni. Osheki iñaakotapiinteeyirini rantapaakiri rirori, rootaki riyoperotantariri rañaagae. Okaatzi 40 kitejiri roñaagapiinantariri. Ikenkithatakotziri tsikarika ikanta Tajorentsi reewawenantzi. Rotyaantanakiri riyotaanewopaeni riyoteeri paashini atziri oetarika ikowakaakiriri ranteri. Ro kantziriri Ishire Tajorentsi. Roojatzi riraga Tajorentsi raaneeri Itomi jenokinta, roojatzi noweyaantakawori nokenkithatakotakiri paerani. Iroñaaka eekiro niyaatatzi nowaayemiro nokantemi rantziri riraga rotyaantaneewopaeni Jesoshi, riraga otyaantanakiriri paerani.

⁴ Apaani kitejiri, tekira riyaaate jenokinta, ikaatakagaeyakirini Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni ikantaperotakiri riraga Jesoshi:

—Eero pookanakiro Jerojareeki, nokowaki poyaawakiroota ikashiyakaakimiro Ashitanari,

rowaga pikemakinari chapinki nokantzi-takimiriroña. ⁵ Riraga Jowani ikaawoshitakotzimiri Tajorentsi iñaaki, riyotantakari atziri paapatziyari Tajorentsi. Omaanta eero ojamanitzi opokashitemi Ishire Tajorentsi, okithaatakaapaakimi, riyotantyaari atziri kyaaryo pikemijantaperotakina naari.

Roenkantanakari Jesoshi jenokinta

⁶ Paashini kitejiri ipiyotawenteeyakarini Jesoshi riyotaanewopaeni eejatzi paashinipaeni aapatziyariri janta tonkaariki owaero Oriiwomashi. Rojampiteeyirini. Ikantziri apaani:

—Nowinkatharite, aaka isheninkani riraga achariniiteni Ishireeyerini. Paerani ijeekawitani jewawenantatsiripaeni achariniitenipaeni; omaanta iroñaakaroña tekatsi. ¿Arima iroñaaka pikanteri paashini reewawenteeyenani? Osheki nokowaki.

⁷ Ikantawakiri:

—Tee ikowakayimi Ashitanari piyotero tsikarika okaate. Ojamanitatziirika rooma tsikarika okaate. Apatziro Ashitanarikya apaniroeni kantatsini. ⁸ Iinja itajonkawenteeyeminiita eejatzi opokashiteeyemini Ishire. Omatakayemi, rootaki nokowakaakimiri pikenkithatakotena jaga Jerojareeki, eejatzi pithotyaanakiro Joreeyaki pikenkithatakotena. Eejatzi pikenkithatakotena janta Jamaaryaki, eejatzi pithotyaanakiro maawaeni paashinipaenikinta kipatsikinta, pikenkithatakotena. Tsikarika piyaate nokowaki pikenkithatakotena.

⁹ Rootaki ikantanakiriri Jesoshi. Ari ramineeyawakirini maawaeni, roojatzi

roenokantana jenoki, ipeyimotanakari menkoriki. ¹⁰ Ari ramineeyanakirini jenoki joreririri, jatanaki. Ari romapokapaakiri apite ronampiri Tajorentsi, ikatziyimoeyapaakarini. Ikimitapaakari shirampari; kitamaamawori imaatha. ¹¹ Ikantapaakiri:

—¿Eeniromi, karireeyajatzi? ¿litaka eekiro paminanta jenoki? Piñaawakiri riraga Jesoshi roenokanaka jenokinta. Eejatzi ipiye paata. Aririka ipiye, ikimitapaeya iroñaaka riyaatantanaari.

¹² Roojatzi roerinkantanaa taapiki, ipiyeeyanaani Jerojareeki riraga rotyaantanewo Jesoshi kimitaka apaani kiroometero. Okaakini Jerojaree, tee inteenaperotzi.

¹³ Ari rareeteeyapaakani, rateeteeyapaakini oshitamenkota jenoki. Janta imaapiinteeyininta riraga Peetero, eejatzi Jowa, Jantyaako, Antereeshi, Jiripi, Tomashi, Waritoromee, Mateeyo, Jantyaako (riraga itomi Arijeeyo), Shimo (riraga kathaaperotzinkari antayitzirorini oetarikapaeni), eejatzi Joorashi (riraga itomi paashini Jantyaako), imaapiinteeyini maawaeni. ¹⁴ Ari rapiitapiinteeyironi ipiyoteeyani eejatzi ikenkithatakagaeyirini Tajorentsi. Itsipateeyarini rirentzipaeni Jesoshi, eejatzi riniro rowaga Mariiya, eejatzi paashinipaeni tsinani. Aritaki ikantani ikenkithatakaapiinteeyirini Tajorentsi.

Riyoyaayitantakaririni Mateeyashi poyaatariri Joorashini

¹⁵ Ari paashini kitejiri ikatziyanaka riraga Peetero ikatziyimoteeyanakarini iyemijantzinkaritepaeni. Aamashitya ikaateeyini 120. ¹⁶ Ikantzi:

—Nojoriiyotzinkaritepaeni, okameethatzi amonkaatero okantzirini Iwaperite Tajorentsi. Paerani iyoteerini Ishire Tajorentsi Iraviirini ikenkithatakotantaririni Joorashini: riraga jewateeyakiririni agaeyakiririni Jesoshi.

¹⁷ Aritaki akaateeyawitariniroña. Paerani itsipateeyawiteeni rantawaetakaawitakina.

¹⁸ Omaanta raakaantashitaari Awinkatharite, ipinatashiteetawitakari koriki. Raawitakari, roojatzi roepiyeeniri, rirotaki koriki ramanananteetakawori kipatsi. Roojatzi irira ishirikantanaka, shirik; ithatanaka. Roojatzi ithatyaakotantanaka, thatzik; ipityaankanaka; roojatzi ikotaantapaaka imotziki, waag, iyowapaaki isheeto.

¹⁹ Riyoteeyakirini maawaeni jerojareejatzi. Rootaki iitanteetawori kipatsi ramananteetziri Asheererama.

Akantziro apaanteki aaka: “Iwinawoni Jesoshi rowamaanteetawitakariri”.

²⁰ Aritaki paerani rojankinateetzironi mampaantsi kantatsiri: “Okaankipankotanaki ipankoni aakaanterini Awinkatharite, tekatsi jeekantzityaarini”. Eejatzi okantzini mampaantsi: “Okameethatzi eeniro poyaatyaarini kenkithatakaanantatsini”.

²¹⁻²² Iroñaaka thame akanteri paashini: “Pipoyaatyaari Joorashini”: tema rootaki ikowakaakaeri Tajorentsi. Rirotaki akanteri tsipatapiinteeyeerini paerani: ñaaperotziriri Jowani ikaawoshitantzini, eejatzi ñaapiintziriri

Jesoshi. Akowaki ñaakiriri rañaagae eejatzi riyaatanee jenokinta: akanteri ikaateeyeeni akenkithatakoeyerini Jesoshi. ¿Ninka akanterika iroñaaka ipoyaatyaari? ²³ Ari ikantzi paashini:

—Rirorika irika Josee Warajawaashi, iiteetziri eejatzi Jooshito. Teerika irira, rirorika irika Ma-teeyashika. Ari ikaemiri apite:

—Pipokanaki jaka niyanki. ²⁴⁻²⁵ Roojatzi ikenkithatakaeri Tajorentsi, ikantziri:

—Nowinkatharite, eerokakya iyotzirori tsika ikanteeyarini maawaeni atziri rajankaneki. Eeniro irika apite. Piyotakayenari ninkarika pikowakayaari eeroka poyaatyaarini Joorashini. Tekatsi ikanta iroñaaka rirori ikenkithatee eejatzi ranantee: tema kamaki rirori, jataki janta paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²⁶ Roojatzi iñaathawaetaka, tema riyoyaakiri Ma-teeyashi. Ari ikaatawitani chapinki rotyaan-tanewo Jesoshi 11. Iroñaaka ikaateeyeeni eejatzi 12.

2

Kitejiri iiteetziri: “Pentekoshiteshi”

¹ Ari iroñaaka omonkaatapaaka kitejiri iiteetziro: “Pentekoshiteshi”. Ari ipiyoteeyakani Jerojareeki maawaeni aapatziyariri Jesoshi.

² Omapokashitapaakari, ikemawakiro oshiyaawitawori antawo tampyaa, opoe-matapaaki, moo. Opoñaanaka jenokinta, othotyaapaakiro pankotsi ijeekaeyantarini.

³ Eejatzi okoñaatzimotashitapaakari oshiyaaw-itakawori paamari, otsiparyagaeyapaakani ojeekanteeyapaakarini iitokipaeni maawaeni

jeekaentsiri. ⁴ Okithaatakagaeyapaakarini Ishire Tajorentsi. Roojatzi iñaawaetantanakawo inashitachari paantentsipaeni tekatsi iyoteerini, imateeyakironi rowaga oñaawaetakaapaakiri Ishire Tajorentsi.

⁵ Ari ijeeki janta Jerojareeki joriiyopaeni, aapatziyaperotawori rojankinarini Moeseeshi, ipoñaayitanakani paashinipaeni kipatsiki, tsikarika. ⁶ Ikemanteeyawakaririni

iñaawaeteeyanakirini, rootaki ipiyotawentapaakari osheki atziri. Ikemaeyapaakironi ipaantepero. Tee riyotakotapaeri. ⁷ Rotsikanatakari, ikenkithashireeyapaakani rojampitawakagaeyapaakani:

—Tema maawaeni riraga ñaawaeteentsirika rirotaki kariireeyajatzi. ⁸ ¿Tsika akantaka akemanteeyanakaworini maawaeni apaanteperopaeni? ⁹ Iroñaaka akaateeyakirini

paaratyajatzi, meryaajatzi, eraamajatzi. Eejatzi eenitatsi jeekatsiri Mesopotaamiyaki, Joreeyaki, Kaparooshiyaki, Poontoki, Aashiyaki, ¹⁰ Jiriijiyaki, Pampiiriyaki, Ejiipitoki. Eejatzi

akaateeyakirini poñaayiteencharini okaakintapae Shireeneki, janta kipatsiki owaero Riiwya. Eejatzi eenitatsi areetantachari poñaayitacharini Oroomaki joriiyopaeni eejatzi peyeenchari joriiyo. ¹¹ Akaateeyakini joriiyoperotatsiri eejatzi

peyaachari joriiyo. Akaateeyirini kireeshiyajatzi eejatzi araawyajatzi. Akemaperoeyakironi ashi apaantepero omawitya inashita atziri rashi ipaantepaeni ikemayitzironi. ¹² Ari

rotsikanateeyanakarini oshekyantzi atziri, tee riyotakotziri. Rojampitawakagaeyanakani:

—¿Tsika akantaka akemantawori apaantepero?

¹³ Omaanta paashinipaeni, ishirontawenteeyanakarini, ikantzi:

—Ishinkiteeyakani irinta, injii, injii.

¹⁴ Ari eeniro janta riraga Peetero, ikaateeyirini paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi. Itacheronkawaantetanaki ikantanakiri:

—Nojoriiyotzinkaritepaeni, maawaeni eeroka jeekatsiripaeni jaka Jerojareeki, piyoteeyawakironi iroka nokantemiri, pikemijanteeyawakinani. ¹⁵ Piitashiteeyawitakarini ishinkiteeyakani irikapaeni. Omaanta tee ishinkiteeyani. Jaka aepatsiteki tema ishinkitapiinteeyani atziri tsiteniriki, omaanta kitejiriki eero ishinkita. Tema iroñaaka tekira ijenokitapaaki oorya. Tekira omonkaata ishinkitapiinteeta, ¹⁶ omaanta iroka pikemakiri ikantakotziri kamanantzirorini iñaani Tajorentsipero iitachari Joeri paerani, tema rojankinatzitakawoni oetarika ikantziri Tajorentsi. ¹⁷ Ikantzi Tajorentsi: “Iinja iñeero maawaeni atziri notyaanteniri Noshire. Okamantakaayiterini noñaani pitomipaeni, pishintopaeni. Riraga ewankaripaeni niyotakaeri oetarikapaeni rajankaneki. Eejatzi Ishire Tajorentsi oñaagayitakirini antyashiparipaeni oetarikapaeni, kimiwitaka imishiwaetatzii.

¹⁸ Eejatzi maawaeni aapatziyenani shiramparipaeni, tsinanipaeni, notyaanteniri Noshire, ikenkithatakotantenari. ¹⁹ Ari nomatero iinja kaari piñaapiintzi jenoki eejatzi jaka kipatsikika: potsikanatanakyaawo. Aritaki piñeeyeroni iinja riraani oshekini kamaentsiri, eejatzi

piñaawakiro otagaeyanakyaani pankotsipaeni: oshekipero okachaaperotanaki. ²⁰ Nityaawo noetsiwakanakiri oorya; eejatzi riraga kashiri, ikityonkatanaki, roshiyanyakyaawo iraantsi. Roojatzi omonkaatapaakya kitejiri rareetantapaakyaari Piwinkatharite reewatawenteri maawaeni atziri. Osheki imatapaakiro, ikantakoeyantyaaririni irira. ²¹ Omaanta rowawijaakoeyirini maawaeni atziri ikantzi: ‘Nowinkatharite, powawijaakotena’ ”.

Rootaki rojankinatzirini Joeri.

²² Eekiro ikantzi Peetero:

—Nojoriiyotzinkarite, pikemijantawakiro iroka nokantemiri, nokenkithatakoteri Jesoshi, riraga najareetejatzi. Itajonkantayitzini, imatayitakirini kaari añaapiintzi. Eejatzi imatayitakironi oetarikapaeni, ayotantariri itajorentsiperotaki. Tema piñaapiinteeyakirini eerori, piyotakiroña. Tema rirotaki Tajorentsi matakaakiriri. ²³ Paerani aritaki riyotakotzitarini irira, ikantzitani: “Aritaki okantyaari, ipimanteeteri riraga Jesoshi”. Rirotaki atziri kaari kameethatatsi owamaakiriri, omaanta eerokapaeni pikentakotakaanteeyakirini, powamaakaanteeyakirini.

²⁴ Ari osheki ikemaatsitayitakawoni, ikamaperowitaka. Omaanta rowañaagaeri eejatzi Tajorentsi, tee ikowakayiri eekiro ikamaperotatye. ²⁵ Tema rojankinatzitakawoni paeraniperoroña Iraviiri iñaani Jesoshi:

“Niyotaki kijokiro rowakina Ashitanari, ijeekaki nakoperoki ramitakotapiintakina, kaari

nothaawantya. ²⁶⁻²⁷ Osheki noki-moshirewentakiri, rootaki nokanantariri: ‘Pawa, osheki niweshiryaaaka. Niyotaki eero pookana janta jaawikinta. Eejatzi eero pishinetana nopathayi paata, tema piñaaperotana nokameethatzi. Niyotaki pimatakaakinawo iroka pikantakinari. ²⁸ Piyotakaakinawo nokantyaani nañaaperotanaki, kijokiro owawakaeya, nokantyaani niweshiryaaawentanakimi’ ”.

Rootaki iñaani Jesoshi rojankinatzirini Iraviiri.

²⁹ Eekiro rowaaganakitziro Peetero:

—Iroñaaka, nojoriiyotzinkarite, piyotaperotziro nokamantaperotemi ikamaki achariniiteni riraga Iraviirini, ikitataka. Eenitatsira iroñaaka ikitatakanta. ³⁰ Kamanantziro rinawitani. Riyotaperotzironi ikantaperotziriri Tajorentsi: “Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri, eero namatawitzimi. Iinja reewawenante pijoriiyotzinkariperote, poyaatemini”. ³¹ Ñaakiro, tekirani ipiriintaani Rotyaantanewo Tajorentsi, omaanta riyotakotzitakarini Iraviiri. Tema rojankinatzitakani: “Ikante Rotyaantanewo Tajorentsi: ‘Pawa, niyotaki eero pookana janta jaawiki, eejatzi eero pishinetana nopathaye’ ”.

³² Rirotaki Jesoshi piriinteeri Tajorentsi. Aritaki noñeeyakirini naari, iroñaaka nokamantaperotakimiro. ³³ Aritaki raawaeri janta rakoperoki, ikaatantapaakariri reewawenantzi. Eejatzi okithaatakaakari Jesoshi Ishire Tajorentsi, rowaga ikashiyakaakiriri Iriri. Iroñaakakya, rotyaanteeyakinawoni naari jaka: rootaki piñaanteeyakinarini eejatzi pikemaeyantakinarini.

34-35 Pamine, tee riro kenkithatakotachani riraga Iraviiri paerani, inta ikenkithatakotziri Rotyaantanewo Tajorentsi. Tee roenokaeya irira Iraviirini jenokinta inta riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Tema rojankinatztitani rirori paerani: “Irira Pawa Tajorentsi rirotaki kantziriri Awinkatharite riraga Rotyaantanewo Tajorentsi: ‘Pijeekapae jaka nakoperoki, pikaatena eewawenante roojatzi iñaaperoyantemirini paata maawaeni kijeeyawitzimirini’ ”.

36 Eekiro ikamantanakiri Peetero:

—Tema aakateeyakini icharineeteni Ishireeyerini. Kameetha riyoperoyeroni maawaeni ajorriyotzinkarite iroka nokantakimiri: piken-takotakaantawitakari Jesoshi, omaanta ipiriin-teeri Tajorentsi, kyaaryo ipeyawaeri eejatzi Jew-awenantatsiri, eejatzi Rotyaantanewo, kimitaka ikashiyakaakiriri achariniiteni paerani.

37 Ikemanteeyawakaworini iroka, osheki ikenkithashiryaaperoeyanakani. Riyotakoper-otanaka kyaaryo rantziro kaari kameethatatsi. Rojampiteeyirini Peetero eejatzi paashinipaeni rotyaantanewo:

—Nojorriyotzinkarite, ¿tsika nokanteeyaanika aritakima ikaminthagaena Tajorentsi?

38 Rakanakiri:

—Pikenkithashiryaaagaeyakya, eero pikimitaaga paerani. Kameetha paapatziyari Jesokirishito eejatzi pikaawoshitakowentyaari Tajorentsi riyotantyaari atziri paap-atziyari Jesoshi. Rootaki ikaminthaan-teeyemirini Tajorentsi, eero rapiiteemiro ikenkithashiryaaakotzimiroroña eejatzi kaari

kameethatatsi panteeyawitakarini. Rootaki okithaatakaantakimiri Ishire rotyaantzimiri. ³⁹ Rootaki ikashiyakagaeyakimirini eerori; eejatzi ikashiyakagaeyakirini rirori pisheninkatanakyaarini iinja, eejatzi maawaeni atziri jeekayitatsirini paashinipaeni kipatsiki. Rootaki ikashiyakagaeyakaerini maawaeni; rootaki ikowakagaeyakaeri Awinkatharite, aririka aapatziyeeyaarini.

⁴⁰ Osheki paashini ikamantaperoeyiririni, ikowaki raapatziyakaaperotyaaeri. Eejatzi iroka ikantakiriri:

—Pookero kaari kameethatatsiri pantziri ari rowawijaakoteemi Tajorentsi. Rootaki eero rowashironkaantzimi paata.

⁴¹ Ari ikemaperotakiro oetarika ikantakiri riraga Peetero, raapatziyawakawo ari ikaawoshitawentakari Tajorentsi, aamashitya ikaateeyakini 3.000. ⁴² Ikantatyeeyaani ikemijantaperoeyirini iroka riyotagaeyiririni. Ikanatatyeeyaani kameetha ikimitawakagaeyakani: itsipatawakagaeyakani rakiyotawakaeyani owanawontsi, ikenkithashireeyantakaririni riraga kamawenteeyakiririni, eejatzi ramanapiinteeyirini Tajorentsi.

Ijeeki kameetha riraga aapatziyariri Jesoshi

⁴³ Riraga rotyaantanewo Jesoshi rantapiintakiniri atziripaeni kaari ñaapiinteeyirorini eejatzi imatayitakironi oetarika riyotantanakariri kyaaryo itsipatari Tajorentsi. Osheki rotsikanatanakari maawaeni atziri, ikantzi:

—Imatakaakiri Tajorentsi aapatziyariri Jesoshi. ⁴⁴ Ari ikimitawakaeyakani irirapaeni. Tee ithaawakaeyawoni oetarikapaeni, omaanta ipawakaapiinta tzimimotayitziririni, oetarikapaeni. ⁴⁵ Ipimanteeyironi rowaagawo eejatzi iipatsite. Ipagaanteeyakirini iyorikite maawaeni aapatziyariri Jesoshi koetyeemotziriri. ⁴⁶ Maawaeni kitejiri riyaatapiinteeyini janta Tajorentsipankoki. Eejatzi rakiyotawakaeyakani owanawontsi ipankokipaeni rirori, ikenkithashiryaaantariri kamawenteeyakaerini. Aririka rowaeyani, ikimoshireperoeeyini, eejatzi kameetha ipashitawakaeyakani. ⁴⁷ Ikanteeyini:

—Kameetharini Tajorentsi.

Eejatzi riraga maawaeni jeekatsiripaeni iñeeyakirini rirori ikameethatzi. Ikantatyeeyaani maawaeni kitejiri raapatziyaperotanakyaari paashinipaeni atziri, roshekitakaaperoeeyakirini Awinkatharite.

3

Ikenkithatakaantzi Peetero janta Tajorentsi-pankoki

¹ Paashini kitejiri, shaawiityaaki oorya, itonkaanaki Peetero eejatzi Jowa janta Tajorentsipankoki oetotziikinta tonkaari. Maawaeni kitejiri shaawiityaaki oorya riyaatapiintzi jorriyopaeni janta ramanantapiintariri Tajorentsi. ² Eeniro ijeekaki janta apaani shirampari kijopookitatsiri. Aritaki ikantzitapaaka paerani owakira ikoñaatapaaki. Ari maawaeni kitejiri ramaetapiintziri omooki

Tajorentsipanko iiteetziro: “Kameethari omoo”. Aritaki rowaetapiintziri omooki inethaantyaariri iyorikite kyaayitatsirini. ³ Riraga Peetero eejatzi Jowa roowiteencha ikyeeyapaenimi Tajorentsipankoki, omaanta iñaawakiri rirori ikantawitawakari:

—Pikaminthayena, nojoriyotzinkarite, pipena koriki.

⁴ Ari ramineeyapaakirini Jowa, Peetero, ikantziri:

—Paminenatya.

⁵ Raminaperotawitawakari, iitashiwitaka ari ipakirimi oetarika. ⁶ Omaanta ikantanakiri:

—Tekatsi noorikite, omaanta nokowaki nokaminthayemi. Nokanteri Jesokirishito, riraga najareetejatzi ikatziyatziyatakagaemi rirori. Iroñaaka pipiriinte, pikatziyatziyawaete.

⁷ Roerikakiri rakoperoki, ikatziyakiri. Intsipaeete retsiyatakotee, ishintsitanaki iitziki. ⁸ Ishintsitzi ikatziyanaka, sherok. Ikatziyaperotanaka, ikatziyatziyawaetanaka. Itsipatanakari, ikyaanaki Tajorentsipankoki. Ijapojapotanaka, ikantanaki:

—Kameetharini Tajorentsi. ⁹ Iñeeyawakirini maawaeni atziri: ranaashitanaka. Ike-maeyawakirini ikantanaki:

—Kameetharini Tajorentsi. ¹⁰ Ari riyoteeyawakirini, rirotaki irika jeekaw-itacharini omooki, nethaapiinantawitachari koriki. Iñeeyakirini retsiyatakotee, rootaki rotsikanatantanakariri. Tee riyotakotziri.

¹¹ Ari roerikaperotanakiri Peetero eejatzi Jowa. Eeniro ikatziya janta ipiyotapiinteeyantarinira:

ro ikaapanomatakaantziro iiteetziro rashi Sharamoo, rirotaki wetsikakaantziro paerani. Roojatzi ishiyashitantapaakari maawaeni atziri, rotsikanatapaakari. ¹² Iñaawakiri Peetero, ikantawakiri ijoriiyotzinkaritepaeni:

—¿Iitarikya potsikanatantanari? ¿Iitaka paminanteeyanarini, joreririri? Eero piitashitana naaka Tajorentsi nanashitakaantaariri irika kijopookiwitachari. Eero eejatzi piitashitana naapatziyaperotakari nomatantaariri. ¹³⁻¹⁴ Irira Tajorentsi rirotaki etsiyatakoteeriri. Paerani raapatziyapaakari Awaraama, Ijaaka, Jakoowo, eejatzi maawaeni achariniiteni. Okameethatzi pikimitagaeyarini rirori paapatziyeeyarini Tajorentsi. Rirotaki ñaaperotaperotziriri Jesoshi ikantzi: “Ñaakiro, ikameethaperotzi Notyomi, rantakinawo maawaeni nokowakaakiriri”. Kyaaryo osheki ikameethaperotzi Jesoshi. Rirotaki paakaantakiri. Ro ipankagaerimi Peraato, aritaki pikantakowentakiri: “Tee nokoyi pipankaeri”, omaanta pikowakiri ipankaeri owamaantatsiri. Kyaaryo ikamawenteeyerini maawaeni atziri. ¹⁵ Powamaakaantakiri owañaagaeyiririni atziri. Ikamawitapaenta, roojatzi ipiriinantaari Tajorentsi. Noñeeyerini rootaki nokanantzimiri. ¹⁶ Eeniro irika shirampari: ikemakotantawakariri Jesoshi, raapatziyaperotakari kameetha, rootaki retsiyatakotanteeri. Irika iroñaaka piñaakiri. Tema piyoteeyirini. Ari raapatziyaperotakari Jesoshi, rootaki itekatsitantaari. Piñaakiri iroñaaka ranashitanaka.

¹⁷ Eejatzi ikanteeyirini Peetero:

—Ari nojoriyyotzinkaritepaeni, iroñaaka niyotaki tee piyotawitarini Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Eejatzi riraga jewatatsiripaeni tee riyoteeyawitarini rootaki pikentakotakaanteeyantakaririni rirori.

¹⁸ Omaanta irira Tajorentsi ishinetakimi panantakawori maawaeni iroka, pimonkaantanakawori maawaeni rojankinatakaakiri kamanantayitzirorini iñaani paeraniperoroña. Tema maawaeni rojankinatakotzitarini Rotyaantanewo Tajorentsi otzimatye ikemaatsityaawo.

¹⁹ Pikenkithashireeyanakyaani, eero pikimita paerani, inta paapatziyeeyarini Jesoshi; roojatzi ikaminthayemi Tajorentsi; tema rowameethateeyimini, eero ikenkithashiryakoteemiro eejatzi kaari kameethatatsi pantayitawitarini. Eejatzi itsipateeyantemirini Awinkatharite, riweshiryaakagaeyemini.

²⁰ Eejatzi iinja rotyaantemiri eejatzi Jesoshi, riraga Rotyaantanewo. Tema paeraniperoroña riyoyaakiri rotyaanteri rowawijaakoteri atziripaeni.

²¹ Omaanta iroñaaka ijeekapae janta jenokinta, ikantyaani roojatzi riraga Tajorentsi rowameethatantayitapaakyaaworini maawaeni, oetarikapaeni. Tema rootaki ikantziniriri paeraniperoroña riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, riraga rowameethateeyirini rirori: rirotaki ñaawaetakagaeyiririni maawaeni.

²² Ikantzini Moeseeshi: “Riraga Pawa Tajorentsi rotyaantemiri paashini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, ikimitena naari rotyaantakina. Rirotaki joriiyo ikimitakae aaka. Oetarikapaeni ikamantemiri, paapatziyawakyaari.

²³ Omaanta

maawaeni kaari aapatziyaarini rirori, ithonkaeyerini Tajorentsi, eero rapiiteero itsipatari ijorriyotzinkaritepaeni”.

²⁴ Eejatzi rojankinatakotzitawoni paerani Samoeri eejatzi maawaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi iroka piñaayitakirini iroñaaka. ²⁵ Aritaki ipokapaaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi ikashiyaakari rotyaanteeri. Tema ikashiyakaanantakaririni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi eejatzi paejatziiteni riraga Awaraama, Ijaaka eejatzi Jakoowo. ²⁶ Rotyaantakiri Tajorentsi aakaki, reewateeyakaeni riyotagaeyakaeroni. Eeniro panteeyironi kaari kameethatatsi, omaanta ipokashiteeyakimini rowawijaakoeyemini eero pashironkanta; ikowaki riweshiryaakagaeyemini. Rootaki kyaaryo pikenkithashiryaanteeyanakyaarini, eero pikimitaga paerani.

4

Riraga yotaawakaencharipaeni ipiyotashitakari Peetero eejatzi Jowa

¹ Eeniro ikenkithatzi Peetero eejatzi Jowa, ikenkithatakayiri atziripaeni. Ari ipokapaaki ñaanakowenantatsiripaeni, eejatzi jewatatsiri waariryaapaeni ashi Tajorentsiipanko eejatzi saroseeyopaeni. ² Ikijashireeyanakani, ikantawakaanaka:

—¿Oetakama riyotaantariri atziri? Iroka ikamantakiriri: “Ipiriintanee kamatsiripaeni: tema piriintanaa Jesoshi”. Tee okameethatzi iroka riyotaanteeyirini.

3 Itsitenitzimatantanaka oorya, ra-gaeyanakirini, omaanta eeniro jankinarentsi rashi rirori jorriyopaeni othañaantsita rojampitantyaariri atziri tsiteniriki, rootaki raantanakariri romonkyagaeyapaakirini omonkyagamentotsiki, roojatzi ikiteji-takoeyakini. 4 Omaanta raapatziyaper-otawakawo osheki kemaeyawakiririni Peetero, aamashitya ikaateeyakini 5.000 shirampari, aapatziyakariri Jesoshi; eejatzi okaateeyakini roori tsinanipaeni eejatzi eentsipaeni.

5 Inkaamani ipiyoteeyani eejatzi janta Jerojareeki jewatatsiripaeni, aataperoteen-chari, iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi.

6 Ikaateeyirini Aanashi, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni. Eejatzi itsipatari Kaejashi, paashini Jowa, Arejaantero, eejatzi maawaeni isheninka iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni. 7 Ari ikaemakaantakiri Peetero, Jowa eejatzi riraga kijopookiwitachari rojatekakiri niyanki, rojampiteeyakirini:

—¿Ninka matakaakimirori petsiyatakotantariri irika shirampari? ¿Ninka kantakimiri? 8 Ari iy-otaakiri Ishire Tajorentsi Peetero, omatakaaper-otakiri. Ikenkithatakagaeyakirini piyotawentee-yaririni ikantzi:

—Jewatatsiripaeni eejatzi aataperoteen-charipaeni. 9-10 ¿Pininaneentakina nantakirowa kameethatatsiri? Pojampitakina tsika nokantaka netsiyatakotakaantariri irika kijopookiwitachari. Nokowaki eerokapaeni eejatzi maawaeni atziri piyotawakiro. Rirotaki Jesokirishito riraga najareetejatzi etsiyatakoteeriri.

Pikentakotakaantawitakari, omaanta ipiriinteeri Pawa Tajorentsi. Jee, imatakaakina Jesoshi netsiyatakotantariri irika iroñaaka katziyeen-charika jaka etsiyatakoperotee. ¹¹ Rirotaki Jesoshi oshiyakaawentachari mapitatsiri pitheenkakiri eerokapaeni wetsikawitawori pankotsi, omaanta iroñaaka ipeyakiro rooperotatsiri mapi pankotsi. Ikimiwita iroka Tajorentsi ipeyakiri Jesoshi riroperotatsiri. Eerokateeyakini oshiyakariri wetsikawitawori: pitheenkakiri Jesoshi. ¹² Omaanta tekatsi paashini owawijaakotantatsini. Tee ijeeki jaka kipatsikika paashini owawijaakoteeni. Apaniroeni Jesoshi imatziro rowawijaakotee.

¹³ Ikemantawori iroka rotsikanateeyanakarini riraga jewatatsiripaeni. Ari imaeritanaki ikenkithashiryaakotanakari, iñaakirira tee ithaayi. Roojatzi ikantawakaaka:

—Ñakiro, tee ithaawanteeyarini riroripaeni. ¿Litaka kaari ithaawanta? Eejatzi tee ithotyaaperotziro Iwaperite Tajorentsi, tee niyotayiri naakapaeni, omaanta osheki riyotzi apaniroeni. ¿Tsika ikantaka riyotantakari? ¿Arima imatakiro Jesoshi, riraga kijokiro rowawitakari riyotagaeyirini? ¹⁴ Ari iñeeyakirini itsipatakari riraga retsiyatakoteeri. Tekatsi ikantya ikantakoteri.

¹⁵ Ari rotyaantanakiri:

—Piyowakite janta.

Ari riyowanaki. Roojatzi ikantawaka-gaeyanakani rirori jewatatsiripaeni:

16 ¿Tsika akanterika irintapaeni? Riyotanakiri maawaeni jerojareejatzi itajonkawentakiri riraga kijopookiwitachari. Tekatsi akante: “Tee imatziro”. 17 Omaanta tee okameethatzi ikenkithatakagaeyanakirini atziripaeni. Thame akantaperoteriita: “Eerotya iroñaaka pikenkithatakotziri riraga Jesoshi. Aririka papiitero pikenkithatakoteri aritaki nowashironkaakimi”.

18 Ari rapiiteeri, ikaemaeri. Ikantaperotziri:

—Eerotya iroñaaka pikenkithatakotziri Jesoshi. Aririka papiitero pikenkithatakoteri, aritaki nowashironkaakimi.

19 Rakanakiri:

—Tema iñee Tajorentsi maawaeni aari. Pikantaperotenatya: ¿Kameethama nothotypeero naapatziyemi okaatzi pikantakinari? Tema irira Tajorentsi naapatziyari. 20 Tekatsi nokantya iroñaaka nookaero nokenkithatakotziro iroka noñaaperotakiri, eejatzi iroka nokemaperotakiri.

21-22 Ari rapiitakiri eejatzi ikantaperowitakari, roojatzi rotyaanantaari. Tekatsi rante rowashironkaantyaariri. Paerani imonkaatakiro 40 rojarentsite kijopookiwitachari. Ari osheki ikenkithashireeyakironi atziri retsiyatakotziri Jesoshi, riyoteeyantakarini itajorentsitaki. Iñeeyakironi atziri iroka imatakaakiri, ikantapi-inteeyanakini: “Kameetharini Tajorentsi, osheki imatakagaeyakirini aapatziyakariri Jesoshi”, rootaki kaari rowashironkaantari.

Ramanakiri Tajorentsi riraga aapatziyariri Jesoshi

²³ Ari roeyowaeyanakirini jewatatsiripaeni, roojatzi riyaaateeyanakini Peetero eejatzi Jowa aapatziyeeyakaririni Jesoshi. Ikamantapaakiri iroka ikantawitakariri riraga jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiri eejatzi aataperoteenchari. ²⁴ Ikemantawakawori iroka, ikenkithataka-gaeyakirini Tajorentsi. Ishintsipaantetziro apaani, ikantzi:

—Nowinkatharite, eeroka wetsikirori jenoki, kipatsi, inkaare, maawaeni; eejatzi piwet-sikaeyakirini maawaeni tzimanteeyaworini.

²⁵ Eejatzi paerani piyotaakirini nochariniiteni Iraviiri, riraga aapatziyaperotzimiri. Iyotaakiri pishire, rojankinatantawori iroka:

“¿litaka ikijanteeyakarini riraga kaari yotziri Tajorentsi? ¿litaka ikenkithashiryaashitantawori joriiyopaeni ranteeyeroni kaari kameethatatsi? ²⁶ Riraga iwinkatharitepaeni atziri jaka kipatsiki rajaryagaeyawityaarini Tajorentsipero, eejatzi riraga Rotyaantanewo, ikowaeyawityaani ithonkaeyerinimi”.

²⁷ Jaka nampitsikika ipiyoteeyakani rajaryagaeyawitakarini pitomi Jesoshi, riraga piñaaperotziri ikameethaperotatzi. Irira piyoyaaperotakiri, eejatzi potyaantaperotakiri. Ikaateeyini ajaryaanteeyawitacharini Erooreshi, Poonshiyo Peraato, jewatatsiripaeni joriiyopaeni, eejatzi joraaropaeni tema rirotaki paashinijatzitatsiri atziri; maawaeni. ²⁸ Paerani eeroka pikantaki: “Aritaki okantyaari”. Ari chapinki ithonkakiro imonkaatakiro

irikapaeni. ²⁹ Iroñaaka, Pawa, piyotakiro iroka ikantaperotawitakina: “Eero pikenkithatakoteeri Jesoshi”. Tema naaka aapatziyaperotakimiri. Pimatakaaperotena eero nothaawanta nokenkithataperotero piñaani. ³⁰ Pitomi Jesoshi rirotaki Nowinkatharite iroñaaka, rootaki nokowantakari imatakaaperotena notajonkakowenante, netsiyatakotantyaariri mantsiyaripaeni; nomatapiintero kaari iñaapiinteeyini, niyotakagaeyerini atziri kyaaryo irira riroperotaki pitomi, eejatzi piñaaperotziri ikameethaperotzi.

³¹ Aritaki ramaneeyirini Tajorentsi. Roojatzi omoyekanaka pankotsi ijeekaeyantarini. Otajorentsiwenteeypaakirini Ishire, roojatzi kameetha ikenkithatantawori iñaani Tajorentsi, tee ithaawaneentzi.

Raakameethatawakagaeyakani riraga aapatziyariri Jesoshi

³² Osheki ikaatzi iroñaaka aapatziyariri Jesoshi, kameetha ijeekaeyakini, eejatzi imonkaatawakagaeyakani: oetarika ikowaeyirini eejatzi oetarika ikenkithashireeyani. Tee imashithatawakagaeyani, omaanta ipawakagaeyakawoni maawaeni tekatsitzimotakiriri. ³³ Rowaga Ishire Tajorentsi imatakaakiri riraga rotyaantanewo Jesoshi, rootaki kameetharini ikamanantapiintariri atziripaeni:

—Ikamawentakae Awinkatharite Jesoshi omaanta ipiriintakiri Pawa Tajorentsi, rañaakiri eejatzi iroñaaka.

Eejatzi ikanteeyini atziri:

—Tema ikameethateeyakini aapatziyariri Jesoshi. ³⁴⁻³⁵ Riraga ashitacharipaeni iipatsite eejatzi ipanko, ipimantagaanteeyini. Iroka opinayitarini, ramaeyakirini rotyaantanewo Jesoshi, ipapaakiri. Roojatzi ipagaantakiriri paashinipaeni rirori koetyeemotariri, kaari rashironkaanteeyantani aapatziyariripaeni Jesoshi.

Nokantakoteri pakiriri eejatzi amatawitantat-siri

³⁶ Iroñaaka nokantakoteri aapatziyariri Jesoshi icharineeteni Rewii iitachari Josee. Paashini iitziri riraga rotyaantanewo Jesoshi: Werenawee. Akantzi aaka apaanteki: “Weshiryaakaantachari”. Rirotaki poñaachari Cheepereki. ³⁷ Rashitawitawo kipatsi, omaanta ipimantziro. Raanakiro owinawo, ipapaakiri riraga rotyaantanewo Jesoshi aritaki irirapaeni ipakiri aapatziyariri Jesoshi. Ipakiri atziri tekatsi oetarika royaari. Rootaki maawaeni aapatziyariri Jesoshi iñaaperotziri Werenawee.

5

¹ Omaanta eeniro paashini aapatziyariri Jesoshi iwaero Ananiiyashi, ro iina Sajiira. Ipimantakiro iipatsite. ² Tee ikoyi iperi rotyaantanewo Jesoshi maawaeni iyorikite, rootaki ikanantakawori iina:

—Aririka aate aperi koriki, eero akantziri tsika okaatzika ipineetakaeri. Apashitapaakyaari kashetani koriki akimitakaantero rootaki maawaeni ipineetakaeri, rootaki iñaaperotanteeri aari akameethatzi.

—Jee, aritaki.

Roojatzi riyaaatanaki riraga Ananiiyashi apaniroeni, ipapaakiri rotyaantanewo Jesoshi iyorikite. Ikantapaakiri:

—Irika korikika, rootaki maawaeni owinawo noepatsiteni nopimantakiri.

³ Omaanta iyotaakiri Ishire Tajorentsi Peetero:

—Ikowaki ramatawitashitemi. Ipakimi kashetani koriki rashi ipatsite. Kaari maawaeni.

Rootaki ikanantariri:

—Ananiiyashi, pishinetaakari Jatanaashi itheeyakaakimi. Pikowawitakami pamatawiteromi Ishire Tajorentsi. Pipashitakinari kashetani piyorikite. ⁴ Tekirani pipimantero rowaga piipatsiteni rootaki pathi eerori. Ari pimateromi pamanantero oetarika pikowayitzirini eejatzi piperi ninkarika. ¿litaka pamatawitashitantanari? Naaka pamatawiwitakina apaniroeni; omaanta Tajorentsi eero pimatzi pamatawitziri.

⁵ Ikemantawakariri Ananiiyashi, roojatzi ityaantanaka, pog. Kamanaki. Ithaawaperoeyanakini osheki maawaeni ñeeyakiririni.

⁶ Roojatzi riwetsikaeyakirini ewankari ikitateri; raanakiri, ikitateri. ⁷ Ojamanitapaentzi eechonkiini, ari okyaapaaki iina roori. Tee iyotzi kamaki oemini. ⁸ Ikantawakiro Peetero:

—¿Kyaaryooma pipakinari maawaeni koriki, rowaga owinawo piipatsiteni pipimantakiri?

Ari akanakiri:

—Jee, nopakimiri maawaeni.

Ari akanakiri:

—Jee, nopakimiri maawaeni.

⁹ Roojatzi ikanantakawo roori:

—¿Litaka pikimitantariri piimini, pamataw-iteromi Ishire Tajorentsi? Okaakitapaaki kitatziriri piimini: rirojatzi aanakimini eerori.

¹⁰ Roojatzi otyaantanaka roori, pog, kamanaki. Ikyaaapae riraga ewankaripaeni, iñaapaakiro, kamaki. Ari raanakiro, ikitatero roori, otsipatapaari oemini. ¹¹ Ari ithaawaeyanakini maawaeni riraga aapatziyariri Jesoshi rowashironkaerikari Tajorentsi, eejatzi ithaawaeyanakini maawaeni kemakoeyakiririni. Ikenkithashireeyawoni: “Tee okameethatzi namatawitante. Rowashironkaanakari naari Tajorentsi”.

Retsiyatakotakiri osheki atziri

¹²⁻¹⁴ Ari ipiyoteeyakani maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta kaapanomarentsiki iiteetziro rashi Sharamoo. Eejatzi eekiro riyaatatzi roshekipertanaki aapatziyariri Awinkatharite. Osheki ikaateeyini shirampari eejatzi tsinani. Osheki iñaaperoeyakirini atziripaeni riraga aapatziyariri Jesoshi, ikanteeyini:

—Ikameethataperoyini aapatziyariripaeni Jesoshi.

Omaanta riraga kaari aapatziyariri irira ithaawakaanteeyakaririni itsipateeyaarinimi.

Osheki itajonkawenantzi riraga rotyaantanewo Jesoshi. Osheki omatakaakiri Ishire Tajorentsi.

¹⁵⁻¹⁶ Rootaki rowapiinantakariri atziripaeni mantsiyaripaeni janta awotsiki: romaryaayitzirini shitashintsiki, okantyaata aririka rawijanaki Peetero, ipampitanakiri, eerorika ipampitanakiri aririka ramparyaatawakyaari rootaki retsiyatakotantyaari. Eejatzi

ipiyotashiteeyakani osheki atziri, poñaachari nampitsikipaeni janta othapikiyitapaakini Jerojaree. Ramayitakinirini mantsiyaripaeni, eejatzi kyaantariri kamaari. Retsiyatakoeyeerini maawaeni.

Riraga ñaanakowenantatsiripaeni ikijaperotziri rotyaantanewo Jesoshi

¹⁷ Ari ikijanakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, eejatzi paashinipaeni ñaanakowenantatsiri, tema rirotaki saroseeyotatsiri. ¹⁸ Ari raakaantakiri riraga rotyaantanewo Jesoshi, romonkyaagakaantawitakari omonkyaagementotsiki. ¹⁹ Omaanta niyanki tsiteniri roeyowaeri ronampiri Tajorentsi riragapaeni rotyaantanewo Jesoshi, rashitaryaapaakiniri ashitakontsi, raanakiri inkokiroeni. ²⁰ Ikantzi:

—Piyaate janta Tajorentsipankoki, pikatziyapaaki. Pikamantaperoyerini atziri tsika ikantyaari ijeekanteeyari ikanteetatyeyyaani jenokinta.

²¹ Ikantawakiri:

—Jee, ari nokamanteeyakirini.

Ari owakira okitejitanaki riyaaatanaki Tajorentsipankoki, riyotaantapaaki.

Eeniro iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi tsipateeyaririni janta paashiniki pankotsi. Tekira riyotakoteri roeyoyiri rotyaantanewo Jesoshi. Roojatzi ikaemakaantakiri maawaeni paashini jewatatsiri joriiyopaeni. Roojatzi ikantziri waarirya:

—Piyaate janta pomonkyagakitzirinta tsitenini chapinki aapatziyariri Jesoshi, pamaeyakinarini.

²² Ari riyatashitawitakari, tee iñaapaakiri. Roojatzi ipiyantanaka, ikantapaakiri:

²³ —Tee añiiri. Noñaapaakiro pankotsi, oyaawitaperotaka. Eejatzi eeniro ikatziyawitaka shentawitawori omoopaeni. Roojatzi nashitaryaantawitapaakawo omoo, nokyaawitapaaka; tekatsi noñaapaaki inthomaenta.

²⁴ Ikemantawitakariri, ikantawaka-gaeyanakani:

—¿Tsikarika ikinanakika?

—Taanitya. Eerokaritya.

—¿Tsika akanterika iroñaaka?

—Taanitya.

²⁵ Roojatzi ipokashitantapaakari apaani kamantapaakiriri, ikantapaeri:

—Riragapaeni shirampari pomonkyaa-gakaantawitakari, katziyeeyapaakani janta Tajorentsipankoki. Riyotagaeyapaakirini atziri.

²⁶ Roojatzi riyatashitantanakari iyapi-taanote itsipatantanakari waariryaapaeni, ragaeyanakirini, omaanta tee ikoshekanakari ithaawantakari atziri; ikantzi:

—Kameetha aanakiri ikijakowentarikari atziri aapatziyariri Jesoshi, rompojanteerokari mapi aaka.

Rootaki raantanakariri kameetha, tee ikijanakiri. ²⁷ Ari raanakiri, rowapaakiri janta ijeekinta jewatatsiripaeni. Ikantawakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri:

28 —¿litaka pikenkithatakaantariri eejatzi atziri? Tema nokaminaawitzimi: “Eero pikenkithatakotaneeri Jesoshi”. Iroñaaka eekiro piyotagaeyirini maawaeni jerojareejatzi. Ro iroka pikantakotakinari: “Irira jewatatsiripaeni owamaakaantakiriri Jesoshi; ikantashita rantashitakawo kaari kameethatatsiri”. Tee okameethatzi pikanteeyakirini. Pimaeriteeyeni, eero pikamanantanee eejatzi.

29 Rakanakiri Peetero, ikantanakiri:

—Omaantakya naapatziyaperotari Tajorentsi. Eero naapatziyimi eeroka aririka pikantena: “Eero pikenkithatakotziri Jesoshi”. Inimotakiri paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi. 30 Eeroka kyaaryootatsi powamaakaantakiri Jesoshi. Pikentakotakaantakiri koroshiki. Omaanta ipiriinteeri Tajorentsipero. 31 Itzinagaeri rakoperoki janta jenokinta. Ipeyeeri Jewaperowenantatsiri eejatzi Owawijaakoeyakaerini. Ikowakagaeyakirini ajoriiyotzinkaritepaeni ikenkithashiryaperotanteeyari eejatzi rookero rowaga kaari kameethatatsi ranteeyawitakarini aritaki ikaminthagaeyerini, eero ikenkithashiryakoteero eejatzi okaatzi kaari kameethatatsi ranteeyawitakarini. 32 Aritaki noñaaperotakiro rantayitakirini Jesoshi, eejatzi niyotaki okithaatakagaeyakarini Ishire Tajorentsi maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Rootaki nokenkithatakotapiinantariri rirori. Tekatsi nokantya nomaerite.

Roojatzi ikanteeyini paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi:

—Kyaaryo iroka ikantziri Peetero.

³³ Ikemanteeyawakaririni, riyotanteeyawakaworini kyaaryo ranteeyakironi kaari kameethatatsi, rootaki ikijanteeyanakaririni, ikowaeyawitanakani rowamaerimi. ³⁴ Omaanta ikatziyanaka apaani jewatatsiri iitachari Kamariyeeri. Rirotaki warijeeyo, eejatzi iyotaantzirori oetarika rojankinatziiri Moeseeshi. Maawaeni atziri iñaaperoeyirini. Ikantzi:

—Nojoriiyotzinkarite, nokoyi ishi-towaeyakiteniita aapatziyariri Jesoshi, eero ikemantawo nokantemiri.

Ari rotyaanteeyakirini inkokironta.

³⁵ Roojatzi ikananteeyakarini:

—Nojoriiyotzinkarite. Kyaaryoowa, paamawentyaaga pantzirikarira aapatziyariri Jesoshi. ³⁶ Pikemina. Nokenkithashiryaaakayemiri apite shirampari. Nokantakotziri riraga Teyoorashi, rirotaki jeekatsiri paerani, osheki ikantakaaperotani. Ari ipiyotashitawitakari osheki ratzirite, naamaashitya ikaateeyini 400. Omaanta rowamaetakiri, roojatzi rinteenaryaantanakari oyaateeyawitaririni. Ipeyashiteeyanakani, tekatsi akemakoteeri eejatzi. ³⁷ Eejatzi imawitanakawo rirori iitachari Joorashi, riraga karireeyajatzi. Janta rojankinatakoeyantani, eejatzi reewatawitanakari apaanipaeni atziri. Eejatzi rirori, rowamagaetawakiri. Rowaaganaka oyaatawitariripaeni, tekatsi akemakoteeri paashini. ³⁸ Rootaki iroñaaka nokamanantzimiri, eero pashiiriiri irikapaeni, ikantakaata. Rirorika otyaantziriri atziri ikenkithatzi, tema eejatzi ipeyaneeya rirori. ³⁹ Rirorika otyaantziriri

Tajorentsi, tekatsi pikanteri pomaerinteri. PikiJimatzirikari Tajorentsi.

⁴⁰ Ari inimoeyanakirini rirori. Ikaemaeri eejatzi, ipajatakaantakiri. Roojatzi ikantaperotawitari:

—Eero eejatzi pikenkithatakoteeri Jesoshi.

Roojatzi rotyaanantaari. ⁴¹ Ari riyaa-teeyanakini, ikimoshireeyanakini, ikanteeyini:

—Iñaaperotee Jesoshi akameethatzi, rootaki ishinetantakaeri akemaatsitawenteeyakarini.

⁴² Maawaeni kitejiri riyotaantapiintzi janta Tajorentsi pankoki, eejatzi pankotsikipaeni. Ikantani: riyotaantapiintzi, ikamanantapiintzi. Ikamantapiintziri atziri:

—Jesoshi rirotaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi aamagaeyarini paerani.

6

Riyoyaakiri amitakotantatsini

¹ Ari roshekyaanakari aapatziyariri Jesoshi, eejatzi ikijashiryaanaka riraga iyotzirori ipaante kireeshiyajatzi. Ikantawakaanaka:

—Maawaeni kitejiri, aririka ipantawitya owanawontsi, tee ipaperotziro natziritzinkawote ashi aari: iroka kamayiteentsirini oemi. Omaanta ipaperoyirini kameetha iyotzirori ewereeyo, rowaga ipaante joriyopaeni. ² Ari riraga rotyaanatanewo Jesoshi ipiyoteeyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Ikantziri:

—Tee okameethatzi nookanakiro nokenkithatapiintziro iñaani Tajorentsi, nopantayitemirrorini owanawontsi. ³ Iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, piyoyee 7 shirampari,

riraga piñaaperotziri ikameethatzi. Piyoyeeri riraga iyothanetatsiri, kemijantaperotzirori Ishire Tajorentsi. Akanteriita rirori rirotaki pantatsini owanawontsi. ⁴ Omaanta naaka, apatziro namaneri Tajorentsi, eejatzi nokenkithatero iñaani.

⁵ Inimoeyakirini maawaeni iroka ikantakiriri. Riyoyaakiri Eshiteewa, rirotaki aapatziyaperotariri Jesoshi, kemijantaperotzirori Ishire Tajorentsi. Riyoyaakiri eejatzi Jiripi, Pirookoro, Irikanoori, Temoo, Parimeenashi. Eejatzi riyoyaakiri Nikoraashi, riraga peyeenchari joriiyo, poñaachari Antyokiiyaki. Omaanta iroñaaka raapatziyaperotari Jesoshi. ⁶ Roojatzi roñaagantapaakari riraga rotyaantanewo Jesoshi. Rowakiniri rako iitoki, roojatzi ramaneeyirini Tajorentsi: “Pamitakoeyerini irikapaeni pantayitatsirini owanawontsi”.

⁷ Osheki ikaatzi kemaeyakirorini iñaani Tajorentsi. Eekiro roshekyaaaperotanakitya aapatziyakariri Jesoshi janta Jerojareeki. Eejatzi oshekiniroña ikaatzi ñaanakowenantatsiri ikimitakotanaari aapatziyariri Jesoshi.

Riraga Eshiteewa rirotaki riyoyaanewo Tajorentsi

⁸ Osheki ramitakoperotakiri Tajorentsi Eshiteewa. Osheki imatakaakiri Tajorentsi ikenkithatakaantakariri atziri. Osheki itajonkakaakiri Tajorentsi. Imataperotayitzinirini atziri kaari iñaapiinteeyini. Imatakaakiniri oetarikapaeni riyoteeyantakaririni Jesoshi rirotaki Tajorentsi. ⁹ Eeniro ipiyotapiinteeyantarini janta Tajorentsipankoki atziri riraga

ipimanteetawitari paerani, omaanta ipakaeri amanantawitariri. Eejatzi janta ipiyotanta shireenejatzi, arejanteriiyajatzi, poñaachari Shiriishiyaki, Aashiyaki. Riyaatashiteeyawitakarini Eshiteewa, ikijatheeyawitakarini eejatzi ipiyapiyawaantetakari. ¹⁰ Omaanta osheki riyothanetzi Eshiteewa, tekatsi ikanteeyerini ipiyapiyawaantetaperoeyaarini. Eenitatsi riyotantari kameetha iñaawaetzi, tema iyotaakiri Ishire Tajorentsi. ¹¹ Ari osheki ikijeeyakirini riraganki, ikantziri paashini isheninkapaeni:

—Pamine, nokowaki pitheeyakotyaari Eshiteewa. Aririka pimateeyeroni nokantakimiri, nopinatemi koriki. Ro iroka pikantakotashityaariri: “Nokemakiri Eshiteewa, itheenkimatakiri Moeseeshi. Eejatzi ikimitakiri rirori Tajorentsi, ikantzimatakiri”.

Ikantziri:

—Ari nokamanteeyerini atziripaeni.

¹² Ikemanteeyawakani atziripaeni, ikijeeyanakani eejatzi aataperoteenchari, iyotaantzirori rojankinarini Moeseeshi, maawaeni. Intsipaete riyaatashiteeyakirini Eshiteewa, raapaentziri, shepik; ragaeyanakirini janta pinkatharipaeniki ikantakotantariri. ¹³ Raanakiri eejatzi riraga theyechari, ikantapaakiri:

—Aritaki ikantaperotzi Eshiteewa, ikantapiintzi: “Tee okameethatzi Tajorentsiipanko”. Eejatzi ikimitziro rojankinarini Moeseeshi, itheenkapiintziro. ¹⁴ Nokemakiri, ikantzi: “Riraga Jesoshi, najareetejatzi, ishekiroero iroka Tajorentsiipankoka. Ipaashinitero iroka

ametayitakarini eejatzi ipaashinitayiteroni riyotaayitakaerini Moeseeshi”.

¹⁵ Ramineeyakirini maawaeni jeekaentsiri-paeni, joreririri. Ishipakiryapootanaki Eshiteewa, ikimitanakari ronampiri Tajorentsi.

7

¹ Roojatzi rojampitantakari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri riraga Eshiteewa:

—¿Kyaaryooma iroka ikantakiri?

Eshiteewa raakowenta apaniroeni

² Ikantawakiri Eshiteewa:

—Nowinkatharitepaeni maawaeni, teewee nokantzimatziri Pawa Tajorentsi. Pikemena, nojoriiyotzinkaritepaeni. Paeraniperoroña iñaaperotantariri achariniiteni ipinkathatziri Tajorentsi, eejatzi naari iroñaaka nopinkathatziri. Paeraniperoroña ijeekantawitarini janta Mesopotaamiyaki achariniiteni Awaraamani, roñaagapaakari Tajorentsi riraga kameethatatsiri.

³ Ari ikantapaakiri: “Pookanakiro piipatsiteka eejatzi pisheninka, piyaate janta paashiniki kipatsi rowaga noñaayemiro”.

⁴ Roojatzi rookantanakawori iipatsite kareeyajatzi, rareetaka Araanaki. Aritaki janta ikamapaakiri iriri, roojatzi rareetakaakari Tajorentsi jaka aepatsitekika.

⁵ Omaanta, tee ipiri iipatsite, tee ipaneentziri eechonkiini ijeekantyaari. Eejatzi tekirani itzimini itomi. Omaanta ikantzitakarini Tajorentsi: “Paata ikoñaate pitomi eejatzi iinja oshekini impaetatsiri. Noperi irikapaeni iroka kipatsi”.

⁶ Eejatzi ikantakiri Tajorentsi: “Iinja riyate poyaatemini ijeeki

iipatsiteki paashinijatzitatsiri atziri rowaga Ejiipitoki. Okaate ojarentsi 400 ijeekanaki janta. Riraga ejiipitojatzi rirotaki owashironkaerini pisheninkani iinja, romperataperotakyaari osheki. ⁷ Roojatzikya nokantakotanteeyerini riraga omperatayitaririni. Omaanta irira pisheninkani, noepiyayiterini jaka kipatsikika, ari ipinkathaperotakina jaka. ⁸ Nokowaki iroñaaka pitotonayityaani pishiramparitantari riyotantyaari atziri paapatziyaperotakina eejatzi pikenkithashiryaantyaawori nokantakimiri”. Rootaki ikantakiriri Tajorentsi Awaraama. Ari roojatzi ikoñaatapaaki itomi, riraga Ijaaka. Okaataki kitejiri 8, roojatzi itotonatantakari. Roojatzi ikoñaatapaaki itomi riraga Ijaaka, iitakiri Jakoowo. Itomipaeni riraga Jakoowo ikaateeyakini 12. Tema itotonatakaanteeyakirini maawaeni. Tema riroteeyakini achariniiteni. ⁹ Eekiro ikantziri Eshiteewa:

—Ari rantariteeyanakini itomipaeni Jakoowo, ikijeeyakirini apaani rirentzi, iwaero Josee. Ipimanteeyakirini, roojatzi ragaetanakirini Ejiipitoki. Omaanta kijokiro rowakiri Tajorentsi. ¹⁰ Janta rowashironkagaeyawitakarini jeekatsiripaeni, omaanta rowawijaakotakiri rirori Tajorentsi. Ramitakotziri oetarika rantziri rootaki iñaaperotantariri iwinkatharite ejiipitojatzi iiteetziri Jarayoo. Iñaakiri otzimimotziri riyotantari, rootaki iitantanakariri riraga Josee jewaperotatsiri. Reewateeyirini maawaeni ejiipitojatzi, eejatzi isheninka Jarayooni. ¹¹ Impaetzi ari itasheyeyanakini maawaeni ejiipitojatzi eejatzi jaka aepatsiteki rowaga

Kanaanaki, tsikarika ijeeki Jakoowo, eejatzi itasheyeyanakini atziripaeni. Osheki rowashironkaeyanakani: tekatsi raanakirowaeyarini achariniiteni. ¹² Riraga Jakoowo ikemakotakiro ari eenitatsi teriiko janta Ejiipitoki. Ritakari rotyaantakiri itomipaeni, ikantakiri: “Piyaate Ejiipitoki pamanantakite owanawontsi”.

Ari ramanantakitzi roojatzi ipiyantaa. ¹³ Rooteentsi ithonkimateero owanawontsi, eejatzi rapiiteeri rotyaanteeri itomipaeni ikantziri: “Piyaate pamanantakite eejatzi owanawontsi”. Ari riyateeyanakini eejatzi, roojatzi iñeeyantapaakarini jewatatsiri. Ikantawakiri: “Naaka Josee pipimantakiri paerani”. Eejatzi ikantziri Josee Jarayooni: “Irika rirotaaki yeeyiperopaeni naari”. ¹⁴ Roojatzi ikanantakari rirentzi: “Pikantaateri pawa ipokae jaka, eejatzi ikaateeyinira rirori”. ¹⁵⁻¹⁶ Roojatzi riyaatantanaka Jakoowo janta Ejiipitoki, ragaeyanakirini isheninkapaeni, ikaateeyini 75. Ari ikamapaaki janta. Roojatzi raaneeri Jakoowoni, ikitatapaeri janta Shekeemiki, ari oetari kipatsi ramanantzirini Awaraama. Iirira pimantzirori kipatsi itomipaenini Emoori. Ipinatakiri koriki. Eejatzi paata ikimiteeyakarini maawaeni itomipaeni riraga Jakoowoni, ikamaeyakini maawaeni rirori janta Ejiipitoki.

¹⁷ Eekiro ikantziri Eshiteewa:

—Rootaneentsi omonkaatasya ikantakiririni Tajorentsi Awaraama. Ikaatzi osheki achariniiteni aari, roshekitanaki janta Ejiipitoki.

¹⁸ Impaetzi ipinkathariwentziri paashini Jarayoo,

kaari yotakotziriri Josee. ¹⁹ Ramatawiteeyirini achariniiteni. Ishintsithateeyakirini, ragaeyakirini itomipaeni, rowamayiteeyakirini. ²⁰ Roojatzi ikoñaatantapaaka Moeseeshi. Aritaki ikanta Tajorentsi, iñaakiri rirotaki kameetha eentsi. Ikaataki 3 kashiri ikempoyaakiri ashitariri janta inthomaenta ipankoki, imanapithatakiri ejiipitojatzi. ²¹ Tee imatziri imaneri eejatzi ipankoki, rootaki riwetsikantakanariri tsiwoonaki, imanakotawitakari othapyaakiini iñaaki. Okantaka rishinto Jarayoo opokaki roojatzi oñaantakariri. Ari aanakiri okempoyaakaanta-paakiri onampiki, okimitakaantanakari rirotaki otomipero. ²² Riyotaaperotakiri ejiipitojatzi maawaeni okaatayitzini riyotayitzirini rirori. Kameetha iñaawaetzi. Imaperotziro oetarikapaeni rantayitzirini.

²³ Eekiro riyaatatzi ikantziri Eshiteewa:

—Ari okaatzi rojarentsite Moeseeshi 40, roojatzi riyaatantanakari rareetari ijoriyy-otzinkaritepaeni. ²⁴⁻²⁵ Ikenkithashiryaa riraga Moeseeshi ari reewateeyawakirinimi ijoriyy-otzinkaritepaeni eejatzi ikenkithashiryaaawitaka ari riyoteeyawakirini rirotaki amitakoeyerini. Ikenkithashiryaaawitaka riyotemi rotyaantakiri Tajorentsi, omaanta tee riyotawakiri rirotaki jewatatsiri. Iñaakowentapaakiri apaani joriyyo, rowashironkaakiri: ipajapajaatakiri ejiipitojatzi, tak, tak. Ari ikijakowentapaakari Moeseeshi ijoriyyotzinkarite, roojatzi rowamaanta-paakari ejiipitojatzi. ²⁶ Inkaamani iñaakiri ijoriyyotzinkarite apite, ikijathatawakaanaka. Ikowawita rirori romaereerimi. Ikantziri:

“Tema pijorriyotzinkaritawakaaka. ¿Iitaka pik-ijawakaanteeyakarini?” ²⁷ Ari rotatsinkawakiri riraga kijaperoteenchari, ikantziri: “¿Ninkama peyakimiri iroñaaka nowinkatharite? ¿Pikowakima pomperatayitenani?” ²⁸ ¿Pikowakima iroñaaka powamaena naari, pikimitakaantenami riraganki ejiipitojatzi powamaakiri chapinki?” ²⁹ Ikemantawakari ikantakiriri, roojatzi ishiyantanaka Moeseeshi, ithaawanaki. Roojatzi ijeekantapaaka nampitsinentsiki janta iipatsiteki Mariyaani. Raapaaki iina, roojatzi ikoñaatapaaki itomi apite.

³⁰ Ari eekiro ikenkithatakagaeyirini Eshiteewa: —Okaataki 40 ojarentsi ijeekimotziri Moeseeshi rikonkiri. Roojatzi roñaagantakari ronampiri Tajorentsi, janta amorekimotakiri inchashimpoki, janta okaankiitye tee oshookaperotzi inchashi okaakintawo ochempi owaero Shinayii. ³¹ Raminanakiro, roojatzi rotsikanaperotanakawo ikenkithashiryaa: “Amorekawitaka inchashimpoki, omaanta tee otaaga. ¿Iitarikya?” Ari riyaaashiteromi, ikowawita raminaperoteromi. Roojatzi ikemantakari Awinkatharite, ³² ikantziri: “Naaka Tajorentsipero, ikantani iñaaperoeyakinani pijorriyotzinkariteni paerani: riraga Awaraama, Ijaaka, eejatzi riraga Jakoowo, maawaeni”. Jaa, omaanta riraga Moeseeshi ithaawaperotanaki, tee raminanakiro. ³³ Ikantziri eejatzi Tajorentsi: “Piñaaperotena, pijapatoreeya, iroñaaka pikatziyantakawo kipatsi nowameethatani, iroka nopaashinitziro. ³⁴ Noñaakiri janta Ejiipitoki pijorriyotzinkarite niyoyaayitakirini,

osheki rowashironkagaeyakani. Nokemakiri ikaminthagaeyanakani, iroñaaka nokaminthagaeyirini. Rootaki nopokashitantariri nopakakowenteri. Iroñaaka notyaantemi eeroka janta Ejiipitoki”.³⁵ Tema paerani itheenkawitakari riraga Moeseeshi, ikantzirini: “¿Ninkama peyakimiri nowinkatharite”? Rirotaki irira rotyaanantakariri Tajorentsi. Iroñaaka ipeyakiri jewatatsiri eejatzi owawijaakotziriri riraga achariniiteni. Rirotaki otyaantakiriri ronampiri Tajorentsi paerani iñaakiri janta inhashimpoki.³⁶ Ragaeyerini ijoriyotzinkaritepaeni, imatayitakironi kaari iñaapiinteeyini eejatzi itajonkakowenantzi. Imatayitakironi itajonkakowenantzi janta Ejiipitoki, janta ocheraaki inkaareki Kityonkari eejatzi janta okaankiitye tekatsinta atziri ipanko. Okaatzi 40 ojarentsi imatapiintayitakironi.

³⁷ Eejatzi ikantzi Eshiteewa:

—Rirotaki irika Moeseeshi kantziriri ijoriyotzinkariteni: “Ikimitakinaka riyoyaakina Tajorentsi kamanantzirori iñaani, ari iinja riyoyeeri paashini ajoriyotzinkarite kamananterorini iñaani”.³⁸ Paerani ikinakinatanteeyarini achariniiteni janta tekatsinta atziri ipanko, reewawenteeyakirini riraga Moeseeshi. Janta ochempiki oetachari Shinayii ikenkithatakaeri ronampiri Tajorentsi. Ikemawakiro Moeseeshi iñaani Tajorentsi, roojatzi ikamananteeyakaririni maawaeni achariniiteni, riyotaantakariri iñaani. Roojatzi ikamananteeyakaerini iroñaaka aari, rootaki ayotantakariri rirori.³⁹ Tee notheenkiri naari oetarika riyotayitakaerini

Moeseeshi, inta naapatziyaperotakawo maawaeni ikantziri rirori. Omaanta paerani itheenkakiri achariniitani, tee ikoyi raapatziyari. Ikowaeyawitani ipiyeemi Ejiipitoki. ⁴⁰ Ikanteeyirini Aawooni: “Riraga Moeseeshi rirowitaka agaeyakiteerini janta Ejiipitoki, ramaeyawitakaeni jaka. Omaanta riyaataki chapinki Shinayiiki. Iroñaaka tee ayotakotziri iitarika owakiriri kaari ipokantaa. Iroñaaka piwetsikaeyenani paashini atajorentsise, añaaperotero roori”. ⁴¹ Ari riwetsikaeyakironi, roshiyakaantakiri ewankari tooro. Ikoyi ipeyeeromi itajorentsise. Rowamagaeyakinironi owisha, ramashiyitakanawoni, ipashiyitakawoni. Ikimoshirewenteyashitakawoni riwetsikani. ⁴² Ijamashiryaaneentakari Tajorentsi, rookanakiri: ishineteeyakirini ikenkithashirya rirotaki Tajorentsi riraga oorya, kashiri, ompokiropaeni, oetarikapaeni. Tema rootaki rojankinatakotzirini paerani riraga Amooshini. Ro iroka rojankinatzirini: “Nojoriiyotzinkarite, iroka ikantzimiri Tajorentsi: ‘Icharineetani Ishirayeeri, janta okaankiitye piyeekawitaninta paerani ⁴⁰ oarentsi. Omaanta aririka powamaantapiintanariri piratsi pitaantapiintanariri, ¿kyaaryoperoma pipinkathapiintaperotana naari? Tee. Tee pipinkathapiintana kyaaryoopero naaka, ⁴³ inta piñaaperotapiintakiri irira Marooko piitajorentsitashitari ipankomawoki. Eejatzi pipinkathatashitakari oshiyariri ompokiro iwaero Renejaa. Pipinkathatashitakari piwetsikaeyirini eerori. Rootaki notyaanantyaariri

inteenajatzi riraga ashiiiryajatzi ragaeyakitemini raanakimi inampiki, romperateeyemini' ”. Rootaki rojankinatzirini paerani Amooshi.

⁴⁴ Eekiro ikantanatzi Eshiteewa:

—Ikantakoeyakinani naari nokantzi-matashitakawo rootaki nanantakawori kaari kameethatatsiri. Omaanta tee apatziro ijeeki Tajorentsi pankotsiki wetsikachari mapi. Paeraniperoroña riraga achariniiteni riwetsikaeyakinirini Tajorentsi ipankomawo janta okaankiitye. Rantziro okimitaaka ikantakiriri Tajorentsi Moeseeshi. Riroma riyotakaakiri janta ochempiki tsikarika ikantya riwetsikantyaawori.

⁴⁵ Ikamantakari riraga Moeseeshi, rirotaki Joshoe poyaataariri reewawenteeyaneerini achariniiteni. Raretantapaakari jaka aepatsitekika rootaki ikashiyakaakaeri Tajorentsi paerani, eejatzi ramaeyakironi ipankomawo. Raretanteeyawitapaakarini iñeeyapaakirini paashinijatzitatsiri atziri jeekawitachari jaka. Imatakaakiri Tajorentsi joriiyopaeni rookakaakiri riroripaeni iipatsite. Rootaki ipakiriri ajoriiyotzinkaritepaeni aepatsitepero. Ari iñaaperotziri Tajorentsi ipankomawoki, eejatzi Iraviirini iñaaperotzitakarini rirori janta. ⁴⁶ Riraga Tajorentsi iñaaperotziri Iraviirini ikameethatzi. Ikantawitarini rirori: “Pawa, tema eeroka Tajorentsipero iñaaperotzimini achariniiteni. Iroñaaka nokowaki pishinetena niwetsikemiro piyeekantyaari”. ⁴⁷ Omaanta riraga Tajorentsi tee ikowakayiri Iraviirini riwetsikero ipanko, omaanta ikowakaakiri itomi riraga Sharamooni rirotaki wetsikaperoteroni Tajorentsipanko.

48 Tee apatziro ijeekantawo Tajorentsi riraga jenokijatzi iroka Tajorentsi panko riwetsikaetziniri mapi. Tema ithotyaakiro maawaeni kipatsi: ijeeki tsikarika. Rirotaki matakirori oetarika ikoyiri. Tema rirotaki wetsikakirori maawaeni, oetarikapaeni. Aritaki ikantzita kamanantzirorini iñaani Tajorentsi:

49 “Ikantzi Pawa Tajorentsi: ‘Noshiyakaawentemiro. Jenokinta okimitaka nojeekinta. Rowaga kipatsi oshiyawitakawo shitashintsi naatzikantawo noetzi. ¿Tsika pikantyaaka piwetsikantenari pankotsi nojeekantyaari? ¿Arima nomonkaatashitakyaawo? 50 Tema naaka wetsikaeyakirorini maawaeni jeekatsiripaeni’ ”.

Rootaki ikantziri kamanantzirorini iñaani Tajorentsi.

51 Nojoriiyotzinkaritepaeni, kyaaryo noñaaperotatziri Tajorentsi eejatzi nokemijantziro rojankinarini Moeseeshi omaanta eeroka, tee pikoyi piyote. Poshiyeeyakarini paashini-jatzitatsiri atziri: tee pikenkithashireeya. Tee pikemijantaperotziri Tajorentsi. Aritaki pikantatyaani pipiyathatakawo Ishire. Poshiyakari achariniiteni. 52 ¿Eenitatsima kamanantzirorini iñaani Tajorentsi kaari ikijini achariniiteni? Teewee añiiri, tema riyotashitaka kijeeyakiririni maawaeni. Rowamagaeyakirini maawaeni kenkithatakaanantawitacharini; riraga kantakiriri: “Iinja ipoke kameethaperotatsirini”. Tema pokawitaka, rirotaki Jesoshi, omaanta tee piñaaperoeyawakirini

eeroka, inta paakaantakiri, powamaakaantakiri.
⁵³ Piyoteeyawitawoni ikaminaantziri Tajorentsi ronampiri riyotaawitariri Moeseeshi, omaanta tee paapatziyaperotawo.

Rootaki ikantziriri Eshiteewa atziri.

⁵⁴ Ari ikemaeyawakironi iroka ikantakiriri, roojatzi ikijanteeyantanakani. Osheki ikijeeyanakirini, ratsikaekitawenteeyanakarini raekiki, tyakiririri. ⁵⁵ Omaanta irira Eshiteewa, riweshiryaawentashiryaaperotakawo Ishire Tajorentsi. Raminaperotanaki jenokinta, iñaakiro ishikipakiryaani Tajorentsi. Eejatzi iñaakiri Jesoshi ikatziyaka rakoperoki. ⁵⁶ Ikantanaki:

—Jaa, irinta noñaaperotakiri jenokinta, riraga Atziriperotapaentsiri janta rakoperoki Tajorentsi. Rirotaki Jesoshi.

⁵⁷ Ishintsitanaki ikaemaperoeyanakini, rashiteeyanakironi ikempita, ishiyashiiya-paakarini. Ragaeyapaentatziirini, shepik.

⁵⁸ Ragaeyanakirini jata oweyaapaakanta nampitsi. Roojatzi rompojanteeyakaririni mapiki. Riraga ompojakiriri, raatonkoryaakiri iithaari, rowankitziro iitziki Sawoori, ikantziri:

—Paminawakinawo noethaari, nomp-jawakiriita.

Ikantziri:

—Ari.

⁵⁹ Ari rompojampojaatakiri Eshiteewa, roojatzi ramanantanakari Tajorentsi, ikantanakiri:

—Nowinkatharite Jesoshi, paashiretawaenawo noshire.

⁶⁰ Rotziwerowanaka, antawo ikaemanaki, ikantanaki:

—Nowinkatharite, tee okameethatzi iroka ranteeyakirini, omaanta eero pikijawentziro iroka rantakinari inta pipeyakoteniri.

8

¹ Rootaki ikantakiri, roojatzi ikamantanaka. Ikantanaki rirori Sawoori:

—Ariwee, kamaki; ñaa okaanteekirira.

Riyaatzi aapatziyariri Jesoshi janta Jamaaryaki

Roojatzikya ritantanakawori kijakiriri Eshiteewa ikijeeyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki. Ithonkagaanteeyanakani, ishiyeeyanakani maawaeni paashinipaeni janta Joreeyaki, eejatzi Jamaaryaki. Inta jeekaneentsiri riraga rotyaantanewopaeni Jesoshi. ² Ari ikitatakiri Eshiteewa. Riro tyaakitakotziriri aapatziyaariri Jesoshi. Osheki riraakoeyakarini. ³ Omaanta Sawoori, ikowawita ithonkaeyerinimi riraga aapatziyariripaeni Jesoshi. Riyaatashiteeyirini ipankokipaeni, inoshikaeyirini shirampari, tsinani, maawaeni. Romonkyaagaeyakirini omonkyaagementotsiki.

Raapatziyeeyakarini Jesoshi jeekatsiri paashinipaeniki nampitsi

⁴ Riraga shiyeeyaneencharini, ikinakinayitanakini paashinikipaeni nampitsi. Ikenkithateeyakotakirini Jesoshi eejatzi ikenkithateeyakironi iñaani Tajorentsi.

⁵ Riraga Jiripi rareetapaaka nampitsiki, irona Jamaaryawero. Ikamantakotapaakiri Rotyaantanewo Tajorentsi raamaakari

rirotaki Jesoshi. ⁶ Ikemaeyantakaririni, eejatzi iñeeyantakaririni itajonkantayitzini, raapatziyaperoyawakarini atziripaeni. ⁷ Rowawijaakoeyakirini osheki kyaantawitariri kamaari, antawo ikaemaeyanakini riraga kamaaripaeni, roojatzi ishitowantanaka. Retsiyatakoeyakirini osheki kijopookitatsiri, eejatzi paashinipaeni atziri amashitachari iitziki. ⁸ Roojatzi ikimoshireeyantanakani riraga jeekatsiripaeni nampitsikinta.

⁹⁻¹¹ Eenitatsi janta shirampari iitachari Shimo. Paerani osheki ojarentsi isheripiyaritawitaniroña. Tema ramatawitakiri maawaeni jamaaryajatzi, ikenkithashiryaakotakiri imatakiromi kaari iñaapiinteeyini, roojatzi rotsikanatantakaariri irirapaeni, rootaki ikantakaaperotantakari osheki. Iñaaperoeyawitakarini atziri: jewatatsiripaeni, atziritzinkaripaeni, maawaeni. Ikanteeyini:

—Irika Shimo ojeekantakari itajorenka Tajorentsi. Tema rirotaki jewatatsiri. Thame apinkathateri.

¹² Omaanta roojatzi rareetantapaakari Jiripi, ikamantakotakiri Tajorentsi, tsika ikanta reewawenantzi. Eejatzi ikamantakotakiri Jesokirishito. Ari ikaawoshitakotakiri Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyakaririni Jesoshi: shirampari, tsinani, maawaeni. ¹³ Eejatzi ikimiwitaa riraga Shimo ikantzi: “Eejatzi naaka naapatziyari”. Eejatzi ikaawoshitakoteetakiri Tajorentsi. Roojatzi kijokiro rowantanakari Jiripi. Iñaakotayitakirini oetarika rantayitakirini,

eejatzi itajonkantaperotayitzini. Roojatzi rotsikanaperotanakari iñaakirowa rantayitakirini.

¹⁴ Riraga rotyaantanewo Jesoshi, jeekatsiri Jero-jareeki, ikemakoeyakirini jamaaryajatzi raapatziyeeyakawoni rirori iñaani Tajorentsi, roojatzi rotyaanantakariri Peetero eejatzi Jowa janta.

¹⁵⁻¹⁶ Riyaatanaki.

Janta Jamaaryaki tekiraata okithaatakaari Ishire Tajorentsi jamaaryajatzi; apatziro ikaawoshitawenteeyakarini Awinkatharite Jesoshi. Rootaki aririka rareetakari riraga Peetero eejatzi Jowa ramanantakariri Tajorentsi. Ikantziri: “Pikithaatakayaari riraga jamaaryajatzi Pishire. Tema rootaki matakayerini”. ¹⁷ Ari rowakiniri rako iitoki riraga jamaaryajatzipaeni, roojatzi okithaatakaantakariri Ishire Tajorentsi, otajonkakagaeyakirini.

¹⁸ Iñaakotakiri riraga Shimo. Riyotanaki aririka rowapaakiniri rako iitoki atziri, okithaatakaakari rowaga Ishire Tajorentsi, roojatzi ikanantakariri:

¹⁹ —Ajaa, koriki, nokowaki piyoteena notajonkante naari, nokimitemi eerori. Nokowaki aririka noyeniri nako iitoki atziritzinkaripaeni, raashireeyantyaaworini Ishire Tajorentsi.

²⁰ Omaanta ikantanakiri Peetero:

—Itsipataantemiri Tajorentsi piyorikite rotyaantemi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Piitakaashiwitaka eeroka ari pamanantakiro itajorenka Tajorentsi. ²¹ Tekatsi pikantya pikimitena: riyotzimi Tajorentsi tee pikameethashiretzi. ²² Pikenkithashiryagaeya, eero pikimita paerani, pookaero kaari kameethatatsi pantayitzirini. Pamaneri

Tajorentsi, pikanteri: “Pikaminthagaena: pipeyakotenawo iroka kaari kameethatatsi nantakiri”.²³ Niyotakimi osheki pikantakaaperota, pikowawitaka pimonkaatenami, eejatzi ashi poyiro tee pikameethatzi.²⁴ Rakanakiri Shimo, ikantzi:

—Pikanteriita Tajorentsi ikaminthayena okantyaatakya eero niyaatanta paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²⁵ Riraga Peetero, Jowa, Jiripi ikamantakotakiro iñaani Awinkatharite, ikenkithatakotakiro. Ikinayitanakini osheki nampitsikipaeni Jamaaryaki, ikanteeyakirini jeekatsiripaeni:

—Aririka paapatziyeeyari Jesoshi, rowawijaakoteemi Tajorentsi, ragaeyanakimini jenokinta.

Roojatzi ipiyeeyantaani Jerojareeki.

Raapatziyaperotakari Jesoshi eteyopiiyajatzi

²⁶ Ari ikantaki ronampiri Awinkatharite, ikantakiri Jiripi:

—Iroñaaka piyaatanaki, pikinanaki janta awotsiki kinachari okaankiitye teenta oshookaperotzi inchashi: rowaga poñaaneenchari Jerojareeki, roojatzi areetachari janta nampitsi Kaashaki.

²⁷ Ari riyaatanaki, ikinanaki awotsiki. Itonkiyotawakari shirampari poñaachari Eteyopiiyaki. Rirojatzi owinkathatzinkarite Kantaasheshi, riraga kempoyeeyinirorini maawaeni oorikite. Rootaki roori iwinkathawote eteyopiiyajatzi. Ari chapinki riyaatakitzi janta Jerojareeki, ipinkathaperotziri Tajorentsi.

²⁸ Iroñaaka ipiyaa, ijeekaki ishiyakomentoki, iñaanatziro rojankinarini Iseeyashi, riraga

kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. ²⁹ Ro Ishire Tajorentsi kantakiriri Jiripi:

—Piyaate janta, pitonkiyotawakyaawo shiyakomentotsinta.

³⁰ Ishiyashitanakari, ikemapakiri iñaanatziro. Ikantapaakiri:

—¿Pikemaperotakiroma iroka piñaanatzirika?

³¹ Rakanakiri:

—Teewee nokemaperotziro. ¿Tsika nokantyaaka nokemaperotantyaawori? Tekatsi iyotayenani. Potetapaeya, pijeekimotapaena jaka.

³² Eeniro iroka okantziri jankinarentsi iñaanatziri:

“Aririka rowamagaeteri owisha, imaeritashitanaka. Aririka rameeteetziri owishaaniki, imaeritashita. Eejatzi ikimityaari Rotyaantanewo Tajorentsi rirori, imaerite. ³³ Rowashiwentagaeteri, eero okameethatzi ikantakoteetziriri. Roojatzi rowamaantyaari. Eero itzimi itomipaeni”.

³⁴ Rojampitziri, ikantziri:

—Pikamantenatya. ¿Ninka ikenkithatakotziri riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi? ¿Rirojatzima kenkithatakotashitacha? ¿Paashinima ikenkithatakotziri?

³⁵ Roojatzi ikamanantanakari Jiripi, ikamtakotziri Jesoshi. Ritakanari okantziri rowaga Itawori Iwaperite Tajorentsi, riyotaaperotakiri.

³⁶ Eekiro riyatakaatziiri awotsiki, roojatzi iñaantapaakawo eteyopiiyatzi iña. Ikantakiri:

—Eeniro iroka iña. ¿Kameetharima nokaawoshitakotyaari Tajorentsi?

³⁷ Rakanakiri:

—Paapatziyaperotakaririka Jesoshi, kameetha pikaawoshitakotyaari Tajorentsi.

Ikantziri:

—Naapatziyaperotakari. Niyoperotaki rirotaki Jesokirishito Itomi Tajorentsi.

³⁸ Ikanta ikatziyakaapaakawo ishiyakomento. Ari rayiitapaaki, ranashiteeyanakani, itsipatawakaanaka apite, ranashaateeyakawoni iñaa. Roojatzi ikaawoshitawentakari Tajorentsi.

³⁹ Ari ishitowanee iñaakira roojatzi Ishire Awinkatharite omapokashitanakari aanakiri Jiripi inteena. Tee iñaawaeri eejatzi riraga itsipatawitari inkaaganki. Apaniroeni riyaatanee rirori, ikimoshireperotanaki. ⁴⁰ Omaanta Jiripi, aanakiri Ishire Tajorentsi iñaakotashitapaaka nampitsiki janta oetanta Ashooto. Ari rareetantapaaka, ikenkithatayitanakini nampitsikipaeni:

—Paapatziyeeyaarini Jesoshi pawijakoeyantyaarini.

Roojatzi ipiyantanaa janta Sesareeyaki.

9

Ipaashinitantaari Sawoori

¹ Ari ashi royiro ikijaperotaka Sawoori. Rajaryaawitakari rowamagaeyerinimi maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi. Roojatzi riyaatashitantakari iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni ikantziri:

² Nokowaki pojankinateniri riraga aapatziyakaworini rojankinarini Moeseeshi jeekatsiri janta Tamaashikoki, pikanteri:

“Pamitakoeyerini Sawoori eejatzi tsipatariri ragaeyerini maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi. Nokowaki ragaeyerini: shirampari, tsinani, maawaeni. Roojatzi roojoteeyerini, ramaeyakirini jaka Jerojareeki”.

Ari rojankinatziniri, ipakiri. ³ Roojatzi riyaatantanaka, ikantanaka shok, shok: roow- itapaenchami Tamaashikoki. Omapokashita- paakari oshipakiryapaaki, ikatziyakaga Sawoori: opoñaaka jenokinta. ⁴ Pariyanaki irira kipatsiki, tereei, ikematziiro iñaani Jesoshi jenokinta:

—Sawoori, Sawoori: ¿itaka pikijantanari?

⁵—¿Ninkamika, Nowinkatharite?

—Naaka Jesoshi, pijani. Pikijakiri maawaeni aapatziyanari rootaki pikijantakinari naari. ⁶ Iroñaaka eero pikijana omaanta pikatziye piyaate, powaaganakya janta Tamaashikoki. Iinja ari ikanteetemi oetarika panteri.

⁷ Ari ikatziyeeyakani riragapaeni shirampari itsipateeyawitakarini, osheki imaeriiyanakini. Tema ikemashitakawo paantentsi, omaanta tekatsi iñe. ⁸ Riraga Sawoori, ikatziyanaa. Rokiryaaawitanaa, tee imateeya ikokichaatee, rootaki ikathatantanakariri, rareetakaakari Tamaashikoki. ⁹ Okaatzi ijeekashitaka 3 kitejiri. Tee ikokichaatee, tee rowaeya, tee riree.

¹⁰ Ari eeniro janta Tamaashikoki aapatziyariri Jesoshi, iitachari Ananiiyashi. Ramparyaatakari Awinkatharite, ikantapaakiri:

—¡Ananiiyashi!

Ikantawakiri:

—¿litaka, Nowinkatharite? Eenirona jaka.

11 Ikantakiri:

—Iroñaaka piyaate awotsiki iiteetzirinta Tampatsikari. Pikowakowatapaakiri shirampari iitachari Sawoori, riraga taarishojatzi. Pikowakowatapaakiri janta ipankoki Joorashi. Tsitenishitakotaki. Eeniro rirori ramanana. ¹² Koñaatziro iñaaperotakiro, iñaakimi pikyaashitapaakiri, pipampitapaakiri iitoki, iñaanaa etsiyatakotanaki.

13 Ikantawakiri:

—Nowinkatharite, osheki nokemakotziri, ikenkithatakoteetziri riraga pikantakinari. Osheki rowashironkaeyirini aapatziyeeyimirini janta Jerojareeki, ikantanakirikya. ¹⁴ Rooma rotyaantziri jaka riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni rirori ragaeyantanakinani maawaeni ameenteeyimirini. Osheki nothaawantaperotakari.

15 Omaanta ikantakiri riraga Awinkatharite:

—Piyaate. Rooma rirotaki niyoyaakiri. Riro-taki kenkithatakotakinani. Ikenkithatakagaeyerini paata joriiyopaeni, kaari joriiyo, jewawentayitziririni atziri, maawaeni. ¹⁶ Eejatzi iinja noñaayeri oetarikapaeni okaate ikemaatsitawentena.

¹⁷ Ari riyaaatanaki Ananiiyashi, ikyapaaki pankotsiki. Rowaapaakiniri rako iitoki, ikantziri:

—Sawoori, eerokataki noyemijantzinkarite. Rotyaantakina Awinkatharite Jesoshi, riraga oñaagakimiri janta awotsiki pikinapaakinta. Rotyaantana pikokichaatananeeyari, eejatzi okithaatakaakimi Ishire Tajorentsi.

¹⁸ Roojatzi opariyaantanaka rokikira oshiyaw-
itawori ipentakshi shima, kokichaataperotanee. Ari
riyaatanaki, ikaawoshitakoteetakiri Tajorentsi.

¹⁹ Ari rowawaetaka, roojatzi ishintsitantanaa.

Apaanipaeni kitejiri ijeekimotawitanakari
aapatziyariri Jesoshi janta Tamaashikoki.

²⁰ Riyaataki riraga Sawoori ipiyotapiintaga
joriiyopaeni, ikantapiinteeyirini:

—Riroperotakiroña Jesoshi Itomi Tajorentsi.

²¹ Antawo tee riyotakotziri riraga
kemaeyawakiririni. Ikanteeyini:

—Tema rirotaki riraga thonkaeyerinimi
aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki.
Tema rootaki ipokashitantawitakariri jaka
roojoteeyakiterinimi aapatziyariri Jesoshi,
ragaeyanakirinimi janta ñaanakowenantatsirikinta.
Omaanta iroñaaka ikantzi: “Paapatziyaperotyaaari
Jesoshi”.

²² Eekiro riyaaanakitzi Sawoori
ikenkithataperotzi, tee ithaawantaneentaari
amineeyakiririni. Tee riyotakotziriroña riraga
joriiyotatsiri. Riyotakaaperotakiri, ikantzi:

—Riraga Jesoshi, rirotaki Kirishitotatsiri, riraga
Rotyaantanewo Tajorentsi.

Riraga Sawoori ishiyapithatakari joriiyopaeni

²³ Ari awijanaki osheki kitejiri roojatzi
rajaryaanteeyawitakarini joriiyopaeni
rowamaerimi riraga Sawoori. ²⁴ Omaanta

riyotakotakiri Sawoori rajaryaakari. Maawaeni
kitejiriki tsiteniriki ramineeyawitakawoni
joriiyopaeni ikyaantapiintari rowaga
Tamaashikoki, ikowaeyawitakani raawakirimi

Sawoori, rowamagaeyerinimi. ²⁵ Omaanta, tsiteniriki itsipatanakari riyotaanewopaeni otantotsiki rowaga inkitzirori pankotsipaeni; rateetakaanakiri, roojatzi rotetantakari antawoki kantziri, roojatzi royiitakotantaari kantziriki okaankiitziira. Roojatzi ishiyantanaa, tee iñeeyawaerini owamagaeyerinimi. ²⁶ Ari rareetapaaka Jerojareeki. Ikowawitaka itsipateeyapaeyarinimi aapatziyariri Jesoshi, omaanta ithaawanteeyawakarini. Iitakashiwitakari tee raapatziyari Jesoshi.

²⁷ Roojatzi raanakiri Werenawee, itentanakari janta ijeekinta rotyaantanewo Jesoshi. Ikamantapaakiri:

—Kyaaryo, ragaeyerinimi Sawoorika ayemijantzinkarite janta Tamaashikoki, omaanta janta awotsiki iñaakiri Awinkatharite Jesoshi, ikenkithatakaakiri. Raapatziyari, roojatzi janta Tamaashikoki ikenkithatakotapiintapaakiri irira, tee ithaawantayitapaakarini theenkantatsiri.

²⁸ Ari raakameethateeyakirini aapatziyariri Jesoshi, kameetha ijeekimotakiri rirori janta Jerojareeki. Ikantani Sawoori, kijo rowaeyakirini ayemijantzinkarite. Kameetha ikenkithatakotaperotziri Awinkatharite.

²⁹ Ikenkithatakagaeyawitakarini joriiyopaeni iyotzirori ipaante kireeshiyajatzi, omaanta ipiyathateeyawakarini; ikowaeyawitanakani rowamaerimi, ³⁰ omaanta riyotakotakiri iyemijantzinkarite, roojatzi raantanakari Sawoori janta Sesareeyaki. Roojatzi rotyaanteeyakirini Taarishoki.

³¹ Kameetha ijeekaeyini aapatziyeeyakaririni-paeni Jesoshi janta Joreeyaki, Karireeyaki, Jamaaryaki. Eekiro riyaaatanakitzi raapatziyeeyanakarini Jesoshi. Rameteeyakawoni iñaaperoeyirini Awinkatharite. Eejatzi osheki iweshiryaaakaaperoeyakarini Ishire Tajorentsi.

Itajonkantayitzini Peetero janta Riiraki

³² Ari ikinakinayitakini Peetero rareetayitarini aapatziyariripaeni Jesoshi, roojatzi rareetantakari nampitsiki iitachari Riira. Janta ijeeki osheki aapatziyariri Jesoshi. ³³ Iñaapaakiri shirampari iitachari Eneeyashi. Okaatzi ojarentsi 8, imaryaaka imaamentoki, ikijopookitaki. ³⁴ Ikantapaakiri:

—Eneeyashi,   rirotaki   Jesokirishito
etsiyatakoteemini.   Pikatziyane,   piwetsikaero
pimaamento.

Intsipaeete ipiriintanaka. ³⁵ Iñeeyakirini riirajatzi, eejatzi saroonajatzi; roojatzi maawaeni raapatziyeeyantanakarini Awinkatharite Jesoshi.

³⁶ Ojeekawita Joopeki aapatziyariri Jesoshi oetachari Tawiita. Owaero ipaanteki kireeshiyajatzi: Toorikashi. Kameetha iroka antayitzirini: ashi oyiro oneshironkatantayitzini.

³⁷ Omantsiyatanaki, roojatzi okamantaka. Ari ikiwachempokiteetakirowathani, roojatzi rowakiro janta shitamenkotsiki, janta jeñokiini.

³⁸ Rowaga Riira okaakintawo Joope aritaki ijeeki riraga Peetero. Riraga aapatziyariripaeni Jesoshi, ikemakotakiri rirori eeniro ijeeki janta. Rootaki rotyaantanakariri apite shirampari:

—Pishintsite, pikantakiteri Peetero ipokeeta.

Ari riyataki, ikantaperotapaakiri:

—Intsipaete, poyaatanakina paminakitero tsinani, kamaki.

³⁹ Ari riyataanaki Peetero, royaatanakiri. Rareetakaakari, raanakiri janta pankotsiki jeñokiini. Otapothēeyawentakawoni maawaeni kamayiteentsirini oemi, iragaeyakani. Eeniro oñaapiyitakironi ookayitakirini, eejatzi oethaariperopaeni. Okanteeyakini:

—Tekirani okamini Tawiita, opayitanawoni maawaeni iroka noethaari.

⁴⁰ Ari roemishitowaeyapaakirini maawaeni atziri. Rotziwerowanaka, ikenkithatakaeri Tajorentsi. Ipithokashitanakawo kamaentsiri, ikantanakiro:

—Tawiita, pipiriintee.

Roojatzi okiryaantanaa, oñaatziiri Peetero okaakini, roojatzi opiriinantanaa.

⁴¹ Ikathawakoteero, ikatziyeero. Ikaemaeyakirini eejatzi aapatziyeeyaririni Jesoshi, eejatzi roori ikaemaeyakironi kamayiteentsirini oemi, maawaeni. Ikyapaaki, ikanteeyawakirini:

—Pamine, añaanee eejatzi.

⁴² Ari ikemakoeyakironi maawaeni joopejatzi. Ikaatzi oshekini aapatziyitanakaririni Awinkatharite Jesoshi. ⁴³ Osheki kitejiri ijeeki Peetero Joopeki. Ijeeki ipankoki Shimo, riraga wetsikapiintziriri mashitsipaeni.

10

*Koroneeryo, riraga kapitaanotatsiri,
raapatziyakari Jesoshi*

¹ Ari eeniro ijeeki janta Sesareeyaki shirampari iitachari Koroneeryo. Rirotaki iyapitaanote osheki joraaro, poñaayitacharini Itaaryaki.

² Kaari joriiyo omaanta raapatziyaperotari Tajorentsi. Eejatzi ikimiteeyarini maawaeni jeekimotziriripaeni. Osheki ikaminthagaeyirini joriiyopaeni owashironkayitacharini. Ikantatyaani ikenkithatakaeri Tajorentsi.

³ Itsiteniityaanee oorya iñaashitawakari ronampiri Tajorentsi, roñaagaperotapaakari. Rokaakintapaakari, ikantapaakiri:

—Koroneeryo.

⁴ Raminaperotawakiri, joreririri. Oshekini ithaawantaperotanakari. Ikantawakiri:

—¿litaka, Nowinkatharite?

Ikantanakiri:

—Ikemakimi Tajorentsi pamanapiintakiri, eejatzi iñaakimi pikaminthaakotapiinteeyakirini atziripaeni. ⁵ Rootaki ikowantakari iroñaaka potyaante apanipaeni shirampari janta Joopeki. Pikaemakaanteri riraga Shimo, iiteetziri eejatzi Peetero. Irira ikamantemi oetaka ikowakaakimiri Tajorentsi. Pikemijantawakiri.

⁶ Irira ijeekimotziri iitachari eejatzi Shimo, riraga wetsikapiintziririni mashitsi. Eenitatsi ipanko othapyaaikiini antawo inkaare.

⁷ Ari ipiyanaa ronampiri Tajorentsi, riraga kenkithawaetakaakitiriri. Ikaemakiri Koroneeryo ronampiri apite, eejatzi joraaro apaani. Riraga joraaro rirotaki aapatziyaperotariri Tajorentsi. Ikaateeyirini amitakoeyiririni Koroneeryo. ⁸ Ikamanteeyakirini maawaeni

iroka ikantakiriri ronampiri Tajorentsi, roojatzi ikantziri:

—Nokowaki piyaateeyeni Joopeki, pamineri riraga Peetero.

Ari riyaateeyanakini. ⁹ Inkaamani, aririka itampatsikatapaaki oorya, rokaakinantapaakawo rowaga Joope. Tekiraata rareetapaakari, riraga Peetero eeniro rateetanaki jenoki, ikenkithatakaeri Tajorentsi. ¹⁰ Itasheyawitaka, ikowawita royaami. Eenitatsi wetsikiniriri royaari, omaanta tekira othonkiro, ari ramparyaatakari. ¹¹ Iñaakiro jenokinta inthomaenta. Ayiitakotapaaki pankotsiki oshiyawitawori tokoya antawo. Roerikakoetakiro janta okaamawotapaakinta. ¹² Rotetayitakani inthomaenta maawaeni inashiyitacharini riraga kaari rowaeta; rirotaki otetayiteenchani chaancho, maankipaeni, jenokiweripaeni, maawaeni. ¹³ Iroñaaka ikemawakiri Tajorentsi, ikantziri:

—Peetero. Ajaa, thame powamaeri, eejatzi poy-aari.

¹⁴ Ikantawakiri:

—Nowinkatharite, paerani pikantakiri nochariniitenipaeni iitarikapaeni ikameethatzi royaari, eejatzi iitarikapaeni kaari royaari. Eejatzi naari, tee nametapiintari noyaari irika kaari rowaetari pikantawitakinarika noyaari iroñaaka.

¹⁵ Rapiiteeri:

—Tema naaka Tajorentsi. Nokantzimi naaka: “Kameetharini riroripaeni”. Aririka nokowakaakimiri naaka, eero pikantashitari

eerori: “Tee ikameethatzi”. 16 Rapiiteeniri paashini:

—Powamaeri, poyaari.

Roojatzi itzinaakotanteetaariri jenokinta.

17 Tee riyotakotawakiro Peetero iroka iñaakirika. Ikenkithashiryaanaka: “¿litaka ikowakaanari Tajorentsi nanteniriri? ¿litakakya ikanantanari?”

Roojatzi rareetantapaaka pankotsiki rotyaantanewo Koroneeryo. Rojampitakowentapaakiri:

—¿Tsika ipanko Shimo, riraga wetsikapiintziriri mashitsi?

Ikamanteetawakiri:

—Iroka ipankoka.

18 Ari rojampitakiri atziri inthomaenta:

—¿Arima ijeekimotzimi riraga Shimo Peetero?

Rakanakiri:

—Jee, aritaki ijeekaki.

19 Eeniro ikenkithashiryaawo Peetero iñaakiri, ari okantakiri Ishire Tajorentsi:

—Ikantaka rareeteeyapaakani 3 shirampari, kowapaakimiri. 20 Payiitashiteri. Eero pikan-tashiryaashita, poyaateeyanakirini. Tema naaka amaeyakiririni.

21 Ari ranaashitashitapaakari, ikantapaakiri:

—Naaka pikoyiri. ¿litaka pipokashitantanari?

22 Ari rakanakiri rirori:

—Rotyaantakina Koroneeryo, riraga kapitaanotatsiri. Rashi royiro ikameethatzi, eejatzi iñaaperotziri Tajorentsi. Maawaeni jori-iyotatsiri iñaaperoeyirini ikameethatzi. Ikantziri ronampiri Tajorentsi: “Pikaemakaanteri Peetero pipankoki. Pikemijantawakiro iñaani”. Rootaki rotyaanantanari jaka.

²³ Ari ikantawakiri:

—Pikyaapae.

—Ari.

Ineshironkatawakiri roejeekawakiri. Inkaamani royaatanakiri, itsipateeyanakarini apanipaeni aapatziyariri Jesoshi rirotaki joopejatzi. ²⁴ Apaani imagaeyanakini niyanki, roojatzi rareetantaka janta Sesareeyaki. Royaakiri Koroneeryo janta, ipiyoteeyakirini maawaeni isheninka eejatzi itsipaminthapiinteeyarini. ²⁵ Roojatzi rareetanteeyapaakarini Peetero, riyowashitanakiri Koroneeryo riwethatawakari, roojatzi rotziwerowashitawakari iitziki, ipinkathatawakiri. ²⁶ Ari ikatziyakagaari Peetero, ikantziri:

—Pikatziyanee. Tee naaka Tajorentsi, rooma naaka atziri eejatzi, akimitawakaaka.

²⁷ Ari ikenkithatakaawakaapaaka, ikyaapaakira pankotsiki. Iñaapaakiri osheki piyoteenchari, ²⁸ Ikantapaakiri:

—Naaka joriiyo. Piyoteeyini eerori tee ishinetana nojoriiyotzinkarite notsipateeyarini paashinijatzitatsiri atziri. Eejatzi tee ishinetana nareetyaari. Nokenkithashireeyakironi tee ikowakaanawo iroka Tajorentsi. Omaanta iroñaaka riyotaakina Tajorentsi tee okameethatzi nopinkiri paashini atziri, tee okameethatzi nokante: “Tee ikameethatzi”. Niyotaki ishinetakina Tajorentsi notsipatyaari paashinijatzitatsiri atziri. ²⁹ Ari pikaemakaanakina, roojatzi nopokantanaka, tee nokijotanaki. Iroñaaka nojampitemi, ¿iitaka pikaemakaanantani?

³⁰ Ikantawakiri Koroneeryo:

—Chapinki tsitenini oorya, ikimitaka iroñaaka, namanakiri Tajorentsi jaka nopankoki. Noñaakiri ikimiwitapaakari shirampari, ikatziyimotapaakina. Ikithaatawo shipakiryaaatsiri iithaari.

³¹ Ikantapaakina: “Koroneeryo, ikemakiro Tajorentsi pamanakiriri. Riyotakimi osheki pineshironkatayitzirini ashironkaenkari.

³² Potyaanteri atziri janta Joopeki, ikaemakiteri Shimo, iiteetziri eejatzi Peetero. Ijeekimotziri paashini Shimo, riraga wetsikiriri mashitsi. Ojeeki ipanko othapyaakiini antawo inkaare”.

³³ Intsipaeete nokaemakaantakimi, roojatzi pipokantaka. Iroñaaka nokaateeyakirini riraga Tajorentsi jaka. Nokowaeyakini nokemaeyeroni iroka ikowakaakimiri Awinkatharite.

³⁴ Ari iñaawaetanaki Peetero, ikantzi:

—Iroñaaka niyotaperotaki tee rinashitakagaeyeeni Tajorentsi atziri. Ikowakaakiri maawaeni atziri, joriiyo eejatzi kaari joriiyo raapatziyeeyarini Jesoshi, rootaki reentsitetantariri maawaeni. ³⁵ Tee

ikenkithashiryaakoteero inashitayitanika añaaeni eejatzi ametayitarini inashitacharipaeni, omaanta iñaaperoeyakirini ikameethatzi maawaeni pinkathateeyiririni, eejatzi maawaeni antapiintzirori kameethatatsiripaeni. ³⁶ Naaka

joriiyo. Piyoteeyawakironi iñaani Tajorentsi reewateeyakinani, riyotakagaeyakinani. Kameethari iroka ikantakinari: “Aririka paapatziyaperoeyarini Jesokirishito, kameetha nojeekakagaeyemini, pikimitawakaanteeyarini”.

Rooma rirotaki Awinkatharite maawaeni, ³⁷ piyoteeyakironi. Reewataki Jowani

kaawoshitantatsiri ikenkithatakotakiri, ikantzi: “Kameetha pikaawoshitawenteeyarini Tajorentsi”. Roojatzi ikenkithatakotakiri paashinipaeni, itanakawori janta Karireeyaki. Ikamanantakiro iñaani Tajorentsi maawaeni nampitsikipaeni janta Joreeyaki. ³⁸ Ikamanteeyirini atziri tsika ikantakiri Tajorentsi Jesoshi, riraga najareetejatzi, rotyaanantakawori Ishire, eejatzi ipitakari itajorenka; rootaki ikinakinayitantakarini, ranantayitakaworini kameethatayitatsirini. Rowawijaakoeyakirini kyaantariri kamaari. Eejatzi retsiyatakoeyakirini mantsiyaripaeni. Kijokiro royiri Tajorentsi, rootaki imatantakariri. ³⁹ Noñeeyakirini rantayitzirini janta inampikipaeni nojoriiyotzinkaritepaeni, eejatzi janta Jerojareeki. Noñaakowenteeyakirini rowamaanteetakariri, ikentakotanteetakariri koroshiki. ⁴⁰ Aritaki okaataki kitejiri 3 ipiriinteeri Tajorentsi, roñaagakinari. ⁴¹ Tee roñaagari maawaeni atziri, inta naakapaeni roñaagakari. Riyoyaakina Tajorentsi, rootaki noñaantawaariri. Ikamaperotawitaka, ipiriintanaa eejatzi. Roojatzi nowakaawaari, eejatzi nirakaawaari. ⁴² Rotyaantayitakinani nokenkithatakoteri Jesoshi rirotaiki owawijaakotantatsiri. Ikantakina: “Pikamanteeyerini atziri: ‘Ikowakaawaari Tajorentsi Jesoshi ipiriinteeri maawaeni kamatsiripaeni roojatzi ikantakowenteeyerini maawaeni atziri: añaatsiri eejatzi kamawitachari’ ”. ⁴³ Tema paerani ikenkithatakotzirini Rotyaantanewo Tajorentsi riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi,

ikanteeyini: “Eeniro ranteeyakironi maawaeni atziri kaari kameethatatsi; omaanta aririka raapatziyeeyarini Rotyaantanewo Tajorentsi, ikaminthagaeyerini rirori, eero ikijawentziri ranteeyirini, eero rowashironkaawentziniri kaari kameethatatsiri rantawitakari, eero ikenkithashiryaakoteero eejatzi”.

⁴⁴ Eeniro ikenkithatzi Peetero, roojatzi opokashitantakari Ishire Tajorentsi. Eejatzi opokashiteeyakirini maawaeni kemaeyawakirorini ikantakiriri. ⁴⁵ Ari rotsikanateeyakarini riragapaeni joriiyo, aapatziyariri Jesoshi: riraga tsipatariri Peetero. Ari riyoteeyanakini rotyaantaperotakiro Tajorentsi Ishire, okithaatakaakari paashinijatzitatsiri atziri. Rootaki rotsikanatantanakariri. ⁴⁶ Ikemaeyawakirini isheninka Koroneeryo iñaawaetantashitakawo paashinipaeni paantentsi, tee riyotagaetziri, eejatzi ikanteeyini:

—Kameetharini Tajorentsi.

⁴⁷ Ari ikantanaki Peetero:

—Ikimitakae aari, raashireteeyakironi Ishire Tajorentsi. Rooma okameethatzi ikaawoshitakoteeyarini Tajorentsi.

Ikantziri paashinipaeni joriiyo:

—Jee, kameethataki.

⁴⁸ Roojatzi ikanantariri Peetero isheninka Koroneeryo:

—Pikaawoshitawenteeyarini Jesokirishito, riyoteeyantemirini atziri piñaaperotakiri.

Ikanteeyanakirini:

—Intsipaete pikaawoshitakotenari Tajorentsi.

Ari imatakiniri. Rootaki ikantantakariri isheninkapaeni:

—Pijee kimotanakinakya apanipaeni kitejiri, piyotaaperotanakina paashini.

Ari ijeekanaki.

11

Ikemaeyakini jerojareejatzi raapatziyakari Jesoshi kaari joriyo

¹ Ikemakoeyakirini riraga rotyaantanewo Jesoshi eejatzi maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi jeekatsiri janta joreeyaki, ikemakoeyakirini Koroneeryo. Ikanteetakiri:

—Raapatziyakari Jesoshi paashinijatzitatsiri atziri; riro aapatziyakaakariri Peetero.

² Itonkaantanaari Peetero Jerojareeki, ikenkiimatashiteyawakarini ijoriy-otzinkaritepaeni: aapatziyariri Jesoshi omaanta eeniro ikenkithashiri ro eejatzi itotonatya ishramparitantari. ³ Ikanteeyawakirini:

—¿litaka piyaatashitantariri paashinijatzitatsiri atziri? ¿litaka pakiyotantariri rirori? Tee okameethatzi.

⁴ Ithotyaaperotakiniri Peetero, ikantziri:

⁵ Iroñaaka nokamantemi. Janta nojeekakitziinta Joopeki, nokenkithatakaeri Tajorentsi. Koñaatziro noñaaperotakiro, tema noñaakiro oshiyawitawori tokoya antawomawo. Roerikaetakiro janta okaamawotayitapaakinira, opoñaaka jenokinta, ayiitzi motapaakina. ⁶ Naminaperotawakiro, joreririri: noñaakiri kaari owaeyani: chaancho, maanki, jenokiweri, maawaeni. ⁷ Nokemakiri Tajorentsi, ikantakina: “Iroñaaka powamaeri;

poyaari”. ⁸ Omaanta nokantawitakari: “Nowinkatharite, eero nowari. Tee nametari kaari rowaetari, kaari ikowakagaetana noyaari”. ⁹ Rapiitakina, ikantana: “Tema naaka Tajorentsi kantzimiri: ‘Kameetharini’. Eero pikantashitari eerori: ‘Tee ikameethatzi’ ”. ¹⁰ Aritaki okaatzi 3 rapiitakina. Roojatzi itzinagaero jenokinta. ¹¹ Ikanteeyapaakani 3 shirampari rareeteeyapaakani janta pankotsiki nojeekinta. Ipoñaanaka Sesareeyaki, rotyaanteetakinari. ¹² Roojatzi okanantakina Ishire Tajorentsi: “Poyaatanakiri, eero pikijotanaki”. Ari noyaatanakiri. Eejatzi royaatanakina irikapaeni ayemijantzinkarite, ikaateeyini 6. Nokyagaeyapaakini ipankoki riraga kaemakaantakinari. ¹³ Ikenkithatakaawakina, ikamantawakina tsika ikantakari iñaantakariri ronampiri Tajorentsi. Roñaagantapaakariri, ikantziri: “Potyaanteri atziri janta Joopeki. Pikaemakaanteri Shimo: iiteetziri eejatzi Peetero. ¹⁴ Rirotaki iyotaapaemironi Iwaperite Tajorentsi, pawijakotanteeyaaari. Eejatzi ikimitagaeya rirori maawaeni jeekayitatsirini pipankoki”. ¹⁵ Nitantakawori nokenkithatakaakiri, roojatzi okithaatakaanteeyakarini Ishire Tajorentsi. Okimiteeyakaenika aari itantakaeri. ¹⁶ Nokenkithashiryaaanakiro iñaani Awinkatharite ikantzitakari: “Riraga Jowa ikaawoshitakotantariri Tajorentsi iñaaki, rooma naaka ari nokithaatakaakimiro Ishire Tajorentsi”. ¹⁷ Paerani aapatziyan-teeyakaririni Awinkatharite Jesokirishito, tema ikithaatakaakaero Tajorentsi Ishire. Iroñaaka

imonkaatanakiniri rirori paashinijatzitatsiri-paeni atziri. ¿Arima nothañaakyaari? Tema irira rirotaki Tajorentsi.

¹⁸ Ikemaeyantawakaworini iroka, tekatsi ikantaneeri rakaneeri, inta ikanteeyanakini:

—Kameethaperotakiroña Tajorentsi. Rooma ikowakagaeyakirini eejatzi paashinijatzitatsiri atziripaeni ikenkithashiryaagaeya, raapatziyaperoeyarini rirori, riyaatanteeyanakarini janta jenokinta.

Itsiparyaayitanakironi janta paashinipaeniki nampitsi

¹⁹ Riraga kijakiriri Eshiteewani, eejatzi ikijeeyanakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi, roojatzi ishiyeeyantanakani paashinikipaeni kipatsi: Jeniishiya, Cheepere, Antyokiiya, maawaeni. Janta tee ikenkithatakagaeyirini paashinijatzitatsiri atziri, inta rothataayitzirini ijoriyyotzinkaritepaeni ikenkithatakaayitakirini.

²⁰ Eeniro itsipatayitakarini paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi, poñaayitaneencharini Cheepereki, eejatzi Shireeneki. Rareetan-tayitapaakarini rirori janta Antyokiiyaki, ikenkithatakaapaakiri kireeshiyajatzi eejatzi. Ikanteeyirini:

—Paapatziyari Jesokirishito pawijakotantee-yarini.

²¹ Itajonkakowentapiintziri Awinkatharite, ikaatantakari oshekinini aapatziyeeyawakaririni Jesoshi, ameenteeyaririni Tajorentsi.

²² Ari janta Jerojareeki ikemakoeyakirini riraga aapatziyariripaeni Jesoshi. Rotyaantakiri Werenawee janta Antyokiiyaki. ²³ Rareetapaaka rirori, iñaapaakiri ineshironkatziri Tajorentsi antyokiiyajatzi. Ikimoshiryaapaaki, ikanteeyirini:

—Kyaaryooroña, kijokiro powaeyirini riraga Awinkatharite, pikyaaryoowenteniri maawaeni ikowakagaeyakimirini.

²⁴ Kameetharini rirori Werenawee. Kijokiro rowaperotziro Ishire Tajorentsi, ashi royirowaapatziyaperotari Awinkatharite. Eejatzi eekiro riyaatzi roshekiteeyanakini aapatziyariripaeni Awinkatharite.

²⁵ Roojatzi rowaagantanaka Werenawee Taarishoki, ikowapaakiri Sawoori. Iñaapaeri, roojatzi royaatantaariri Antyokiiyaki. ²⁶ Janta ikantani ipiyotapiintzirinta aapatziyariri Jesoshi okaatzi apaani ojarentsi. Riyotaapaakiri oshekyantzi atziri. Aritaki janta itanakawo iiteetziri aapatziyariri Jesoshi: “Kirishiteyanotatsiri”.

²⁷ Roojatzi rareeteeyantapaakani Antyokiiyaki paashinipaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, ipoñaanaka rirori Jerojareeki.

²⁸ Eenitatsi apaani iitachari Akaawo. Ikatziyapaaka janta ipiyoteeyaninta, iyotaakiri Ishire Tajorentsi, rootaki ikanantari:

—Iinja itasheyeeyanakini atziripaeni janta maawaeni Joreeyaki.

Eenironi ipinkathariwenantzi Kiraaworyo, tema monkaataka ikantzitarini Akaawo.

²⁹ Ikanteeyini aapatziyariri Jesoshi:

—Thame akaminthagaeyerini ayemijantzinkaritepaeni janta Joreeyaki, apakaanteri

oetarika koetyeemotariri. ³⁰ Tsikarika okaatayitzini jeekimotayiteerini, aritaki okaate apakaantayiteririni.

Aritaki imatakiro ikantakiri. Ipiyotakiri koriki, ipawakiri Werenawee, eejatzi Sawoori. Ikan-takiri:

—Ajaa, irika koriki: pagaeyanakinirini aataperoteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi janta Jerojareeki, ikaminthagaeyantyaaririni ashironkagaeyacharini.

Ari raanakiniri jerojareejatzi, ipapaakiri rirori. Ari rowaagaeyakinirini rirori ashironkagaeyacharini.

12

Erooreshi Akiriipa, rirotaki kijakiriri aapatzi-yariri Jesoshi

¹ Roojatzi riraga jewaperowenantatsiri Erooreshi, iiteetziri eejatzi Akiriipa, ikijayitakirini apaanipaeni aapatziyariri Jesoshi. ² Rowamaakaantakiri Jantyaako, ro ithatyaanteetakariri jawiri, thatzik. Irira rirentzi Jowa. ³ Riyotaki inimoeyakirini joriiyopaeni, rootaki raakaanantawitakariri Peetero eejatzi. ⁴ Ro raakaanantakariri apaani kitejiriki rowantapiinteetawori paa kaari tapiyacha. Iitashiwitaka aririka omonkaatakya kitejiri Rawijantari achariniiteni paerani, roñaagaeyerini joriiyopaeni rowamaeri. Raakiri, roojatzi ipakiri 16 joraaro, shenterini. ⁵ Ari romonkyagaetakiri. Riraga aapatziyariripaeni Jesoshi ikantatyaani maawaeni kitejiriki

ramanakowentapiinteeyarini, ikantziri:
 “Powawijaakoteeri Peetero”.

⁶ Ari otsitenitananki, ro inkaamani
 roeyowakaanterimi Erooreshi, rowa-
 maakaanantyaaririmi. Ikowawita rami-
 neeyerinimi atziri rowamaakaantakiririka.
 Ari omonkyaagakaantawitakari Peetero
 omonkyaagamentotsiki, imaanaki; rojatekakiri
 apite joraaro, imaaki irira. Roojotantakari
 apite karenatha. Ishentawitakawo ashitakontsi
 paashinipaeni joraaro. ⁷ Ari romapokashita-
 paakari janta ronampiri Awinkatharite.
 Rotzinkapaakiri imerikiki, ikaakapaakiri.
 Ikantakiri:

—Pishintsite pipiriintee.

Roojatzi oshiryaashitantanaka karenatha
 apaniroeni rakokitzirira, roojotantawitakariri.

⁸ Eejatzi ikantziri:

—Pikithaataneeyawo pimaatha, pijapatota-
 neeya.

Ari ikithaataa, ijapatotetaa. Eejatzi ikanteeri:

—Papineekakotya pijawamento poy-
 aatanakina.

⁹ Ishitowanee, royaatanakiri. Tee riyotzi
 Peetero kyaaryooperotakirika rowawijaakoteeri
 ronampiri Tajorentsi. Raamashitaka imishiwa-
 tashitaka. ¹⁰ Rawijanakiri shentawitariri apaani,
 eejatzi paashini rawijanakiri. Rareetakawo
 irona ashitakontsi, irona ikinantapiintari
 nampitsiki. Ashitariimotashitanakari. Rawija-
 neero, rowaaganaka janta awotsiki. Roojatzi
 rinteenaryaantanakari ronampiri Tajorentsi.

¹¹ Riyotakotaa Peetero, ikantzi: “Iroñaaka

niyoperotaki rotyaantakinari Nowinkatharite ronampiri raakowentakina rowamaenami Erooreshi. Eejatzi ikimitakowentakina, tsikarika ikantenami nosheninkapaeni”.

¹² Ikenkithashiryaaanakiro, roojatzi riyaaantaka opankoki Mariiya, riniro Jowa. Iiteetziri eejatzi Marikoshi. Janta ipiyoyeyakaninta osheki aapatziyariri Jesoshi, ikenkithatakagaeyirini Tajorentsi. ¹³ Rompojakowitapaakawo Peetero ashitakontsi, rowaga othapikitzirinta: tok, tok. Ari okatziyashitawitanakari onampirentsi oetachari Roore. ¹⁴ Iyowaantetawaeri ipaante Peetero, roojatzi okimoshiryaaantaperotanaka. Omaanta tee ashitaryaaanakiniri, omaanta oshiyashitanaka. Okamanteeyirini kenkithatakagaeyiririni Tajorentsi:

—Pokapae Peetero omookinta.

¹⁵ Ikanteeyawakironi:

—Pishinkiwentashitaka.

Eekiro okantanakitzi:

—Kyaaryooperotaki.

Ikantakiro:

—Kaari Peetero, irintakya ronampiri Tajorentsi aminakowentziriri.

¹⁶ Eekiro rompojanakitziroño, tok, tok, roojatzi rashitaryaaantaanari. Ari iñeeyawaerini, rot-sikanatakari, ikantawakagaeyanakani:

—¿Tsika ikinapaeka?

¹⁷ Ari rakotashitanakiri, ikantziri:

—Pimaerite.

Roojatzi ikamanteeyapaerini tsika ikanteeri Awinkatharite, roeyowaantaariri. Eejatzi ikantziri:

—Pikanteri Jantyaako, eejatzi pikamanteey-
erini ayemijantzinkaritepaeni.

Roojatzi ishitowantanaa, riyaatanee imanapi-
thatakari joraaropaeni. ¹⁸ Okitejitanaki osheki
ikantawakaawenteeyakarini joraaropaeni:

—¿Tsikakya ikantanakaka iroñaaka Peetero?

¹⁹ Ikowakowatakaantawitakari Erooreshi, tee
iñaagaeri. Rojampiiyawitakarini joraaro shentaw-
itariri:

—¿Tsikaroña ikinaneeka?

Rakanakiri, ikantanakiri:

—Taanitya, tsikarika, tee niyotzi; tee
noñaawaeri.

Ari ikijakiri Erooreshi rirori, rowamaakaan-
teeyakirini, shemi. Ari roojatzi rookaneero rirori
Joreeya, rowaaganaa janta Sesareeyaki, roojatzi
ijeekantapaa.

Ikamantakari Erooreshi

²⁰ Ari ikanta Erooreshi ikoshekawakari
poñaachari Tziiroki eejatzi Shirooki ikanta
ikenkithashiryaagaeyakani ikoshekanewo
raakameethateeri, tema ari riyompariteeya.
Rotyaanteeyakini jatashiterini rirori.

Ikanta jeekapankotziriri rirori rameen-
taperotanewo, iitachari Waraashito
raakameethatawakiri pokashitakiriri.
Ikanteeyapaakirini:

—Pikanteri Erooreshi: “Paakameethateeri tzi-
irojatzi eejatzi shiroojatzi riyomparityaata, eero
pithañaawo royaari”.

Ikantziri Waraashito:

—Ari, namitakoeyemini.

²¹ Ari paashini kitejiri ikaemaeyakirini Erooreshi, raakameethateeyakirini. Rowaneenkatakawo jewawenantatsiri iithaari, ijeekaki janta iwinkatharimentoki. Osheki ikantakaaperotaka ikenkithatakagaeyakirini. Ikantziri:

—Eero pikenkithashiryaashita. Nopaeyemini maawaeni koetyeemotayitakimirini.

²² Roojatzi ikimoshireeyantanakani pokaentsiri, ikanteeyanakini:

—Kaari irira atziri akemaeyakirini, inta apaani tajorentsi. Kameetharini rirori.

²³ Ari osheki ikantakaaperotaka Erooreshi, riweshiryaawentakawo ikanteeyakiririni atziri. Omaanta roonakari Awinkatharite, rotyaantakiri ronampiri ikantakiri:

—Tee iñaaperotana Erooreshi. Piyaaate pomantsiyeeri.

Ari riyataki, roojatzi romantsiyaantakari, ikamantaka, roojatzi rowantakari chowitsi.

²⁴ Omaanta riraga aapatziyariri Jesoshi ikinakaantayitanakawoni iñaani Tajorentsi. Roshekiperotanaki aapatziyeeyawakaworini.

²⁵ Riraga Werenawee, eejatzi Sawoori retakotari aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki. Roojatzi ipiyantanaa Antyokiiyaki, itsipatanaari Jowa, iiteetziri eejatzi Marikoshi.

13

Riyaatzi Sawoori eejatzi Werenawee janta Cheepereki

¹ Iroñaaka janta Antyokiiyaki ikaateeyirini aapatziyariri Jesoshi matakaakiriri Ishire Tajorentsi:

omatakaakiri apanipaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi eejatzi paashini apanipaeni omatakaakiri riyotaakiri atziri Iwaperite Tajorentsi. Iwaero apaani omatakanewo Ishire Tajorentsi rirotaki Werenawee, paashini Shimo (iiteetziri eejatzi Chenkari), paashini Rooshiyo, (riraga shireenejatzi); paashini Maneemi, (itsipamintharini pinkathari Erooreshi eenironi ikaatzini), paashini Sawoori, (iiteetziri eejatzi Paaworo), maawaeni. ² Ari paashini kitejiri ipiyoteeyani ipinkathatziri Awinkatharite ikenkithatakaakiri, itzitawenteeyakarini Tajorentsi. Roojatzi okanantakari Ishire Tajorentsi:

—Pikanteeyerini Werenawee eejatzi Sawoori: “Panteniri Tajorentsi oetarika ikowakaakimiri”.

³ Ari roojatzi rowakiniri rako itoki ramanakowentakiri Tajorentsi, roojatzi ikanantanakariri:

—Piyaate pantero ikowakayimiri Tajorentsi, naakakya kanterini Tajorentsi ramitakotemi.

⁴⁻⁵ Ari otyaantakiri Ishire Tajorentsi, roojatzi riyaatantakari Sereeyoshiyaki janta okaakini inkaare antawo. Raanakiri Jowa Marikoshi ramitakotantyaariri. Ari rotetapaaka pitotsiki. Otyaantakotziri tampyaa, ikinakotanaki Cheepereki, rootaki antawo othampishi. Ojeeki janta nampitsi oetachari Jaramiina: rareetanteeyapaakarini janta, ikenkithatapaakiro iñaani Tajorentsi janta ipiyotapiinteeyaninta joriiyopaeni. ⁶ Roojatzi ithotyagaeyanakironi maawaeni nampitsiki janta Cheepereki, maawaeni. Roojatzi

rareeteeyapaakani Paajoshiki. Janta iñaapaakiri sheripiyaritatsiri, iitachari Warijesooshi, rirotaki joriiyo. Roshiyaarimi kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, ikantapiintzi:

—Naaka kenkithatzirori iñaani Tajorentsi.

Jaa, itheeyashita. ⁷ Itsipatapiintari jewawenantatsiri iitachari Seerijiyo Paaworo. Eeniro riyoperotzi irira. Ikaemakaantakiri Werenawee, eejatzi Sawoori; ikowaki ikemiro iñaani Tajorentsi. ⁸ Ari ikanta Sawoori ikenkithatakotapaakiri Jesoshi omaanta ithañaawitakari riraga sheripiyari; tee ikowakaawitari riraga jewawenantatsiri raapatziyari Jesoshi. ⁹ Ari iyotaaperotakiri Ishire Tajorentsi Sawoori, iitachari eejatzi Paaworo. Iyotaakotakiri sheripiyari, rootaki raminaperotanakiri Paaworo, ¹⁰ ikantanakiri:

—Pamatawitantaperotaki. Teeroña pikameethatzi; pikimitakari iwinkatharite kamaari. Tee pikoyiro kameethatayitatsirini, inta pikowaperotaki pamatawitantayiteni. Pikowaki pamatawiteeyerini maawaeni kowatsiri riyoteri Nowinkatharite. Eerowa pikenkithashiryaaneenta. ¹¹ Iroñaaka itajonkemi Nowinkatharite pitsitenishitakote. Ojamanitanaki, eero paminitaa.

Roojatzi itsitenishitakotantanaka, tee ikokichaatanee. Ipampipampitanaki, ikantanaki:

—Teewee nokokichaatzi. Pikathataneenawee.

¹² Ari iñaawakiri riraga jewawenantatsiri, rootaki rotsikanatantanakari. Roojatzi raapatziyantanakari Jesoshi. Ikantzi:

—Kameethawee iroka ikamantakotziriri Awinkatharite.

Rowaaganaa kenkithatzirori iñaani Tajorentsi janta Aashiyaki

¹³ Ipoñaaka Paaworo Paajoshiki, rotetanaka pitotsiki, roteteeyanaani eejatzi maawaeni ikaateeyirini. Ikinakotanaki janta Peerijiki, rowaga pampiiriyakiwero. Riraga Jowa Marikoshi rookanakiri, ipiyanaa rirori Jerojareeki. ¹⁴ Roojatzi paashini kitejiri rowaagaeyanaani riroripaeni eejatzi. Rareeteeyapaakani janta paashiniki Antyokiiya: rowaga pishiiryawero. Saawaroki ikyeeya-paakini ipiyotapiinteeyanira jorriyopaeni, ari ijeekaeyapaakini. ¹⁵ Iñaanateetziro eechonkiini rojankinarini Moeseeshi paeraniperoroña, eejatzi eechonkiini rojankinarini kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi paerani. Roojatzi riraga jewawentziroirini janta ikantawakiri:

—Nojorriyotzinkarite, pikowakirika eerori pikemijantakayeri atziri jaka, pikamanteri iroñaaka.

¹⁶ Ari ikatziyanaka Paaworo, rakotashitakiri romaeryagaeyakirini. Ikantziri:

—Nojorriyotzinkarite, pikemijantena. Eejatzi eerokakya maawaeni paashinipaeni atzirika pinkathaperotakiriri Tajorentsi, pikemijanteeyawakinani. ¹⁷ Iroñaaka nokenkithatakotemiri Tajorentsi raapatziyari jorriyopaeni. Paerani riyoyaakirini riragapaeni achariniiteni raapatziyari. Impaetzi, ijeekantakari rirori janta Ejiipitoki romperatantawitakaririni, roshek-itakaawitakarini Tajorentsi. Itajonkakowenteeyirini, roojatzi rowawijaakowenantaari ejiipitojatzi. ¹⁸ Okaatzi 40 ojarentsi

ikempoyaakiri riraga achariniiteniroña janta okaankiteronkiitzinta ijeekakagaeyawitakarini omaanta osheki itheenkaeyakirini Tajorentsi. ¹⁹ Ikowaeyawitakani rareeteeyaanimi Kanaanaki omaanta eenitatsi jeekawitacharini paashinijatzitatsiri atziripaeni, otzikaeyawitawakaririni. Rinashitayitani rirori. Roojatzi itajonkawentziniri Tajorentsi achariniiteniroña. Ithonkaeyakirini okaatzi ipaantepaeni 7. Roojatzi ipakiri achariniiteni iipatsite, ikantziri: “Ajaa, iroka piipatsite, pijeekaeyantyaarini”. ²⁰ Paerani ikashiyakaakari Tajorentsi Awaraamani ipashityaari icharineeteni iipatsite, omaanta roojatzi ijeeki irirapaeni janta Ejiipitoki. Rimpaetakiri riraga Tajorentsi raantanaariri iipatsiteki. Maawaeni iroka okaatki ojamanitaki 450 ojarentsi. Janta ijeekawitanta, tekatsi jewawenantaperoyeririni, inta riyoyaakiri Tajorentsi kankotantatsiripaeni riyotakaantyaariri aririka rantziniri oetarika ikowakaakiri. Roojatzi reewatakaantzi riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iwaero Samoeri. ²¹ Roojatzi ikantakiri achariniiteni Tajorentsi: “Nokowaeyakini atziri reewawentaperoyenani”. Ari riyoyaakinirini noshametzii Sawoori itomi Shishi, reewawenantaririni achariniiteni. Riroteeyakini icharineeteni Irijamiini. Okaatzi 40 ojarentsi reewawenantaki Sawoori, ²² roojatzi ikanantaa Tajorentsi: “Eero reewawenantanee eejatzi Sawoori, tee ikameethatzi, inta reewawenantee Iraviiri, riraga itomi Isayii. Rirotaki noñaaperotakiri ikameethaperotaki, tema ari rantakinawo

maawaeni nokowakayiriri”. ²³ Rirotaki ichari-neeteni Iraviirini owawijaakotakaeri: iwaero irira Jesoshi. Tema ikantzini Tajorentsi: “Riro icharineeteni Iraviirini owawijaakoeyeririni atziri”. Monkaataka iroñaaka ikantzitakaririni. ²⁴ Roojatzikya Jowa kaawoshitantatsiri ikenkithatakagaeyakiririni maawaeni ajoriiyotzinkaritepaeni: “Pikenkithashiryaa-gaeyani, eero pikimiteeyaani paerani, ari nokaawoshitakoeyemirini Tajorentsi, eejatzi rowawijaakoeyemini irira”. Roojatziri ikenkithatapaaki riraga Jesoshi. ²⁵ Eejatzi riraga Jowa rooteentsi ikame, ari ikantzi: “Tee naaka irira pikenkithashireeyawitarini. Tee naaka riraga owawijaakoeyemirini, omaantakya poyaatanari rirotaki Jesoshi owawijaakotemini. Osheki noñaakoweenkatakiri rirori; rooma naaka tee noñaakoweenkata”.

²⁶ Eekiro rowaaganakitiziniri Paaworo, ikan-teeyakirini:

—Nojoriiyotzinkaritepaeni, tema asheninkateeyakarini Awaraamani, eejatzi eerokapaeni paashinijatzitatsiri atziri, thame akimita-peroeyaarini rirori, apinkathaperoeyerini Tajorentsi. Iroñaaka nokanteeyemini: aririka aapatziyeeyarini Jesoshi, ari rowawijaakoeyakaeni. ²⁷ Omaanta tee riyoteeyawakirini jerojareejatzi, itheenkaeyawakirini. Eejatzi ikimiteeyakani iwinkatharitepaeni, tee riyoteeyawakirini rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Maawaeni saawaro iñaanatapiinteeyawitawoni rojankinatayitzirini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, omaanta tee ikemaperotawakiro,

rootaki kaari riyoperoyantawoni kameetha okenkithatakotziri Jesoshi. Tema okantzi: “Rowamaeteri paata Rotyaantanewo Tajorentsi”. Ari rowamaakaanteeyakirini maawaeni atziri rirori, rooma tee riyotawakiri. ²⁸ Tekatsi rantawitya, rowamaakaantashitakari. Ikantakowentashitakari Peraato riraga jewawentziriri: “Powamaakaanteri”. ²⁹ Monkaateeyakani maawaeni rojankinatakotziteetakaririni: osheki rowashironkaakiri, ikentakoteetakiri koroshiki, ikamaki. Roojatzi paashinipaeni atziri royiitakoteri rowaeri janta omooki impeeta. ³⁰ Ikamaperowitaka, omaanta rowañoagaeri Tajorentsi. ³¹ Ari okaataki osheki kitejiri roñoagayitarini riyotaanewopaeni, riraga tsipateeyapaaririni chapinki Jerojareeki: riraga poñaachari Karireeyaki. Riroteeyakini iroñaaka kamanteeyiririni atziri:

—Piriintanaa Jesoshi. Noñaagaeyakirini.

³²⁻³³ Eekiro ikanteeyanakitziirini Paaworo:

—Okameethataki ikanteeyakiririni paerani Tajorentsi achariniiteni. Rojankinatakaakiri paerani ojeekantakari mampaantsi, apiteteenchari. Okantzini: “Ikanteri Tajorentsi Rotyaantanewo paata: ‘Rooma naaka kowashitacha: nopiriinanteemiri nokantaperotanteemiri notyomi’ ”. Iroñaaka nokanteeyemini: imatakiro Tajorentsi ikantakiririni achariniiteni: ipiriinteeri Jesoshi, ayoteeyantakarini rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. ³⁴ Iroka paashini ikantakiririni Tajorentsi: “Notyomi, nomonkaataperotemiro maawaeni okaatzira nokantayitakiririni

Iraaviirini: notajonkakowentemi peewaperowenantyaari”. Aritaki okimitakaantzi Iwaperite Tajorentsi: ikamaperotawitaka, ipiriintaneeri Iriri, eero ijeekaperotzi inthomaenta kipatsiki.

³⁵ Tema rootaki iroka rojankinatakaniri paashiniki mampaantsi: “Tajorentsi, niyotaki eero pishinetziri pitomi ipathaye kipatsiki: rooma osheki piñaaperotakiri ikameethaperotzi”.

³⁶ Pikenkithashireeri Iraaviirini, paerani imonkaatakiniri Tajorentsi maawaeni ikowakaeriri. Roojatzi ikamantaka rirori. Ikitateetakiri, itsipatagaetakiri isheninkapaeni, roojatzi ipathaaperotantanaka. ³⁷ Omaanta irira Jesoshi ipiriinteeri Tajorentsi, tee ipathaaneentzi rirori.

³⁸⁻³⁹ Iroñaaka, nojoriiyotzinkarite maawaeni, piyoteeyawakironi iroka. Eeniro panteeyakirini kaari kameethatatsiri, omaanta añaatsi iroñaaka Jesoshi, ikaminthagaeyakimini. Tee ikowakayimi piyaateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini, inta ikowaki rowameethateeyemini, rowawijaakoeyemini. Iroka rojankinarini Moeseeshi, tekatsi okantya owameethateeyemini.

⁴⁰ Kyaaryoowa, pikimitarikari riraga ojankinatziirorini kamanantayitziirorini iñaani Tajorentsi ikantzini:

⁴¹ “Ikantzimi Tajorentsi: ‘Pamine, theenkantatsiri, pikenkithashireeyanakyaani: nothonkaeyiminikari. Iinja piñeeyinani notajonkawenantaperotanaki no-matayiteroni kaari piñaapiinteeyini. Aririka nokamantawitemi oetarika nanteri, eero pikemijantana’ ”. Rootaki ikantziri kamanantayitziirorini iñaani Tajorentsi.

Ari nojoriiyotzinkaritepaeni, iroñaaka paapatziyaari Jesoshi, ithonkaeyiminikari Tajorentsi.

Rootaki ikantakiriri Paaworo ijoriiyotzinkaritepaeni.

⁴² Ari ishitowaeyanakinira, roojatzi ikantaper-oeyawakirini riraga paashinijatzitatsiri atziri:

—Inja paashini saawaro pipokaeyenira eejatzi. Paashini pikenkithatakagaeyenawoni niyotaperotantanakyaari.

⁴³ Ari riyaaateeyanakini. Eeniro ikinanaki Paaworo awotsiki, itsipatanakari Werenawee. Royaateeyanakirini osheki aapatziyariri Jesoshi: rirotaki apaanipaeni joriiyopero, paashinipaeni peyachari joriiyo. Ari ikantakiri Paaworo:

—Eekiro pikemijantaperotapiinteri Jesoshi ineshironkatantemiri Tajorentsi.

⁴⁴ Ari paashini saawaro ipiyoteeyakani maawaeni antyokiiyajatzi. Ipiyotawentawo ikemijantero Iwaperite Tajorentsi. ⁴⁵ Riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni riraga kaari aapatziyariri Jesoshi iñaakirira piyoteeyeencharini, roojatzi okantzimoneenantanakari. Ikanteeyini:

—Tee okameethatzi iroka ikantziri Paaworo, eejatzi tee ikameethatzi irira. Osheki ramatawitantzi.

⁴⁶ Kameetha rakaperotanakiri Paaworo, eejatzi Werenawee. Tee ithaawashiretanaki, ikantzi:

—Eerokateeyakini nitawitakari nokamanteeyawitakimironi iñaani Tajorentsi, omaanta pitheenkawakiro eeroka. Iroñaaka niyotaki tee pikoyi pikanteetatyeeyaani pañaaperotee janta jenokinta. Iroñaaka niyaatashiteri

niyotaakiteri irira paashinijatzitatsiri atziri, niyotaki raapatziyari Jesoshi rirori. ⁴⁷ Rootaki niyaatashitanyaariri, rooma rotyaantakina Nowinkatharite ikantana: “Tema eeroka notyaantakiri maawaeni kipatsiki pikantayiterini paashinijatzitatsiri atziri, rawijakotanteeyari riroripaeni. Pikenkithatakagaeyerini maawaeni, pithotyeyyanakironi maawaeni nampitsipaeni”.

⁴⁸ Ikemanteeyawakaririni riraga kaari joriiyotatsi, ikimoshireeyanakini. Ikanteeyini:

—Kameetharini iñaani Awinkatharite.

Ari ijeeki osheki kaari joriiyotatsi riyogaeyakirini Tajorentsi ijeeki jenokinta, ikanteetatyeyyaani: riroteeyakini aapatziyeyakaririni Jesoshi, maawaeni. ⁴⁹ Othotyaaayanakani iñaani Awinkatharite maawaeni nampitsikipaeni janta.

⁵⁰ Omaanta irira jewatatsiri joriiyo, osheki ikijeeyanakani. Riyaatashiteeyironi tsinanipaeni aapatziyawitariri Tajorentsi sheninkatakariri aataperoteencharipaeni, eejatzi riyaatashiteeyakirini aataperoteencharipaeni rirori. Ikanteeyirini:

—Thame akijeeyerini riraga Paaworo, eejatzi Werenawee. Tee ikameethatzi.

Roojatzi rotyaanantanakariri:

—Thame piyaateeyanakini. Eero pipokae paata jaka nonampikika.

⁵¹ Ari rirori, rotekimotanakiri kipatsi iitzikira, pakak, pakak. Ikantziri:

—Iroñaaka piyoteeyakinani eero napiiteero nopiyaa. Tee pikowaeyini pikemijante.

Roojatzi riyaatantanaka Ikooñoki. ⁵² Omaanta ikimoshireperoeyanakini aapatziyariripaeni

Jesoshi janta Antyokiiyaki. Kijokiro
owaperoeyakirini Ishire Tajorentsi.

14

Rowaaganaa Paaworo janta Ikooñoki

¹ Janta Ikooñoki ikyaapaaki Paaworo eejatzi Werenawee janta pankotsiki ipiyoteeyan-tapiintarinira joriiyo, ikenkithatapaaki. Raapatziyeeyawakarini Jesoshi oshekini joriiyo, eejatzi kaari joriiyotatsi. ² Riraga joriiyopaeni, kaari aapatziyari Jesoshi, riyotagaeyakirini paashinijatzitatsiripaeni atziri, ikijeeyawakirini aapatziyariripaeni Jesoshi. ³ Ari ojamani ijeekapaaki Paaworo, ikenkithatakotapiintziri Awinkatharite, tee ithaawantari atziripaeni. Riraga Awinkatharite, imatakaakiri riraga Paaworo eejatzi Werenawee itajonkantayitzini, imatakaakiri oetarika kaari iñaapiintayitzini. Riyotakaakiri atziri kyaaryooperotaki ineshironkatantaperotaki Tajorentsi. ⁴ Omaanta ikijathatawakagaeyanakani maawaeni ikooñojatzi. Eejatzi inashiyitanakani: apaanipaeni kimitayitanakaririni jewatatsiripaeni joriiyo. Rirori paashini kimitayitanakaririni riraga Paaworo eejatzi Werenawee. ⁵ Maawaeni kaari aapatziyariri Jesoshi riraga joriiyo, kaari joriiyotatsi, jewatatsiri: ikowaeyawitakani rompojanteeyarinimi mapi Paaworo, eejatzi Werenawee. ⁶ Ari eenitatsi apaani kamantakiriri, rootaki ishiyeeyantanakarini janta Riishitaraki. Roojatzi rowaagantanaka Teeriwiki. Rootaki nampitsipaeni rikawooniyawero. Eejatzi riyaatzi

othapikitapaakinta, ⁷ ikamanteeyapaakirini atziri tsika ikantyaari rawijakotanteeyari.

Riyaatzi Paaworo Riishitaraki

⁸ Janta Riishitaraki ari ijeekaki shirampari amashitachari iitziki. Roojatzi ikantzitapaaka owakirani ikoñaatapaaki. Tee ranashineenta eechonkiini. ⁹ Ikemijantawakiri Paaworo. Ari raminapaakiri irira riyotakotakiri, rameentakari Tajorentsi, rootaki imatantyaariri retsiy-atakotantyaariri. ¹⁰ Antawo itacheronkawaan-tetanaki ikantakiri:

—Pikatziyaperotee.

Roojatzi romyaantanaka rirori, japok, roojatzi ikatziyatziyatantanaka. ¹¹ Oshekiniwee ikaatzi ñaakirori iroka imatakiri Paaworo. Ari iñaawaetanteeyawoni iñaani rikawooniyajatzi, antawo ikanteeyanakini:

—Rayiitashitapaakae tajorentsika, ikimitapaakari shirampari.

¹² Riraga Werenawee iitashitari Joopiteri. Riraga Paaworo kenkithatakaantatsiri, rootaki iitantakariri rirori Merekooryo. ¹³ Janta otsipanampitawo rotantoteetziri nampitsi ari ojeeki roori opanko Joopiteri. Eejatzi riraga ñaanakowenantatsiri irira ramaeyakirini tooropaeni, eejatzi oteyaki inchateyaki. Ramayitakinirini janta ikyaapiintziro nampitsi, ikaateeyakirini osheki isheninkapaeni. Ikowaeyawitakani rowamaenirimi tooropaeni; iperimi Werenawee eejatzi Paaworo.

14 Ikemantawakari rirori, itzijagaanakiro imaatha. Ishiyashiteeyanakarini piyotawentari. Ikaemanaki, ikantzi:

15 —Atziripaeni. ¿Oetaka panteeyirini? Eejatzi akimitawakagaeyani: aaka atziri. Ro nopokantakari nokamantemiro pookaero kaari kameethatatsiri pantayitzirini. Eero iroñaaka patsipetashitawo piñaaperotashitawo piwetsikayitzirini. Pikenkithashireeyerini Tajorentsipero, riraga añaaperotatsiri. Rirotaki wetsikaeyirorini jenoki, kipatsi, inkaare, maawaeni; wetsikaeyirorini eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini.

16 Paerani ishineteeyimini maawaeni kaari joriiyotatsiri oetarika pametayitakarini pantayiterini pikowashitayitakarini eerokapaeni. 17 Omaanta riwetsikakimiro Tajorentsi riyotakagaeyimirini tsikarika ikanta. Ineshironkaperoteeyakimini. Rowariyeyyakimironi inkani. Ikithokitakaapiinantawori inchatopaeni. Ikemakaapiintzimiro poyaari. Roemoshirenkapiinteeyimini pajankaneki. Rirotaki irika nokowakaakimirini pipinkathaperoteri; eerokya pipinkathaperotashitana naaka.

18 Osheki ikamantapiintawitakariroña, omaanta roowitaneencha rowamaashityaannarimi tooro. 19 Roojatzi ipokantapaaka joriiyopaeni, poñaayitacharini Antyokiiyaki eejatzi lkooñoki. Ramatawitapaakiri osheki atziri, ikantziri:

—Osheki ramatawitantzi Paaworo; pikijeri.

Ari rompojanteeyakarini mapiki, iiteeyawitakarini kamaperotaki. Inoshikanakiri, rookakitziri janta othapikitapaakinta nampitsi.

²⁰ Ari riyaatashiteeyakirini aapatziyariri Jesoshi, itapotheetapaakari; roojatzi piriinantanaa. Ipiyeeyanaani nampitsiki. Inkaamani rowaaganaa Paaworo Teeriwiki, itsipatanaari Werenawee. ²¹ Ikenkithatakotapaakiri tsika ikantari Tajorentsi rowawijaakotantzi. Ikemijantaperotakaakiri osheki atziri. Roojatzi ipiyantaa Riishitaraki, Ikooñoki, Antyokiiyaki. ²² Eekiro riyaaanakitzi raapatziyakaaperoeayakarini aapatziyariri Jesoshi. Ikantaperotziri:

—Eero pookiro iroka paapatziyaperotakari. Osheki akemaatsitayityaawoni oetarikapaeni, roojatzikya aatanteeyaarini janta reewaperotzinta Tajorentsi; omaanta eero akantashiryaa.

²³ Janta ipiyotapiinteeyanira aapatziyariri Jesoshi, riyoyagaeyakirini aataperoteencharipaeni ashi piyotaantsi. Roojatzi itzitawenteeyakarini Tajorentsi ramaneeयरिनि, ikanteeyirini:

—Irika aapatziyeeyakimirini. Paminakowenteeyerini eejatzi pookakaakowenteeyerini.

²⁴ Ari ikinayitanakini paashiniki kipatsipaeni, ritapaakawo Pishiiriyaki, roojatzi rareetantapaaka eejatzi Pampiiriyaki. ²⁵ Ikamanantziro iñaani Tajorentsi janta nampitsi owaero Peeriji, roojatzi rowaagantanaa janta Ataaryaki. ²⁶ Roojatzi rotetantanaka pitotsiki, ikinakotanee Antyokiiyaki. Aritaki janta rotyaanteetakirinta paerani, ikanteetzirini Tajorentsi: “Irika, pineshironkateri imatantemirori oetarika pikowakayeriri”. Rooma aritaki imatakiro.

²⁷ Rareetantapaari Antyokiiyaki ipiyoteeyapaakirini aapatziyariripaeni Jesoshi.

Ikenkithatakagaeyakirini maawaeni rantaka-gaeyakiririni Tajorentsi rirori. Eejatzi ikantakiri tsika ikantaari ishineteeyantaaririni paashini-jatzitatsiri atziripaeni raapatziyeeyantaaririni rirori Jesoshi. ²⁸ Ari ojamani ijeekimotaatziri iyemijantzinkaritepaeni janta.

15

Ipiyoeyakani aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki

¹ Ari rareeteeyapaakani Antyokiiyaki joriiy-opaeni poñaachari Joreeyaki. Irirapaeni riro-taki aapatziyariri Jesoshi omaanta riyotaapaakiri ayemijantzinkarite, ikantapaakiri:

—Rojankinatzi Moeseeshi: “Pitotonayiteroni pishiramparitantari”. Eerorika pantziro iroka, eero pawijakotee.

² Ari ipiyathatawakari Paaworo, itsipatari Werenawee. Tee eechonkiini iñaanatawakiri: osheki riyotaawakaeyawitakawoni. Riro ikowakaakari maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi rotyaantakiri Paaworo, Werenawee, eejatzi apanipaeni paashini. Ikantawakiri:

—Piyaateeyeni Jerojareeki janta ijeekinta rotyaantanewo Jesoshi, eejatzi riraga aataperoteencharipaeni aapatziyariri Jesoshi. Pojampitakowentapaakiri ikantakotziro iroka. ¿Kyaaryoma ikowakagaeyakinani nototonateeyeroni noshiramparitantari?

³ Ari rotyaanteeyakirini, ikinanaki Jeniishiyaki. Rowaaganaka, roojatzi Jamaaryaki. Ikamantapi-intayitzirini aapatziyariri Jesoshi janta:

—Osheki raapatziyeeyarini Jesoshi iroñaaka paashinijatzitatsiri atziri, rookaeyakironi rameteeyawitakarini paerani.

Rootaki ikimoshireperotanteeyawakarini maawaeni kemaeyawakiririni.

⁴ Roojatzi rareeteeyapaakani janta Jerojareeki, raakameethateeyawakirini maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi: rotyaantanewo Jesoshi, aataperoteencharipaeni ipiyotantapiinantari, eejatzi maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Ikantapaakiri:

—Niyaatanaki inteenanta oshekiniwee inashitayitacharinipaeni nampitsipaeni. Nokantakotakiri Jesoshi nokantayitakirini paashinijatzitatsiri atziri. Osheki imatakaakina Tajorentsi naapatziyakagaeyakarini paashinijatzitatsiripaeni atziri. Iroñaaka oshekini rirori rirotaiki reentsitepaeni Tajorentsi.

⁵ Omaanta ikatziyayitanakani apanipaeni warijeeyo, aapatziyariri Jesoshi rirori. Omaanta ikantzi:

—Otzimatye itotonatya ishiramparitantari paashinijatzitatsiri atziri. Otzimatye athotyero rojankinarini Moeseeshi, maawaeni.

⁶ Ari paashini kitejiri ipiyoteeyanaani eejatzi rotyaantanewo Jesoshi, aataperoteencharipaeni ipiyotantapiinantarira, maawaeni. Ikowaeyakini riyote oetarika ikanteriri Antyokiiyajatzi.

⁷ Osheki iñaawaetantawakagaeyakawoni iroka. Roojatzi ikatziyantana Peetero, ikanteeyakirini:

—Noyemijantzinkarite. Paerani riyoyaakina Tajorentsi, piyoteeyakironi eerori: tema piñaakoeyakinani. Aritaki riyoyaakina

nokamanteeyirini paashinijatzitatsiri atziri tsika ikantyaari raapatziyanteeyariri Jesoshi, rawijakotanteeyari. ⁸ Tema riro Tajorentsi iyotzirori akenkithashireeyarini ajankaneki. Rirotaki otyaantziniriri paashinijatzitatsiripaeni atziri Ishire, ayoteeyantakarini rawijakoeyeeni. Rooma iroñaaka ikimiteeyakaeni aari. ⁹ Kyaaryo, aritaki amonkaateeyakarini rirori. Tema eejatzi ikantzi Tajorentsi: “Pimonkaatawakagaeyakani”. Raapatziyari Jesoshi paashinijatzitatsiri atziri, rootaki rowameethashiryaantariri. ¹⁰ Iroñaaka, ¿pikowakima pikanteri Tajorentsi: “Tee piyotzi”? Eeniro iroka pikowakiro pipomeentsitakaaperotyaari ayemijantzinkaritepaeni. Aakateeyakini joriiyo ameteeyawitakawoni paerani, omaanta tee amatziro athotyeyironi, eejatzi maawaeni achariniiteni, tee imateeyironi rirori imonkaatero. ¿Tsika ikantyaari paashinijatzitatsiri atziri imatantyaawori? Osheki opomeentsitaka. ¹¹ Ineshironkatakae Jesokirishito, rootaki awijakoeyantakarini. Tema maawaeni akemijanteeyironi iroka. Eejatzi ikimitagaeya rirori paashinijatzitatsiri atziripaeni.

¹² Imaeriteeyanakini maawaeni piyoteencharipaeni. Ikemijanteeyawakirini Werenawee, eejatzi Paaworo. Ikantakiri:

—Imatakaakina Jesoshi notajonkakowentziri paashinijatzitatsiri atziri. Imatakaakina kaari iñaapiinteeyini, rootaki riyoteeyantakarini kyaaryo Jesoshi rirotaki Tajorentsi.

¹³ Ikanta ithonkakiro ikamanantzi. Roojatzi ikantanaki Jantyaako:

14 —Noyemijantzinkarite, pikemijantena. Ikenkithatakaemi Shimo tsika ikanta Tajorentsi ritantakawori ineshironkateeyakirini paashini-jatzitatsiri atziri. Aritaki riyoyagaeyakirini ikenkithatakotantakariri. ¹⁵ Omonkaataka iroka rojankinatztakarini kamanantzirorini Iñaani Tajorentsi iitachari Amooshi. Rojankinatztini:

16-18 “Ikantzi Awinkatharite: ‘Inja nopiyapae kipatsiki, niwetsikapaero eejatzi inampini Iraviiri ishekiroryagaeyawitakarini. Niwetsikaero eejatzi maawaeni pankotsi. Nokowaki rameenteeyenani maawaeni paashinijatzitatsiri atziri, nokowaki raapatziyeeyenani’. Rootaki ikantziri Awinkatharite, wetsikirori paerani maawaeni jeekatsiripaeni”.

19 Rootaki nokanantakari naaka tee okameethatzi apomeentsitakayaari riraga paashinijatzitatsiripaeni atziri. Raapatziyaririka Tajorentsi, monkaataka. ²⁰ Omaanta, thame apakaanteri jankinarentsi. Akamanteri iroka: “Pijeekapithatero riwetsikani atziri iitajorentsitashitari: amatawitashiteeyiminikari. Eero piñaaminthatziro tsinani kaari payi. Eero powari shirikachari, powakotawokari iwatha riraa”. ²¹ Tema maawaeni saawaroki, aririka ipiyotapiinteeyani ajoriiyotzinkaritepaeni, ikantani ithañaapiintakawo iroka nokantzimiri: tema ithañaeyakawoni paerani Moeseeshi. Eerorika ranteeyironi iroka, ari okameethatzi raakameethateeyerini ajoriiyotzinkaritepaeni.

Rootaki ikantakiriri Jantyaako.

²² Ari inimoeyakirini rotyaantanewo

Jesoshi, aataperoteenchari eejatzi maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi, ikantzi:

—Kameethataki. Rootaki akamanteriri antyokiiyajatzi.

Ari riyoyeeyakirini apite jewawentziriri aapatziyariri Jesoshi: Joorashi Warajawaashi, eejatzi Shiirashi. Ikantakiri:

—Eerokapaeni oyaateeyaneerini Paaworo eejatzi Werenawee janta Antyokiiyaki. Pikamantapaakiri ayemijantzinkaritepaeni nokantakiri eejatzi pipapaeri jankinarentsika.

²³ Iroka okantziri jankinarentsi rojankinatziniri:

“Nokoyi niwethatemi noyemijantzinkarite tsikarika pikanta pijeeki. Jaka Jerojareeki nokaateeyirini rotyaantanewo Jesoshi eejatzi aataperoteenchari aapatziyariri Jesoshi. Iroñaaka nojankinateeyimironi eerokapaeni kaari joriiyotatsi, jeekatsiri janta Antyokiiyaki, Shiiryaki, eejatzi Shiriishiyaki.

²⁴ Nokemakotakiri riraga nokaateeyawitarini: osheki ikenkithatakaashiwitakimiro, ikompitakaakimiro. Ikantashiretakaantemiri. Tee naaka otyaanterini.

²⁵ Aritaki inimoteeyakinani maawaeni naari notyaantemiri irika niyoyaakirika. Itsipatanakyaari Werenawee, eejatzi Paaworo: irika nonintaperotanewo.

²⁶ Riroteeyakini kaari thaawatsini ikamawenteri Awinkatharite Jesokirishito.

²⁷ Notyaantemiri Joorashi eejatzi Shiirashi. Ikamantaperotemiro rirori, iroka

nojankinatzimiri. ²⁸ Ari inimotakiro
Ishire Tajorentsi, eejatzi inimotakina
naari nokamantemiro iroka. Ero
nopomeentsitakaantzimiro, omaanta
apatziro pimatero iroka. ²⁹ Ero
powari riraga rowawitakanariri
riwetsikani atziri. Ero powakotawo
riraa iwathakira. Ero powari
shirikachari. Aririka powakyaari, osheki
ikenkithashiryaaanaknya joriiyopaeni.
Ero piñaaminthatziro tsinani kaari payi.
Aririka pimatayitakironi irokapaeni,
kameethataki. Ari kameetha pijeekaeyeni.
Ari okaatzi nokantakimiri”.

Rootaki rojankinatziniriri Antyokiiyajatzi.

³⁰ Ari riyaaateeyanakini Antyokiiyaki
riraga rotyaantanewo, ipiyoteeyapaakirini
aapatziyariripaeni Jesoshi, ipapaakiri
jankinarentsi. ³¹ Iñaanateeyawakironi, roojatzi
ikimoshireeyantanakani. ³² Rirotaki
kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi
riraga Joorashi, eejatzi Shiirashi. Osheki
ikenkithatakaapaakiri ikimoshiryaakaapaakiri,
ikemijantakaaperoeyapaakirini. ³³ Ojamani
ijeekimotakitziri, roojatzi ipiyantaa eejatzi
Joorashi. Riwehateeyanaarini riraga
iyemijantzinkaritepaeni, ikantawakiri:

—Kameethakya piyaatee.

Roojatzi ipiyantanaa kameetha janta ijeekinta
otyaantakiriri. ³⁴ Omaanta riraga Shiirashi
ikowaki ijeekanaki Antyokiiyaki.

Rapiitakiro ikinakinayitanakini Paaworo

³⁵ Roojatzi ijeekantapaaka Paaworo, eejatzi Werenawee. Riyotaantaki, ikamanantanakiro iñaani Awinkatharite. Itsipateeyakarini eejatzi osheki paashinipaeni, ikamananteeyini. ³⁶ Paashini kitejiri ikantzi Paaworo:

—Werenawee. Thame añagaateri eejatzi ayemijantzinkarite janta maawaeni nampit-sikipaeni: riraga paerani akamanteeyakitziirini iñaani Awinkatharite. Aminaateriita tsikarika ikanteeyakani.

³⁷ Ikowawita Werenawee raanakirimi eejatzi Jowa. Iiteetziri eejatzi Marikoshi. ³⁸ Omaanta Paaworo, ikantakiri:

—Paerani janta aatantakari Pampiiriyaki, rookanaka. Tee itsipatanaka janta akenkithatzinta. Eero iroñaaka aaneeri.

³⁹ Tee inimotanakiri, roojatzi rotsiparyaan-tanakari. Riraga Werenawee raanakiri Marikoshi. Rotetanaka pitotsiki, riyaataki Cheepereki. ⁴⁰ Omaantakya Paaworo, raanakiri riraga Shiirashi. Ikanteeyini aapatziyariri Jesoshi:

—Nowinkatharite, pineshironkateeyerini irika, kijokiro powanakiri kameetha.

⁴¹ Ari ikinanaki Shiiryaki, eejatzi Shiriishiyaki. Janta ikemijantakaaperoeyakirininta aapatziyakariri Jesoshi.

16

Itsipatanakari Temoteeyo riraga Paaworo eejatzi Shiirashi

¹ Iinja rareetapaaka Teeriwiki, eejatzi Riishitaraki. Ijeekanaki janta aapatziyariri Jesoshi

iitachari Temoteeyo. Rootaki rinirontari joriiyo. Rooma irira iriri, kaari joriiyo. Riniro rootaki kemijantzinkawo. ² Ikanteeyini aapatziyariri-paeni Jesoshi janta Riishitaraki eejatzi Ikooñoki:

—Ikameethatzi Temoteeyo.

³ Ikowaki Paaworo itsipatanakyaari. Riyotakoeyirini joriyopaeni iriri rirotaki kaari joriiyo, ikanantariri Temoteeyo:

—Aririka pikowaki poyaatena pitotonatya pishiramparitantari, raakameethatan-teeyemirini joriiyo.

Ikantziri:

—Ari.

Ari raanakiri, itothowawentanakari joriyopaeni, jeekatsiri janta nampitsikipaeni.

⁴ Roojatzi ikinantanakari nampitsikipaeni, riyotagaeyakirini maawaeni ikantayitzirini jerojareejatzi: riraga rotyaantanewo Jesoshi eejatzi aataperoteenchari aapatziyariri Jesoshi. Ikantzi:

—Aririka raapatziyakyaari Jesoshi paashini-jatzitatsiripaeni atziri, eero akantziri: “Pipey-eeyani joriiyo”. ⁵ Rootaki raapatziyakaaperotantakariri kameetha maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Maawaeni kitejiripaeni eekiro riyaatatzi roshekiperotanakitzi aapatziyariri Jesoshi.

⁶ Ikinanaki Jiriiyaki, Karaashiyaki. Tema okantzitakari Ishire Tajorentsi:

—Eero pikamanantzi janta Aashiyaki.

⁷ Rareetaka Miishiyaki, ari ikowawitaka riyaatemi Witziiniyaki. Omaanta tee oshinetziri Ishire Tajorentsi. ⁸ Ikinanaki Miishiyaki, roojatzi roerinkantanaka Toroowareki: ari noñaawakiriri

naari. ⁹ Tsiteniriki imishitakiri Paaworo apaani masherooniyajatzi. Ikatziyimotapaakari, ikantaperotapaakiri:

—Pipoke jaka masherooniyaki, pamitakoeyakitenani.

¹⁰ Roojatzi nokowantanaka tsika nokinantyaari nareetantyaari masherooniyaki. Niyotanaki rotyaantakina Tajorentsi janta nokamanantyaariri jeekatsiripaeni tsika ikanteeyaarini rawijakoeyanteeyaarini.

Riyaatzi Paaworo Eyoroopaki

¹¹ Janta Toroowareki noteteeyanakani pitotsiki. Aakotanakina tampyaa Jamotowaashiyaki. Inkaamani eejatzi nowaaganaka Neyaaporishiki.

¹² Nowaaganaka eejatzi Jiriposhiki. Rootaki jewatakaantzirori nampitsi Masherooniyawero. Inampitapaawo iroñaaka poñaachari Oroomaki. Ari nojeekaeyapaakini apaanipaeni kitejiri.

¹³ Ari saawaroki noshitowanee omooki inkinagaakitziirori nampitsi, niyaatanaki janta othapyaakiini iña. Naamaapaakari aritaki janta ikenkithatakaapiintziri joriyopaeni Tajorentsi. Nojeekapaaki, nokenkithatakaapaakiro tsinanipaeni piyoteenchari.

¹⁴ Ojeeki apaani kemawakinari oetachari Riirya. Opoñaanaka paerani nampitsiki janta Tziyateeraki. Rootaki pinkathatakiriri Tajorentsi. Opimantapi-intayitziirori tokoya kityonkaneeronkari.

Rapatziyashiryaakaakawo Awinkatharite okaatzi okemawakiri ikantayitziirini Paaworo.

¹⁵ Okaawoshitakotakari Tajorentsi, otsipateeyakarini maawaeni jeekatsiripaeni opankoki. Okantaperotakina:

—Piyotaakina nokemijantaperotziri
Awinkatharite, piyaateeyeni nopankoki,
pijeekimotakitena.

Ari okowakaakina, rootaki nokanantakari:

—Thametya.

¹⁶ Ari paashini kitejiri niyaateeyanakini janta
ikenkithawaetakaapiinteeztzirinta Tajorentsi.
Otonkiyotawakina onampirentsi, riyotakaero
kamaari. Iyotashita, okenkithawaetakotzitawo
oetarikapaeni tekiraatarika oñiuro. Rootaki
raantayitarini osheki koriki riraga omperatawori.
Ikantapiintziri atziri:

—Pikowakirika pikemero, pipinatena.

¹⁷ Ari oyaateeyanakinani. Okaemanaki,
okantzi:

—Irika shirampari, riroteeyakini aapatziyariri
Tajorentsi, riraga jenokijatzipero. Ikaman-
teeyemini tsika pikantya pawijakotanteeyari.

¹⁸ Aritaki okantapiintatyaani maawaeni
kitejiriki. Ijamapaakawo Paaworo, ip-
ithokashitanakawo, ikantakiri kamaari:

—Rirotaki Jesokirishito nokemijantziri, rootaki
nokanantzimiri: pookaneero.

Roojatzi rookantanaawo. ¹⁹ Roojatzi riyotanta-
naka riraga omperatawori, ikantanaki:

—Tee okameethatzi; iroñaaka tekatsi akanteeya
aanteeyari koriki.

Roojatzi raantakari Paaworo eejatzi Shiirashi,
shepik. Inoshikanakiri nampitsiki, niyanki:
janta ijeekinta jewawentziroripaeni nampitsi.

²⁰ Raanakiri jewawentziroriki ikantapaakiri:

—Ikenkithashiryaaakagaeyakinani maawaeni
jeekatsiripaeni jaka anampiki. Tema joriiyo

rirori. ²¹ Ikamantakotziro iroka rametayitakarini rirori. Tee oshinetziro iroka, rowaga rojankinatziro oroomajatzi. Tema aaka asheninkateeyakarini oroomajatzi. Rootaki kaari okameethatanta akemijantawakiro ikantakaeri, eejatzi tee okameethatzi ametayityaawoni.

²² Ikijeeyanakani maawaeni piyoteencharipaeni, roojatzi ikanantari komantaante:

—Paatonkoreeri iithaari Paaworoka, eejatzi Shiirashika; pipajamerikiteri.

²³ Osheki ipajaperotakiri, roojatzi romonkyaa-gantakari omonkyaaagementotsiki. Ikantaperotziri osheki riraga shentziriri:

—Kameethaga pishentaperoteri, ishiyakari.

²⁴ Ikemakiro iroka ikaminaaperotakiriri, romonkyaaagaakiri. Eejatzi rawitayitzi-takiri iitziki, rawitatantakari inchakota.

²⁵ Niyankipaeteni tsiteniri, ari ramaneeyirini Tajorentsi, romampaawaetawenteeyakarini. Ikemijanteeyirini paashinipaeni romonkyaaagay-itzirini.

²⁶ Omapokashitanaka omoyekanaka kipatsi, eejatzi omoyekanaka pankotsi, tsikarika maawaeni otzinkamipaeni, moye, moye, moye. Intsipaete ashitareeyanakani ashitakontsipaeni. Roojatzi awitaryaantanaka inchakota, rawitatanteetawitakariri iitzikira.

²⁷ Ipiriintanaka shentziriri. Iñaakiro ashitakontsi, ashitareeyanakani. Iitashiwitaka shiyeeyanakani riraga romonkyaaaganewopaeni, roojatzi raantanakawo ijawirite, roowiteenchami rowamashitanakyaami rirojatzi. ²⁸ Ari intsipaete ikaemakotanakiri Paaworo:

—Eero powamaashitaa eeroka. Roojatzi no-
jeekaeyini maawaeni jaka, tee noshiya.

²⁹ Ikantzi shentziriri ikantziri ronampiri:

—Pamakina ootamentotsi.

Ramakiniri, roojatzi ikyaantanaka rirori
janta roojotawitakarinta. Rompetatanaka,
rotziweroyimotapaakari Paaworo, eejatzi
Shiirashi. ³⁰ Roojatzi raantanari inkokironta.
Ikantziri:

—Iyotaantatsiri, ¿tsika nokantyaaka naari naw-
ijakotanteeyari?

³¹ Ikantawakiri:

—Paapatziyeeyaarini Nowinkatharite Jesoshi,
rowawijaakotanteemiri. Eejatzi ikimitagaeyani
maawaeni pisheninka.

³² Riyotaaperotziri iñaani Tajorentsi. Eejatzi
isheninkapaeni rirori, riyotagaeyirini. ³³ Aritaki
tsiteniriki raantanakari riraga shentziriri,
ikiwayiteerini iroka raawyaakirira ipajatakiri,
roojatzi raawinantaari. Roojatzi ikaawoshi-
takotantaariri Tajorentsi, ikaateeyakirini
maawaeni isheninka. ³⁴ Ari itsipatanakari
rateetanaki ipankoki, rowakaapaakari.
Raapatziyeeyarini Tajorentsi, rootaki
ikimoshireeyantanakarini rirori eejatzi
maawaeni isheninka.

³⁵ Ari okitejiityaanaki, riraga jewawentzirori
nampitsi rotyaantziri waariryaa:

—Piyaate omonkyaagementotsiki, pikantaki-
teri shentziriri roeyowaeri aapatziyariri Jesoshi.

Ari riyataki, ikamantapaakiri shentziriri:

—Potyaanteeyeerini riyateeta rirori.

³⁶ Roojatzi ikanantakari rirori:

—Ikantaana jewawentzirori nampitsi notyaantaneemi. Iroñaaka pishitowanee, kameetha piyaatanaki.

³⁷ Omaanta ikantziri Paaworo:

—Tema eenitatsi nowaperite nokimitantariri oroomajatzi. Tee rojampitakowentena jewawentzirori, tee riyotzi eenirorika nantani. Ipajatakaantashitakina, eejatzi romonkyaagakaantashitakina. Tema iñeeyakinani maawaeni jeekatsiripaeni rowashironkaakina: iiteeyawitani eeniro nantani. ¿Arima iroñaaka romanakiro roeyowakaantashitaana? Eerowa niyaatzi iroñaaka. Ipokeeta rirori, rirojatzitakya oeyowaatenani riyoteeyantyaarini atziripaeni tekatsi nante.

³⁸ Ari ipiyanaa waariryaa, ikamantapaeri. Riyotantakari jewawentzirori nampitsi eenitatsi Paaworo iwaperite ikimitantariri oroomajatzi, ari ithaawaeyanakini. ³⁹ Ipokapaaki, kameetha ikenkithatakaapaakiri. Roojatzi roeyowaantapaari:

—Iroñaaka piyaatee, pookaneero nonampi.

⁴⁰ Ari ishitowanee, ikinanee opankoki Riirya. Iñaapaeri ayemijantzinkaritepaeni, ikantapaakiri:

—Kameethakya pijeekaeyeni.

Roojatzi rowaagantanaka paashiniki nampitsi.

17

*Rareetapaaka Paaworo eejatzi Shiirashi Teja-
woonikaki*

¹ Ikinakaanakiri Paaworo Ajiiporishiki, Aporooñaki, roojatzi rareetantaka Tejawoonikaki. Ari janta ojeeki ipiyotaantapiintarira Joriiyo,

² roojatzi ikyaantapaaka. Aritaki ikantatyaani rametapiintawo ikenkithatakaapiinteeyirini joriiyo. Okaatzi 3 saawaro riyotagaeyirini okantayitzirini Iwaperite Tajorentsi. ³ Ari riyotaaperotapaakiri. Roojatzi ikantziri:

—Aritaki okantzita Iwaperite Tajorentsi: “Ikemaatsitawakyaawoota riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Aritaki ikamaki, roojatzi ipiriinanteeya”. Riro nokamantakotziri Jesoshi, rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi.

⁴ Raapatziyaperotawakari Jesoshi apanipaeni kemijantziriri, roojatzi royaateeyantanakaririni Paaworo, eejatzi Shiirashi. Eejatzi ikimiteeyakani osheki kaari joriiyotatsi, pinkathateriri Jesoshi eejatzi royaateeyanakirini Paaworo. Eejatzi okimitaka roori tsinani, isheninkapaeni jewatatsiripaeni. Aapatziyeeyakarini Jesoshi. Rooripaeni osheki, tee apanipaeni. ⁵ Ari osheki ikijanaka joriiyopaeni, riraga kaari aapatziyarini Jesoshi; ipiyoteeyakirini antapiintziroripaeni kaari kameethatatsi, eejatzi perantzipaeni. Ikijakagaeyakarini jeekatsiripaeni nampitsiki. Riyaateeyanakini ipankoki Jasoo, ikowaeyawitapaakarini Paaworo, eejatzi Shiirashi. Ikowawitaka raanakirimi janta ipiyoteeyakaninta atziri, ikijeeyerinimi. ⁶ Tee iñaapaeri riroripaeni, omaanta inoshikashitanakari Jasoo, eejatzi apanipaeni aapatziyariri Jesoshi. Raanakiri janta jewatatsiripaeniki nampitsi. Ikaemaeyapaakini:

—Eeniro irika kijakaanteeyakiririni maawaeni jeekatsiripaeni maawaeni nampitsiki. Eeniro irika Jasoo aakameethatawakiriri.

⁷ Ikaminaanteeyini aapatziyariri Jesoshi, ikantzi: “Eero pimonkaatziniri Seesari ikantzimiri. Eenitatsi paashini jewawenantatsiri, riraga Jesoshi: rirotaki pimonkaateniri rirori”.

⁸ Ikemantawakawori iroka, ikijeeyanakani atziripaeni, eejatzi riraga jewatatsiripaeni nampitsi. ⁹ Ikantanaki Jasoo, eejatzi paashinipaeni:

—Eeniroka koriki: pikempoyaanakinari piyotantenari eero noshiyapithatzi, tekatsi nante. Otzimerika nantani, ari paaperoteriita noorikite.

Rareetaka Paaworo eejatzi Shiirashi Wereeyaki

¹⁰ Ikanta kemijantzinkaripaeni rotyaanteeri tsiteniriki riraga Paaworo eejatzi Shiirashi, riyate Wereeyaki. Rareetantapaakari, roojatzi riyaatantapaaka ipiyotapiinanta joriiyo. ¹¹ Irirapaeni kameethaperoteentsiri, tee roshiyari riraga tejawoonikajatzi. Ikwaperotaki ikemijantero Iwaperite Tajorentsi. Iñaanatapiintziro maawaeni kitejiriki riyotantyaari kyaaryooperorika iroka ikantakiriri. ¹² Oshekini raapatziyeeyarini Jesoshi, joriiyopaeni eejatzi kireeshiyajatzi. Aapatziyari tsinanipaeni kaari joriiyotatsi, rootaki isheninkapaeni pinkatharitatsiri, maawaeni. Eejatzi raapatziyari Jesoshi shiramparipaeni, tee apaanipaeni inta oshekyaanzi. ¹³ Ari riyotaantziro Paaworo iñaani Tajorentsi janta Wereeyaki. Ikemakotakiri joriiyotatsiri, riraga tejawoonikajatzi kaari aapatziyari Jesoshi. Ipokapaaki rirori, ikijakaapaakari atziri, ikantashiryaakaakiri. Ikantziri:

—Eero pikemijanteeyirini Paaworo, inta piki-
jeeyerini irira.

¹⁴ Riraga aapatziyariri Jesoshi intsipaete
rotyaantakiri Paaworo janta inkaareki. Omaanta
irira jeekaneentsiri Shiirashi, itsipatanakari
Temoteeyo. ¹⁵ Eeniro aanakiriri Paaworo janta
Ateenashiki. Ikantawaeri:

—Aririka pareeteeya pinampiki, pikaemakaan-
tapaenari Shiirashi eejatzi Temoteeyo ipokanaki-
ita intsipaete.

Ari riyataanaki, ikantakaanapaeri.

Rantayitapaakirini Paaworo janta Ateenashiki

¹⁶ Ari royaapaakiri Paaworo janta Ateenashiki.
Rirotaki royeeyapaakirini Shiirashi eejatzi
Temoteeyo. Iñaakiro janta nampitsiki oshekini
riwetsikashitayitarini iitajorentsitashitayitarini,
roojatzi rowashiretantapaaka. ¹⁷ Eejatzi janta
osheki riyotagaeyirini jorriyopaeni eejatzi kaari
jorriyotatsi: riraga pinkathateeyiririni Tajorentsi.
Osheki riyotaawakagaeyakani. Eejatzi ikimi-
takaapiintakari maawaeni atziri janta nampitsiki
niyanki. ¹⁸ Riyotaapaakiri kowapiintatsiri riyote
oetarikapaeni, ikaateeyirini riyotaanewopaeni
Epekooreyo. Eejatzi ikaateeyirini oyaatzirori
oetaka riyotaakiri riraga atziri ikanteetziri
eshitoeko. Riraga Paaworo ikamantakotziri
Jesoshi ikamawentakae aaka, eejatzi ikantzi:

—Ipiriintee kamatsiripaeni.

Ikantzi apaanipaeni kemawakiriri:

—¿Iitaka ikantakiri irika ñaawaetashitachari?

Ikantzi paashini:

—Ikamantakotziri paashinijatzí tajorentsítasí-siri.

¹⁹ Roerikakiri, raanakiri janta ipiyotapiinteeyaninta íiteetziri Areyoopawo, ikanteeyirini:

—¿Kameethama niyotero iroka pikantakiri? Nokowaeyini niyotero tsika okantakotari iroka.

²⁰ Tee nokemapiintziro iroka pikantakiri. Nokowaeyini niyotero oetaka kantakotachari.

²¹ Aritaki ikantari ateenashijatzí: tee ithamaetzi, inta ikowaki ikemijantashityaari kenkithatakagaeyiririni owakiratatsiri apaanipaeni kaari ikemapiinteeyini. Eejatzí ikimiteeyani poñaacharipaeni inteena, ikenkithatakotashitayitawoni oetarikapaeni.

²² Janta ikatziyaka Paaworo niyanki, ikantziri:

—Ateenashijatzí. Niyotakotakimi eerori, ashi poyiro pikemijantaperoteeyawitani.

²³ Janta nokinakinayitzininta noñaayitakironi iroka pikemijantashitayitarini. Eejatzí noñaapaakiro janta powapiintziniri pitajorentsíte oetarikapaeni. Eeniro ojankinataka, okantzi:

“Apinkathatantyaariri tajorentsítasí-siri kaari iyotakoetzi”. Riraga kaari piyotzi eeroka:

pikemijantaperotashitari, rirotaki irika nokamantakotziri.

²⁴ Riraga Tajorentsípéro, rirotaki wetsikirori kipatsi. Riwetsikaeyirini maawaeni jeekantaworipaeni.

Rirotaki wetsikirori jenokinta eejatzí kipatsi. Tee ijeekantawo rowaga pankotsi riwetsikiri atziri.

²⁵ Inta aakakya, tekatsi akanteri etakotyaari. Teeroña ikoyiri etakotariri. Tema rirotaki owañaayiteerinipaeni, etakoteeyakaerini rirori.

Tema rirotaki pakaerori maawaeni,

oetarikapaeni. ²⁶ Apaani riwetsikawitaka paerani, rirotaki itakaworini; iroñaaka ashekiteeyanakini, athotyagaeyanakironi maawaeni kipatsipaeni. Rirotaki Tajorentsipero kantatsiri tsikarika ajeekaeyeni aaka maawaeni atziri, eejatzi tsikarika okaate othonkaeyantyaarini; rirotaki kantakaantzirori.

²⁷ Ijeekakagaeyakaeni akowantyaari ayoteeyerini, eejatzi añaanteeyaririni iinja. Omaanta tee rinteenatee. ²⁸ Rirotaki owañagaeyakaerini. Rirotaki shewatakaayiteerinipaeni. Rirotaki jeekakaayiteerini. Rooma aritaki ikantzitani atziri pashi paerani mampaapiintachari: “Kyaaryo aakateeyakini ijeekakaani Tajorentsi”. ²⁹ Aakateeyakinirika ijeekakaanipaeni Tajorentsi, tee okameethatzi pikenkithashiryaakoteri Tajorentsipero roshiyari riwetsikanipaeni atziri: riwetsikaetziri ooro, peraata, mapi, oetarikapaeni. Eejatzi eero roshiyakaawentziri oetarika ikenkithashiryaari atziri. ³⁰⁻³¹ Paerani tee riyotawitani achariniiteni, tekatsi ikanteri Tajorentsi ikijawenterirantayitzirini. Omaanta riyotzi rirori tsika okaate ikantakowenantaariri maawaeni atziripaeni. Eenitatsi shirampari iitachari Jesoshi, ikamaperotawitaka. Roojatzi ipiriinantaari Tajorentsi, riyotanteeyaririni maawaeni atziri. Iitakiri rirori kantakowenantatsiri. Iinja ipiriinteeri atziri roojatzi kameetha ikantakowenterini. Rootaki ikananteeyaririni atziri iroñaaka: “Pikenkithashireeyanakyaaeni, eero pikimita paerani, inta pameenteeyaarini Tajorentsipero”. Aritaki ikanteeyirini maawaeni

atziri, tsikarika ijeekakagaeyirini.

Rootaki ikantakiriri Paaworo.

³² Ikemanteeyawakaririni ikantzi: “Ari ipiriintanee kamawiteenchari”, eenitatsi apaanipaeni shirontawentanakariri; omaanta ikantanakiri paashinipaeni:

—Inja papiiteenawo iroka eejatzi.

Roojatzi riyaatantanaa Paaworo.

³³⁻³⁴ Ijeekagaantanaki aapatziyawakariri Jesoshi, roojatzi royaatantanakari rirori. Iita apaani aapatziyariri Jesoshi Ironiishiyo: rirotaki jewatatsiri janta nampitsiki, ikaateeyirini ipinkathariiyini riyotaawakagaeyakani. Eejatzi okemijantzi tsinani oetachari Taamarishi. Ikaatziri eejatzi paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi.

18

Riyotaantzi Paaworo janta Korintoki

¹ Roojatzi rookanakiro Paaworo Ateenashi, rowaaganaa janta Korintoki. ² Janta iñaapaakiri joriiyotatsiri iitachari Akiirishi. Poontojatzi rinawita, ipoñaanaka iroñaaka Itaaryaki. Owakira rareetapaaka. Itsipatapaakawo iina, Pirishiira. Ro ipokantakari, riraga jewawenantatsiri iitachari Kiraaworyo ikijeeyakirini joriiyo jeekaeyawitacharini Oroomaki, rotyaanteeyakirini:

—Piyaateeyeni paashiniki kipatsi, eero pijeekaeyini jaka.

Ari ijeekaeyapaakini Korintoki. Roojatzi rareetantapaaka Paaworo, ijeekimotapaakiri.

³ Eejatzi ikimitawakagaeyakani, riyoteeyini

rantziro kaawirawitzi ipankoko riwetsikaetziro kaawirawitzi. Rootaki ijeekimotantapaakariri, itsipatawakaapaaka janta riwetsikaeyironi. ⁴Maawaeni saawaroki riyotaawakagaeyakawoni janta ipiyotaapiintanta joriiyopaeni. Raapatziyakaaperoyakarini joriiyotatsiri, kaari joriiyotatsi eejatzi. ⁵Ari ipoñaanaka masherooniyaki Shiirashi eejatzi Temoteeyo, raretantapaaka jaka. Iñaapaakiri Paaworo, ikenkithatakaakiri rirori. Ikamantapiintawitakari joriiyotatsiri:

—Rirotaki Jesoshi riraga Rotyaantanewo Tajorentsi aamagaeyarini paerani.

⁶ Omaanta ipiyathateeyawakarini joriiyo eejatzi ikantzimaeyakirini, rootaki rotekimotantanaariri iithaari Paaworo riyoteeyantyaarini rootaki riyatee. Ikantanakiri:

—Eerokataki jatashitachani janta paamariki kaari tsiwakanitatsini: tee añihiro nantani nashi naari, tema nokamantawitakimi. Iroñaakarofña niyaatashiteri irira paashinijatzitatsiri atziri, no-kenkithatakagaeyerini.

⁷ Ari ishitowanaki janta, ikinanakiro ipankoki Jooshito: rirotaki pinkathateriri Tajorentsi. Itsipanampitawo pankotsi ipiyotantapiintarira.

⁸ Riraga Kiriishipo rirotaki jewawentzirori janta ipiyotaantapiintari joriiyopaeni. Kameetha raapatziyari Awinkatharite. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni jeekatsiripaeni ipankoki, raapatziyeeyarini Jesoshi. Eejatzi ikimitagaantaka osheki korintojatzi. Ikemawakiro iñaani Tajorentsi raapatziyaperotawakawo roojatzi ikaawoshitakotanteeyakarini Tajorentsi.

⁹ Ari paashini tsiteniriki kimitaka imishiwaetatzi

Paaworo iñaashitakari riraga Awinkatharite, ikemakiri ikantziri:

—Eero pithaayi. Eekiro piyaatayee pikamanante, eero pimaeritzi. ¹⁰ Kijokiro nowakimi. Jaka nampitsiki, tema ikaatzi osheki aapatziyanari. Tekatsi ikanteetemi rowashironkaetemi.

¹¹ Roojatzi ijeekantanaka apaani ojarentsi, okyaawontsitapaaki eejatzi. Riyotagaeyakirini korintojatzi iñaani Tajorentsi.

¹² Ipinkathariwenantzi iroñaaka Kariyooni akaayajatzi. Roojatzi jorriyopaeni ikijantanakari Paaworo. Raanakiri janta ijeekinta iyotaawakaenchari. ¹³ Ikantapaakiri:

—Irika shirampari, ikantajeempiyaakari atziri: “Paapatziyaperoeayarini Tajorentsi”, omaanta ik-inakaashitakawo iñaani Tajorentsi.

¹⁴ Roowitaneenchami iñaawaetanakimi Paaworo, ari riraga Kariyooni ikantziri jorriyotatsiri:

—Eeroka jorriyotatsiripaeni, pashiiryaakinani. Aririkami ranteromi irika kaari kameethatatsi, aririkami rowamaantemi, aritakimikya okameethatemi pamakirimi jaka naakaki.

¹⁵ Iroñaaka pikantawakaawentakawo iroka riyotaantziri. Pikantawakaawentashitakawo iwaeropaeni. Pikantawakaawentakawo Iwaperite Tajorentsi. Eerokaritya. Osheki pashiiryaakinani: eero pipokashitana.

¹⁶ Piyaateeyaneeni.

Ari riyateeyaneeni. ¹⁷ Riraga kireeshiyajatzi raagaeyakirini Sooshiteneshi, shepik; ipa-jeeyakirini, tak, tak. Riraga pajatakiriri rirotaki

jewawentzirori janta ipiyoteeyantarininta joriy-opaeni. Iñaakotawitakari Kariyooni ipajeeyakirini, omaanta tekatsi otzikaakotanakyaarini, tekatsi ikanteeyerini.

¹⁸ Osheki kitejiri ijeekanaki Paaworo, roojatzi ipiyanta, rookaneeri ayemijantzinkaritepaeni. Rotetapaaka pitotsiki, aakotanakiri tampyaa Shiiryaki, ikantanaka, jakiririri. Itsipatanakawo Pirishiira eejatzi oemi, Akiirishi. Eeniro ikashiyakaakiriri Paaworo Tajorentsi, rootaki rameetantawori iishi maawaeni janta Shinkereeyaki.

¹⁹ Rareeteeyantapaakarini Ejeesoki. Riyaatantanaari Paaworo, ari rookaneeri itsipatarini. Omaanta tekirani riyateeni apaniroeni riyatapanaatzi ipiyotapiinanta joriyo, ikenkithatakaapaakiri.

²⁰ Ikanteeyawitawakarini:

—Ojamanitanakiita pijeekanaki, piyogaeyanakinaniita.

Omaanta tee ikoyi rirori. ²¹ Ikantanakiri:

—Osheki nothaankitee iroñaaka; omaanta aririka ikowakaakina Tajorentsi, nopiyee iinja.

Roojatzi rotetantanaa eejatzi pitotsiki, aakotanakiri tampyaa, ikantanaka eejatzi jakiririri. ²² Rareetapaaka Sesareeyaki, roojatzi rowaagantanaka Jerojareeki, rareetapaakari ayemijantzinkaritepaeni jaga. Roojatzi rowaaganaa eejatzi Antyokiiyaki, ipoñaanakanta paerani.

Ikinayitakini Paaworo tres-tapaentsiri

²³ Ojamani ijeekanaki Paaworo Antyokiiyaki. Ari rapiiteero eejatzi. Ikinakinayitanakini

Karaashiyaki, eejatzi Jiriiyaki. Riyotaaper-oeyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi.

²⁴ Rareetaka Ejeesoki joriiyo iitachari Apooro, rirotaki arejanteriiyajatzi. Kameetha ikenkithatapiintzi, riyotantaperotziro Iwaperite Tajorentsi. ²⁵ Ikamanteetziri tsika ikantani Jowani, eejatzi tsika okantari maawaeni ikenkithatakotzirini Jesoshi, omaanta tekira ikemakoperotziro maawaeni rantayitzirini rirori. Ithotyaaperotakiro riyotaantziro maawaeni riyotayitawitarini. ²⁶ Ari ikenkithatakotaperotziro janta pankotsiki ipiyoteeyantarinira. Tee ithaayi, kameetha ikenkithatzi. Ikemantawakari Akiirishi, eejatzi Pirishiira, ikantziri Apooro:

—Nokowaki nokenkithatakayemi eechonkiini.

Ikantzi:

—Ajaatya.

Ari eechonkiini ithotyaakiniri, riyota-gaeyakirini tsika ikantari Jesoshi, eejatzi tsika akanteeyarini aatanteeyarini janta Tajorentsiki.

²⁷ Roojatzi ikantziri Apooro aapatziyariripaeni Jesoshi:

—Nokowaki niyaate iroñaaka Akaayaki, niyotagaeyerini jeekayitatsirini janta.

Ari ikanteeyawakirini:

—Kameethataki piyaate, piyotagaeyerini kameetha. Ajaa, jankinarentsi pagaeyanakinirini.

Iroka rojankinatawakiniriri iyemijantzinkarite janta: “Paakameethateeyawakiriniroña Apooro, pikemijanteeyawakirini”.

Ari paerani ineshironkatzitakari Tajorentsi akaayajatzì, rootaki raapatziyanteyakaririni Jesoshi. Iroñaaka, rareetantakari Apooro, osheki retakoeyapaakarini. ²⁸ Riyotaaperotakiri riyotaperotantaari. Ikemaeyakirini atziri riyotaantaperotziro Iwaperite Tajorentsi, ikantzi:

—Rirotaki Jesoshi okenkithatakotziri Iwaperite Tajorentsi, rirotaki irira Rotyaantanewo Tajorentsi.

19

Riyaataki Paaworo Ejeesoki

¹ Ijeekantakari Apooro Korintoki, riraga Paaworo ikinanaki tonkaarikipaeni, rareetapaaka Ejeesoki. Iñaapaakiri apanipaeni aapatziyariri Jesoshi. ² Ikantapaakiri:

—Paerani paapatziyeyantakaririni Jesoshi, ¿okithaatakaakimima Ishire Tajorentsi?

—Tee. Tee nokemakoneentziro roori.

³ —¿Iitakakya pikaawoshitawentari?

—Nokaawoshitawentari Jowa.

⁴ Ari ikantziri Paaworo:

—Aririka ikenkithashiryaanakya atziri, rookaero kaari kameethatatsi rantziri, ari ikaawoshitakiri Jowa riyotantyaariri atziri tee ikoyi rapiitapiintero kaari kameethatatsiri, inta ikowaki raapatziyaperotyaari Tajorentsi. Tema eejatzì ikantzitarini: “Paapatziyeyaarini riraga impaetapaenani, rirotaki Jesoshi”.

⁵ Ikemanteeyawakaworini iroka, ikaawoshitawenteeyanakarini Awinkatharite Jesoshi. ⁶ Paaworo rowakiniri rako iitokipaeni aapatziyariri, roojatzì opokashitantakariri

Ishire Tajorentsi, iñaawaetanteeyanakawoni paashinipaeni paantentsi, kaari riyoteeyini.
⁷ Aamaashitya ikaateeyini 12 shirampari kaawoshitawenteeyakaririni Jesoshi.

⁸ Ari riyaatapiintzi Paaworo pankotsiki ipiyotantari joriyyopaeni, ikaatzi 3 kashiri ikenkithatakaantayitakini. Tee añiiri thañaakotyaaarini. Osheki ikamantakotakiri

Tajorentsi, tsika ikanta ikantakowenantzi. Roojatzi osheki riyotaawakagaeyakani.

⁹ Apaanipaeni, tee añiiri ikenkithashiryaantari, tee ikoyi ikemijante. Ikanteeyirini riraga atziripaeni:

—Tee okameethatzi iroka riyotaantziri Paaworo.

Roojatzi rookantanaari Paaworo, raanakiri aapatziyariripaeni Jesoshi. Ikenkithatakaapiintziri maawaeni kitejiri janta riyotaantapiintzinta Tziraano.

¹⁰ Okaatzi apite ojarentsi riyotaantapiintzi, rootaki ikemantakawori maawaeni aashiyajatzi iñaani Awinkatharite. Ikemaeyakironi: joriyyopaeni, kaari joriyyotatsi, maawaeni.

¹¹ Itajonkantayitzini Paaworo, imatantawori kaari añaaapiintzi. Rirotaki matakaeriri osheki Tajorentsi.

¹² Ipampitzitziri atziri iwaañoerote Paaworo, eejatzi ipewiryako-taga roojatzi raanakiro paashinikipaeni mantsiyatzinkarikipaeninta inteenanta rootaki etsiyatakotakaakiriri. Eejatzi rowawijaakoteeri kyaantariri kamaari. ¹³⁻¹⁴ Eeniro janta joriiyo, kinakinayitatsirini, owawijaakotapiintawitariri kyaantariri kamaari: riroteeyakini itomipaeni

Esheewa, ikaateeyini 7. Esheewa rirotaki joriiyo, isheninkatakari jewawenantatsiri ñaanakowenantatsiripaeni. Iñeeyawitakarini Paaworo rowawijaakotziri kyaantariri kamaari. Ikowaeyawitani ikimityaarimi, ikantashitantariri paashini kamaari:

—Eeniro Jesoshitatsiri ikenkithatakotziri Paaworo. Rirotaki amitakotanari nowawijaakoteri irika kyaantzimiri. Pookaneeri, atama pijeekantakari.

¹⁵ Rakanakiri kamaari:

—Noñiiri Jesoshi. Noñiiri Paaworo. Rooma eeroka, tee niyotzimi. ¿Litaka nokemijanantemiri?

¹⁶ Roojatzi ijapokashitantanakariri kyaantariri kamaari, japok, japok; rantawakiri riroripaeni ranaakoeyawakirini. Roojatzi ishiyameriki-iyanakani, rookanakiro pankotsi. Osheki rowatsinaakiri.

¹⁷ Ikemakoeyakirini maawaeni ejeesojatzi: joriiyo, kaari joriyyotatsini, maawaeni. Ithaawaeyanakini eejatzi ikanteeyakini:

—Ikameethatzi Awinkatharite Jesoshi: imatakaeri aapatziyaperotariri rowawijaakotziri kyaantariri kamaari. Omaanta kantakaaperotawori, tekatsi matakayerini.

¹⁸ Roojatzi ipokapaaki osheki aapatziyariri Jesoshi, ikanteeyapaakini:

—Eeniro nantayitzironi kaari kameethatatsi, tee nokoyi napiitero, inta nokowaki rowameethatena Tajorentsi.

¹⁹ Osheki sheripiyaritatsiri ramayitakironi jankinarentsi rashitayitarini: rootaki iyoteeriripaeni isheripiyaritantari. Ipiyoteeyakironi,

roojatzi itayimotantakari maawaeni atziri. Ikanteeyini:

—Tee nokoyi namatawiteeyeerini eejatzi natziritzinkaritepaeni.

Imonkaateeyakironi owinawo jankinarentsi, opineeyakani S/11.000.000. ²⁰ Osheki ikinakayitanakironi iñaani Awinkatharite, eejatzi ijeeki osheki aapatziyeeyaworini.

²¹ Roojatzi roshiretantakawo Paaworo riyaaate Jerojareeki, roojatzi riyaaatantanaka. Ikinanaki Masherooniyaki, eejatzi janta Akaayaki. Ikantzitaka:

—Nitanakyaawo niyaate Jerojareeki, roojatzi niyaatanaki Oroomaki.

²² Rotyaantaki apite amitakotapiintziriri masherooniyajatzipaeni: riraga Temoteeyo, eejatzi Eraashito. Rirori Paaworo, ojamani ijeekanaki janta Aashiyaki.

Ikijeeyanakani ejeesojatzi

²³ Tee iroñaaka eechonkiini ikantawakawentyaawo iroka akamantakotakiriri Awinkatharite. ²⁴ Ijeekinta wetsikapiintzirori peraata iitachari Rimiiteyo. Roshiyakawentapiintziro opanko Aretemiija ikemijantapiinteeyantaworini atziripaeni. Rowaga Aretemiija rootaki iitajorentsiteeyirini. Eeniro riraga amitakotziriri, wetsikapiintziniriri rowaga oshiyakaantsi opanko Aretemiija; ari ipinatapiintziri osheki peraata, ragaeyantarini osheki koriki. Omaanta tee iroñaaka ramananteero aapatziyariri Jesoshi, roojatzi ikenkithashiryaaantanaka Rimiiteyo. ²⁵ Rootaki

ipiyoteeyantakaririni maawaeni atziripaeni, ikanteeyirini:

—Antapiinteeyirorini iroka oshiyakaantsi agaeyantarini ayorikite osheki. ²⁶ Iroñaaka piñaakiri Paaworo, eejatzi pikemakotakiri: ramatawiteeyirini osheki atziri, ipaashiniteeyantaaririni asheninkapaeni. Ikantzi: “Riraga Tajorentsipero kaari iroka riwetsikayitzirini atziri”. Tee apatziro riyotaante jaka: rooteentsi ithotyero Aashiyaki riyotaantayiteni.

²⁷ Itheenkaeyanakaenikari maawaeni atziri, eejatzi itheenkanakirokari maawaeni awetsikaeyakirini. Tema opinkathawoperotzi Aretemijja: raapatziyeeyawitakawoni maawaeni aashiyajatzi, eejatzi maawaeni atziri. Ipinkathateeyawitawoni iroñaaka, omaanta raapatziyeeyantaririni Paaworo, rookaeyaneeroni raapatziyawowa roori.

²⁸ Ikemanteeyawakaworini iroka, iki-jeeyanakani. Ikaemaeyanakini:

—Opinkathawotaperotzi Aretemijjaka, iroka pinkathariwenteyiririni ejeesojatzi.

²⁹ Ikaemaeyanakini jeekatsiripaeni nampitsiki. Ishiyeeyanakani maawaeni janta rantawaetapiinteeyininta. Inoshikaeyanakirini Kaayo, Arishitaariko, jererere. Irira rirotaki masherooniyajatzi apite, tsipatapiintariri Paaworo. ³⁰ Ikowawita Paaworo royaatakowentanakirimi janta, omaanta tee ishinetziri aapatziyariri Jesoshi. ³¹ Eeniro ijeeki eejatzi apaanipaeni jewatatsiri, poñaachari Aashiyaki, nintaperotziriri Paaworo. Rotyaantziri iyemijantzinkarite kantapaakiriri:

—Eerowa poyaatziri janta rowamaemikari.

³² Ikaemaeyanakini piyoteencharipaeni, inashitayitakani ikantayitzirini. Ikaemashiteeyanakani. Omaanta tee riyoteeyini osheki atziri oetarika ipiyotawentari. ³³ Eenitatsi janta Arejaantero, rotyaantani joriiyo, rojatekakiri niyanki. Itzinaapaakiri rako rirori, riyotantyaari ikowaki ikenkithatakagaeyerinimi. ³⁴ Omaanta riyoteeyantakarini irira joriiyo, ojamanitanaki ikaemapiinteeyanakini maawaeni:

—Opinkathawoperotzi Aretemiija, iroka pinkathawowentziriri ejeesojatzi.

Roojatzi ishirinkakotantanaka oorya. ³⁵ Romaeryagaeyakirini riraga jankinatapiintatsiri janta nampitsiki. Roojatzi ikanteeyirini:

—Natziritzinkaritepaeni. Tema aakateeyakini ñaaperoeyirorini Aretemiija, eejatzi ashentapiintziniro opanko. Tema eejatzi ashentapiintziniro iroka oshiyakawori, pariyapaentsiri jenoki. Ayoteeyanakironi iroka, ³⁶ tekatsi kantatsini tee kyaaryoopero iroka nokantakiri. Kameetha iroñaaka pimaeriteeyanakini. Eero pishintsitzi panteri irika shiramparipaeni. ³⁷ Irika pamakiri, tekatsi ikantero opanko, eejatzi tee ikantzimatziro atajorentsire. ³⁸ Eeniro eejatzi irika Rimiiteyo, ikaateeyirini paashini antzirori peraata. Ikowakirika ikantakotante apaani, kameetha raaneeri janta kantakotantatsiriki, roojatzi riyotaawakagaeyani janta. Intsipaeete riyaaatanaki janta ikantakowentawakaya. ³⁹ Eenitatsirika paashini pikowakiri piyoteri,

ari pikanteri iinja riraga iyotaawakaachari, ipiyoteeyakanira. ⁴⁰ Jaka iroñaaka apiyoteeyakani, akijathatawakagaeyakani. Ikantakotashiteekari akijeeyakirini awinkatharite, roojatzi tekatsi akantya akantakowenteeya aaka.

⁴¹ Ikanantawori iroka, rotyaanteeyeerini maawaeni piyoteencharipaeni:

—Iroñaaka, pipitsimaryagaeyaneeni, piyaateeyeni pipankokipaeni.

20

Riyaatanaki Paaworo Jerojareeki

¹ Ari imaeriyanakini ejesojatzi. Roojatzi rirori Paaworo ikaemaeyirini aapatziyeeyaririni Jesoshi, riyotaaperoeyirini. Roojatzi riyaatanee, rowaaganaa Masheroonyaki. ² Janta osheki ik-inakinayitanakini, osheki riyotaantayitanakini. Roojatzi rareetantanaka Kireeshiyaki. ³ Ikaatzi 3 kashiri ijeekapaaki. Rooteentsi rotetyaawomi pitotsi riyaatantyaarimi Shiiryaki. Roojatzi riyotakotantakariri joriiyo rajaryaawitakari rowamaerimi. Roojatzi ikenkithashiryaaantanaka:

—Nopiyaneeeta janta Masheroonyaki.

⁴ Ari riyaaatanaki, ikaateeyanakini Soopateri itomi Piiro rirotaki wereeyajatzi; Arishitaariko eejatzi irira Sekoonto rirotaki tejawoonikajatzi; Kaayo rirotaki teeriwijatzi; Temoteeyo; Teekiko, eejatzi Toroojimo rirotaki aashiyajatzi, maawaeni. ⁵ Reewateeyanakinani Toroowareki, royagaeyakinani janta. ⁶ Awijanaki kitejiri rowanteetapiintawori paa kaari tapiyacha, roojatzi nopoñaanaa Jiriposhiki, nokinakotanaki

pitotsiki. Okaatzi 5 kitejiri nareetantaari Toroowareki, janta ijeekinta oyeeyakinarini. Roojatzi nojeekantapaaka okaatzi 7 kitejiri.

⁷ Otominkotapaaki. Nopiyoteeyakani nakiyoteeyantawakaakani owanawontsi nokenkithashiryaantaririni Jesoshi ikamawenteeyakaeni. Ikenkithatakagaeyakinani Paaworo. Roshiretakawo riyaaate inkaamani, rootaki rojamanitantanakawori ikenkithatanaki, wero, wero. Roojatzi niyankiiteni tsiteniri. ⁸ Ijeeki oshekini ootamentotsi janta nopiyoteeyakaninta. Ro nopiyoteeyantakarini shitamenkotsi irona jeñokiininta. ⁹ Ijeekaki omooki riraga ewankari iitachari Eyoteeko. Ojamani ikenkithataki Paaworo, rootaki aantapaakariri iwochokini. Roojatzi ipariyantanaa: ikinateenaki, sherooo, roojatzi jaawiki ompojateepaaka, tereei, janta kipatsiki. Ari nayiitashiiyanakirini, itzinaawitapaakari; irira kamapaaki. ¹⁰ Ari ranashitashitapaakari Paaworo rirori. Imaechopineetapaakiri, rawithakiperotapaakiri. Ikantzi:

—Eero powashiretakotari: irika añaaage.

Ari ipiriintanaa.

¹¹ Ari nateeteeyaneeni, ikagaapaakiro Paaworo paa, nowaeyakawoni nokenkithashiryaanakari Jesoshi riraga kamawentakaeri. Ikenkithatagaeri, roojatzi okitejitantananaa. Roojatzi riyaaatantanaa. ¹² Ragaetaneeri ewankari ipankoki, añaaanee. Tee eechonkiini riweshireeyanakani.

¹³ Neewatakotanaki pitotsiki, nokinakotanaki nokowaki noonthagaeyari Paaworo Ashooki;

tema irira ikinanaki awotsiki. ¹⁴ Ari iñaapaana Ashooki, roojatzi notetantanaariri pitotsiki. Nowaagaeyanaani Mitereeneki, nokantanaka, jakiririri. ¹⁵ Inkaamani nowaaganaa eejatzi. Nomontenampitanakawo Kiiyo. Paashini kitejiri, roojatzi janta Saamoshiki. Roojatzi paashini kitejiri nareetapaaka Mireetoki. ¹⁶ Ikenkithashiryaaka Paaworo rawijitanakyaawo Ejeeso, eero rojamanitapae Aashiyaki. Ikowaperotaki rareetziteeya Jerojareeki, roonthaantapaeyawori kitejiri oetachari Pentekoshiteshi.

Ikenkithatakayiri Paaworo ejeesojatzi

¹⁷ Rotyaantaki Ejeesoki, ikaemakaantakiri aata-peroteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi janta.

¹⁸ Ari rareeteeyapaakani ejeesojatzi, roojatzi ikanteeyantawakarini:

—Piyotakoperotakina tsika nokantari nojeekimotanteeyakimirini. Owakirani nareetaka Aashiyaki, aritaki nokantzitapaaka, roojatzitatsi iroñaaka. ¹⁹ Janta osheki nantawaetapiintziniri Awinkatharite, teekya ro nokantakaaperotya. Niraakotapiintakimi. Eejatzi okantzimoneentakina janta rajaryaawitakina nojoriyyotzinkaritepaeni rowamagaeyenanimi. ²⁰ Nothotyaakiro, tema aritaki nokanteeyakimironi maawaeni iroka kameethatatsiripaeni. Tee nomaeritashita. Niyotagaeyimini janta ipiyoteeyakaninta atziripaeni eejatzi janta pipankokipaeni.

²¹ Nokanteeyirini joriiyo, kaari joriiyotatsiri, maawaeni: “Pikenkithashiryaagaeya

piyoteeyantayaaririni Tajorentsi. Paapatziyari Nowinkatharite Jesokirishito”.

²² Ari iroñaaka niyaate Jerojareeki, iyaataakanakina Ishire Tajorentsi. Tee niyotzi tsikarika ikanteetena janta.

²³ Apatziro niyotakiro iroka okantakinari Ishire Tajorentsi. Maawaeni nampitsiki okantapiintana: “Kyaaryo roojoteetemi, rowashironkagaetemi”.

²⁴ Omaanta tee nokowaperotzi nokanteetatyeeyaani nojeeki jaka kipatsiki, intakya nokowaperotaki nomateniri Awinkatharite Jesoshi oetarika ikowakaakinari. Eejatzi nokowaperotaki nothotyeeniri iroka nantawaetapiintziniriri. Okameethatzi iroka nokamantapiinteeyimiri: “Ineshironkateeyakaeni Tajorentsi”.

²⁵ Niyotaki iroñaaka eero añaawakagaa eejatzi. Nokaateeyawitakimini, nokamanteeyakimironi tsika ikantari Tajorentsi reewawenantzi.

²⁶ Rootaki iroñaaka nokamanantzimiro iroka. Aririka rowashironkagaantemi Tajorentsi, tee naaka owashironkaakaantzimini: tema nokamantzitakimini paerani. ²⁷ Tee nothaayi, nothotyaakimiro maawaeni ikantayitzirini Tajorentsi.

Rootaki ikanteeyiririni Paaworo.

²⁸ Eeniro iroka ikanteeyiririni eejatzi:

—Kyaaryoowa, paakowenteeyerini piyemijantzinkarite janta. Tema eerokateeyakini iyoyaani Ishire Tajorentsi, paminakowenteri maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi, petakoeyaarini. Tema riroteeyakini rowawijaakoeyakirini Jesoshi, ikamawenteeyakirini,

apaatawenteeyakarini riraa. ²⁹ Iinja, niyaataneerika, ipokashitemi amatawitemini: noshiyakaawentakiri katsimatatsiri. Ero ipeyakotzimi, ikowaki rowashironkaemi. Niyotakiro iroka. ³⁰ Eenitatsi jaka pikaateeyawitanika kenkithatakaawitemini, omaanta eero otampatsikataperotzi riyotagaeyemini. Rookakaemirikari piyemijantzinkarite, royaatantyaariri rirori. ³¹ Kyaaryoowa, pikenkithashireperotero. Okaatakira 3 ojarentsi niyotaapiintakimi. Nokantatyeyyaani: tsiteniriki, kitejiriki. Eejatzi niraakotapiintakimi. ³² Nokantziri Awinkatharite: “Paminakowenteeyerini ejeesojatzi, eejatzi pamitakoteri raapatziyawo piñaani”. Aritaki omataka iñaani aapatziyakaaperotakimi, owawijaakoeyakimini. Tema pikaateeyirini aapatziyeyakaririni Jesoshi riyoyagaeyakirini. ³³ Tee noñaawenatzitari iyorikite paashini atziri. Tee noñaawenatzitari iithaari. ³⁴ Piyoteeyakini naakakya antawaetantacha, naantari oetarika koetyeemotanari, eejatzi netakoeyakarini notsipateeyarini. ³⁵ Nomayitakironi maawaeni iroka piyoteeyantyaarini eerori petakotanteeyaririni paashinipaeni. Pikimiteeyenani naari, pantawaetaperoteeyeni, petakotanteeyaaririni owashironkaachari. Pikenkithashireero iñaani Awinkatharite Jesoshi, ikantzitarini: “Ro kameethaperotatsiri apashitantya. Tee apatziro okameethatzi aashityaawo oetarika ipashiteeteeri”.

³⁶ Rootaki ikanteeyakiririni Paaworo irira. Roojatzi rotziwerowanaka, ikaateeyirini

ejeesojatzi maawaeni, ikenkithatakagaeyirini Tajorentsi. ³⁷ Riragaeyanakani maawaeni. Rawithakiteeyawaerini, riwethateeyawaarini. ³⁸ Rowashiretakoeyanakarini ikemakirira ikantaneeriri: “Eero piñagaana eejatzi”. Rookaeyawaerini janta pitotsiki, raminawaeri riyatee.

21

Eekiro rowaagatya Paaworo

¹ Roojatzinookaeyantanaarini aapatziyakaap-eroeyaririni ejeesojatzi. Noteteeyanakani pitotsiki, tampatsika nokinakotanaki Kooshiki, nokantanaka jakiririri. Inkaamani nowaaganaa Roorashiki, roojatzi nowaagantanaa Paataraki. ² Noñaapaakiro janta pitotsi poñagaenchari Jeniishiyaki. Notetapaaka, nokinakotanaki. ³ Noñaantanakawori Cheepere, nokinanampitanakiro nampateki. Nanaanakiro, roojatzi Shiiryaki, naatakotapaaka Tziiroki. Janta nampitsiki royiitanakiro marineero owaagawontsi. ⁴ Nokowayitapaakirini naari aapatziyariri Jesoshi. Noñaantapaakariri, nojeekimotapaakiri 7 kitejiri. Iyotagaeyakirini Ishire Tajorentsi, ikanteeyantaririni Paaworo:

—Eero piyaatzi Jerojareeki: rowashironka-gaetawakimikari.

Omaanta tee ikemijantziri Paaworo. ⁵ Ari omonkaataa notetantanaari eejatzi niyaateeyaneeni. Itsipateeyanakinani aapatziyariripaeni Jesoshi roojatzi othonkapaakanta nampitsi, janta

othapyaaki, namaneeyakirini Tajorentsi. Roojatzi niwethatawakagaeyanaani. ⁶ Notetanaawo pitotsi, ari ipiyeeyanaani rirori ipankokipaeni.

⁷ Ari nopoñaanaka Tziiroki, nokinakotanaki, nowaaganaa eejatzi Toremaeraki. Nareeta-paakari ayemijantzinkarite niwethatapaakari. Apaani nomaaki. ⁸ Inkaamani nowaaganaa eejatzi. Nareetantapaakari Sesareeyaki, nareetapaakari Jiripi, riraga iyotaantatsiri. Aritaki ikaateeyirini riraga *siete*-tatsiri paerani, payitzirorini owanawoni kamayiteentsirini oemini. Ari osheki nojeekimotapaakiri. ⁹ Eenitatsi rirori rishinto okaatzi 4, jeekashitachari; okamananteeyini roori Iñaani Tajorentsi.

¹⁰ Osheki nomaanaki. Ari rareetapaaka kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Akaawo, ipoñaanaka rirori Joreeyaki. ¹¹ Ipokashitapaakina, raapaakiro rojothakitari Paaworo. Rirojatzi oojotashiteenchari iitziki, rakoki. Ikantzi:

—Aritaki okantzi Ishire Tajorentsi: “Eejatzi ikimiteetakiri paata riraga ashitaworika rojothakiro. Roojoteri joriyopaeni, riraga jerojareejatzi: shirik, shirik. Iperi kaari yotziri Tajorentsi, raanakiri”.

¹² Nokemantawakawori iroka, nokaa-teeyakirini maawaeni kemijantzinkaripaeni janta, nokanteeyawitarini Paaworo:

—Eero piyaatzi Jerojareeki.

¹³ Rakanakina:

—¿Iitaka piraantari? ¿Iitaka pikan-tashiryaakaanantari? Tema naaka aapatziyaperotari Awinkatharite Jesoshi. Roojoteetenaata

janta Jerojareeki, rowamagaetenaata: tee nothaawantari.

¹⁴ Tee ikemijantana, roojatzi nomaeritanta-naka. Nokanteeyini:

—Omawitya oetarika ikowakayimiri Awinkatharite.

Rareeteeyanakani Jerojareeki

¹⁵ Roojatzi niwethateeyanaarini sesareeyajatzi, nokinane tonkaariki, niyaatantyaari Jerojareeki. ¹⁶ Itsipateeyanakinani apanipaeni aapatziyariri Jesoshi, rirotaki sesareeyajatzi. Raanakina janta ipankoki Manashoo, riraga cheeperejatzi: rirotaki itakaantawori aapatziyariri Jesoshi. Nomayimotapaakiri rirori.

¹⁷ Nareetantapaakari Jerojareeki, raakameethateeyawakinani ayemijantzinkarite, ikimoshirewentawakina.

¹⁸ Okitejitanaki rareetakayenari Paaworo Jantyaako, noyaatanakiri naari. Janta ipiyoteeyakaninta maawaeni aataperoteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi. ¹⁹ Niwethatawakagaeyakani, roojatzi ithotyaakiniri Paaworo, ikenkithatakaapaakiri:

—Rotyaantakina Tajorentsi nokenkithatagaeyirini oshekini paashinijatzitatsiri atziri. Ikaateeyini osheki aapatziyeeyakaririni Jesoshi.

²⁰ Ikemantawakawori, ikanteeyini:

—Tajorentsi rirotaki kameethari.

Roojatzi ikanteeyirini:

—Pamine, Paaworo, amonkaatawaka-gaeyakani aapatziyeeyarini Jesokirishito. Raapatziyeeyakarini oshekiperoroña ajorriyotzinkaritepaeni, omaanta eejatzi ikemijantaperoteeyakironi rojankinatzirini

Moeseeshi. ²¹ Osheki ikemakoeyakironi pikantziriri ajorriyotzinkaritepaeni, jeekimotziriri paashinijatzitatsiri atziri: “Pookero rojankinarini Moeseeshi. Ero pitothowaeyirini pitomi. Pookaeyeeroni iroka ameteeyawitarini aari”. ²² ¿Tsika pikantyaari? Aritaki ikemakoeyakimini, areetapaakimini: ikijeeyawakimini. ²³ Pikemijantero iroka nokantemiri: eeniroka paashinijatzi shirampari, eenitatsi ikashiyakaakiriri Tajorentsi. ²⁴ Paaneeri maawaeni rirori Tajorentsipankoki, pikanteri Tajorentsi rowameethatanteeyemirini. Pipinateniri irikapaeni oetarika, rameetantyaawori iishi. Roojatzi riyoteeyantanakyaarini ajorriyotzinkaritepaeni tee kyaaryoopero iroka ikemakotakimiri. Riyotanaki pimonkaatakiro Iwaperite Tajorentsi rojankinatakaakiriri paerani Moeseeshi. ²⁵ Omaanta riraga paashinijatzitatsiri atziri, riraga aapatziyariri Jesoshi: nopakaantakiri rirori jankinarentsi. Eeniro iroka nokantakiriri: “Eero powayitarini iwatha rowaetakinirori riwetsikaetziniri, kaari Tajorentsi. Ero powakotawo riraa iwathakira. Pityaawo pookero riraa ari poyaawo iwathapero. Ero powari shirikachari. Ero piñaaminthatziro tsinani kaari payi”. Romonkyaagaetakiri Paaworo.

²⁶ Ari ikemijantakiri Paaworo. Okitejitanaki raanakiri ewankaripaeni, ikanteeyakirini rowameethatantyaariri, eejatzi ikyeeyapaakini Tajorentsipankoki. Ikantapaakiri janta:

—Okaate 7 kitejiri nomonkaatantakyaawori nanteeyerini rowameethatantenari Tajorentsi.

Roojatzi nowamayeniri piratsipaeni, notayeniri.

²⁷ Roowiteencha omonkaatyaami 7 kitejiri. Iñeeyakirini janta Tajorentsipankoki joriiyopaeni, poñaachari Aashiyaki. Ikijakaakari piyoteencharipaeni, roojatzi ragaeyakirini Paaworo, shepik. ²⁸ Ikaemaeyanakini:

—Nojoriiyotzinkarite, pamitakoeyenani. Rirotaki irika kinakinatatsiri maawaeniki nampitsi amatawiteeyiririni atziri; ikan-teeyakirini: “Tee ikameethatzi joriiyopaeni. Tee okameethatzi rojankinarini Moeseeshi. Tee okameethatzi Tajorentsipankoki”. Rootaki ikanteeyiririni atziri. Paminetya iroñaaka ramakiri eejatzi jaka paashinijatzitatsiri atziri, kaari okameethatantanaa iroñaaka iroka pankotsika kameethatawitachari.

Rootaki ikanteeyakiririni. ²⁹ Chapinki iñaawakiri Paaworo janta nampitsiki, itsipatawitari Toroojimo: riraga ejeesojatzi. Iitashiteeyawakarini rirotaki ikyaakaapaakiri Tajorentsipankoki, rootaki ikanantakari: “Ramakiri jaka paashinijatzitatsiri atziri”.

³⁰ Ari ikijeeyanakani maawaeni nampitsiweri, ipiyoteeyanakani janta. Raakiri Paaworo shepik, inoshikanakiri inkokironta, jerererere. Roojatzi rashitantanakawo Tajorentsipanko.

³¹ Roowiteencha rowamaerimi, omaanta ike-makotakiri riraga iyomantaantete joraaropaeni, kaateentsiripaeni 600. Ikamanteetziri:

—Ikijeeyanakani maawaeni jerojareejatzi.

³² Ishintsitzi raanakiri joraaro, eenitatsi kapitaanotatsiri, ishiyashiteeyanakarini.

Iñaanteeyawakaririni atziri, ipakaan-
teeyanakaririni ipajeeyirinira. ³³ Ari
ipokapaaki komantaante, raapaakiri Paaworo.
Roojotakaantakiri. Ro roojotantapaakariri apite
karenatha. Rojampikowentapaakiri riroripaeni:

—¿Ninka irika? ¿Oetaka rantakiri pikijeeyan-
takaririni?

³⁴ Ipaashinitayitanakironi ikantayitanakirini.
Ikaemaeyanakini, tekatsi ikantya komantaante
riyotakoteri, rootaki raakaanantanakariri janta
ipankoki joraaro. ³⁵ Rareetapaakawo ateetamen-
totsinta, osheki rotatsinkaeyanakirini. Roojatzi
rateetakaantapaakari joraaro. ³⁶ Royaatanakiri
osheki atziri ikaemaeyanakini:

—Powamayeri.

³⁷ Roowitapaencha ikyaakaapaakirimi
Paaworo pankotsiki. Ikantziri riraga
komantaante:

—¿Kameethama nokenkithatakayemi?

³⁸ Ikantziri:

—¿Piyotziroma ipaante kireeshiyajatzi? ¿Tema
eeroke ejiipitajatzi riraga kijakaakariri atziri
chapinki? ¿Tema eeroke aaneeriri chapinki 4.000
owayiri janta okaankiityeenta tee oshookaperotzi
oetarika?

³⁹ Rakanakiri:

—Tee. Naaka joriiyo. Nopoñaanaka Taar-
ishoki, rowaga shiriishiyawero. Iyotakotzirori
nonampi. Iroñaaka nokantemi: pishinetena no-
kenkithatakayeri atziri.

⁴⁰ Ari ishinetakiri, ikantziri:

—Intsipaete, pikenkithatakayeri.

Roojatzi ikatziyantapaaka ateetamentotsiki. Roojatzi itzinayimotanakiri atziri rako. Imaeriteeyanakini, roojatzi ikenkithataka-gaeyantakarini. Ro ikenkithatakaantariri ipaante ewereeyo, rootaki rashi joriiyopaeni.

22

Ikenkithatakaakiri Paaworo joriiyopaeni

¹ Iroka ikanteeyiririni Paaworo:

—Nojoriiyotzinkarite. Iroñaaka naaka kantakotachani. Pikemijanteeyawakinani.

² Ikemantawakariri iñaawaetantanakawo ewereeyo, eekiro osheki imaeritaperoeyanakini. Ari ikantanaki:

³—Naaka joriiyo. Ari ojeekakaakina nana janta Taarishoki, irona shiriishiyawero. Jaka nampit-sikika ari nantaritaki. Riyotaakina Kamariyeeri, ithotyaaperotakinawo iroka ikanteeyirini achariniiteni. Nokowaperotaki noshintsiteniri Tajorentsi oetarika nantziniriri, nokimitaw-itakimi eerori iroñaaka. ⁴ Nokijaperotziri

iyotaantzirori iroka owakiratatsiri, rootaki nowantayitaririni, noojotakaantayitakirini, eejatzi nomonkyaagakaantayitakirini shirampari, tsinani, maawaeni. ⁵ Riyotana

iwinkatharite ñanakowenantatsiri kyaaryootaki iroka nokantakimiri. Eejatzi ikimiteeyanaani maawaeni aataperoteenchari joriiyopaeni: riraga iyotaawakaenchari, riyoteeyini. Riroteeyakini panawori jankinarentsi rojankinatziniri tamaashikojatzi. Rotyaantakina nokijeeyantyaaririnimi aapatziyeeyaririni Jesoshi. Niyaatawitaka Tamaashikoki nayiterimi

jeekatsiri janta, noojoterimi. Namakirimi jaka rowashironkaantyaaririmi ñaanakowenantatsiri.

⁶ Nokinanaki awotsiki, nokaakintapaakawo Tamaashiko. Ari ikaataki tampatsika oorya. Omapokapaakina, amorekakotapaakina amorekatsiri, opoñaaka jenokinta. ⁷ Notyaanaki kipatsiki, tereei. Nokemakiri ikantakina: “Sawoori, Sawoori. ¿litaka pikijantakinari?”

⁸ Nakanakiri: “¿Ninkamika Nowinkatharite?” Ikantakina: “Naaka Jesoshi, najareetejatzi: naaka pikijakiri”. ⁹ Iñeeyakironi notsipateeyarini iroka amorekatsiri, omaanta tee ikemaeyawakironi ikantakinari Jesoshi. ¹⁰ Nokantziri: “¿litaka pikowakaakinari nanteri?”

Ikantana Awinkatharite: “Pikatziyanee, piyaate Tamaashikoki. Janta ikanteetemi oetarika panteri”. ¹¹ Oshipakiryaaakoperotanakina amorekatsiri, rootaki kaari nokokichaatananaa. Ari ikathatanakina notsipataripaeni. Roojatzi rareetakaantakina Tamaashikoki.

¹² Ijeeki janta shirampari iitachari Ananiiyashi. Ikemijantaperotziro rojankinarini Moeseeshi. Iñaaperoeyirini maawaeni joriiyo, jeekatsiripaeni janta. ¹³ Ipokashitakina, rokaakintapaakina, ikantapaakina: “Sawoori, eerokataki noyemijantzinkarite. Paminanee”. Roojatzi naminantanaa, kokichaatananaa.

¹⁴ Eejatzi ikantana: “Riyoyaakimi Tajorentsi piyotantyaawori ikowakaakimiri rirori. Riyoyaakimi pikemaperotantyaariri. Riyoyaakimi piñaawaetantyaawori rowaga Kameethaperotatsiri. Eejatzi riyoyaakimi pikemaperotantyaariri rirori.

¹⁵ Eejatzi pikenkithakoteri. Pikanteri maawaeni

atziri iroka piñaakiri eejatzi iroka pikemakiri.
¹⁶ ¿Itaka pojamaninkantawori? Thame, pikaawoshitakotyaari Tajorentsi. Eeniro kaari kameethatatsi pantayitzirini, omaanta aririka pameentyaari Tajorentsi, rowameethateemi”.

¹⁷ Ari roojatzi nopiyanaa Jerojareeki. Namanawitakari Tajorentsi janta Tajorentsi-pankoki, roojatzi okimiwitaka nomishiwaetatzi,
¹⁸ tema noñaashitakari Awinkatharite. Ikantakina: “Pishintsite, pookaneero Jerojaree, pishiyanaaki. Eero ikemijanteetziro iroka pikenkithatakotakinari”.
¹⁹ Nokantziri: “Nowinkatharite, riyoteeyakini nohotyaakiro maawaeni pankotsi ipiyoteeyantarinira joriiyo, nagaeyakirini aapatziyemini. Nomonkyaagakaantakiri, eejatzi nopajatakaantakiri.
²⁰ Naaka owamaakaantakiriri Eshiteewani: riraga kantakotzimiri. Nokatziyaka okaakini, nokantziri: ‘Kameetha ikame’. Naminakiniri owakiniriri imaatha”.
²¹ Omaanta ikantakina: “Thame piyaate. Nokowaki notyaantemi inteena, janta ijeekinta paashinijatzitatsiri atziri”.

²² Ikemijanteeyawitakarini joriiyopaeni, omaanta ikemaeyantawakaworini iroka, ikaemaeyanakini. Ikanteeyini:

—Pookaneeri. Tee okameethatzi rañee: powamayeri, ikameeta.

²³ Ikaemaeyanakini, ikijeeyanakani, rootaki raatonkoryagaeyanakawoni itzinaatzinaatakiro imaatha jenoki eejatzi kipatsipane romanapanetakiro jenoki.
²⁴ Iñaateeyakaririni komantaante ikijeeyakani, roojatzi ikanantakari joraaro:

—Paanakiri, pikyaakaanakiri janta: pipajapa-
jaateri ikanantemiri oetarika rantakiri ikijeeyan-
takaririni ijoriiyotzinkaritepaeni.

²⁵ Ari roojotawitakari ipajatantyaaririmi. Ari
ijeeki janta kapitaanotatsiri, ikantziri Paaworo:

—Eenitatsi nowaperite nokimitantariri
oroomajatzi. Tekira piyotakoteeyanani eenitat-
sirika nantani, ¿arima pipajatakaantashitakina?

²⁶ Ikematziiri, riyaatashitakiri komantaante.
Ikantapaakiri:

—¿litaka pantakayeriri? ¡Kyaaryoowa! Eenitatsi
irira iwaperite roshiyantariri oroomajatzi ikimi-
tantanari.

²⁷ Ari ipokashitakiri komantaante, ikantziri:

—Pikantaperotenaata. ¿Eenitatsima piwaperite
pikimitantariri oroomajatzi?

Ikantziri:

—Jee, eenitatsi.

²⁸ Ikantanaki komantaante:

—Osheki nopinawentakiro nowaperite nokim-
itantariri naaka oroomajatzi.

Ikantzi Paaworo:

—Owakirani nokoñaataki ari otzimaki
nowaperite nokimitantariri oroomajatzi.

²⁹ Intsipaeete rotyaantaneeri riraga
pajaterinimi. Omaanta komantaante,
ithaawanaki. Riyotaki roojotakaantashitakari
kimitakariri oroomajatzi: tee okameethatawita
roojotakaantashityaarimi.

*Raanakiri Paaworo janta jewawentziriri joriy-
opaeni*

³⁰ Ikowaki komantaante riyotaperote oetarika ikantakotantariri jorriyopaeni Paaworo. Inkaamani roojoryaakoteeri. Ipiyotakaanteeyakirini jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri, eeniro maawaeni jewawentziriri jorriyopaeni. Roojatzi roerinkakaantanakari Paaworo, raanakiri janta.

23

¹ Raminaperotapaakiri maawaeni iyotaawaka-gaenchari. Ikantziri:

—Nojorriyotzinkarite. Niyotzi iñaaperotakina Tajorentsi. Nokantatyaani kameetha nojeeki, roojatzi iroñaaka.

² Riraga Ananiiyashi iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikantziri tsipatariri janta:

—Pipajawaanteteri.

Ari, ipajawaanteteetakiri.

³ Ikantanaki Paaworo:

—Eerokataki eeroka ikijekya Tajorentsi: eeniro pantani: osheki pamatawitantzi. Iroñaaka eeniro pijeeki jaka, pikowaki pimonkaateromi Iwaperite Tajorentsi, pikantakowenantenarimi. Omaanta pipajatakaantashitakina, tee pimonkaatziro Iwaperite Tajorentsi.

⁴ Ikantanaki katziyeenchari jaga:

—Rirotaki pikantakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni.

⁵ Rakanakiri:

—Nojorriyotzinkarite, tee niyotzi rirorika iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Eero pikantzimatziro

jewawenantatsiri atziripaeni”. Niyotakimirika, eero nokantzirimi.

⁶ Opokimotapaakiri ikenkithashiryaaanaka Paaworo janta rojatzinkaakarinta ñaanakowenantatsiri, eeniro janta saroseeyopaeni eejatzi warijeeyopaeni. Ikaemanaki:

—Nojoriiyotzinkarite. Naaka warijeeyo. Naaka itomi warijeeyo. Niyotaki ipiriinteyeeni maawaeni kamaentsiripaeni, rootaki ikijantakinari iroñaaka irikapaeni.

⁷ Ikemanteeyawakaworini iroka ikantakiriri, ikijathatawakagaeyanakani warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni. Ikijawakagaeyanakani.

⁸ Ikantapiinteyini saroseeyopaeni: “Eero ipiriinta kamaentsiripaeni. Tee añiiri Tajorentsi ronampiri. Tee añiiri ashire aari”. Omaanta ikanteeyini warijeeyo: “Apiriinteyaneeni. Eenitatsi ronampiri Tajorentsi. Eenitatsi ashire maawaeni”. ⁹ Ari ikijathatawakagaeyanakani. Ikatziyanaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, rirotaki warijeeyo. Ikantaperotanaki:

—Tekatsi nokemakoteri irika rantakiro kaari kameethatatsiri. Aririka riyotaakiri Tajorentsi. Aririka riyotaakiri ronampiri.

¹⁰ Eekirowa ikijathatawakagaeyanakani. Raamaanaka komantaante ari ichokiryagaetakiri Paaworo. Rotyaantakiri joraaro:

—Piyaate, pagaateri.

Ari ranashiteeyanakani, riyaaanaki niyanki, raapithateeyawaerini. Raaneeri janta ipankoki joraaropaeni. ¹¹ Apaani imaaki, otsitenitanee eejatzi, ikoñaatzimotapaakiri Awinkatharite. Ikantapaakiri:

—Piweshiryaaanakya. Pikenkithatakotakina
jaka Jerojareeki, eejatzi pikimiteeya iinja janta
Oroomaki.

Raaneeri Paaworo Sesareeyaki

¹² Ari okitejitanaki, apanipaeni joriiyopaeni,
rajaryaagaeyawitakarini Paaworo rowamaerimi.
Ikantawakagaeyakani:

—Iroñaaka tekiraata owamayiri, eero
oyitaa, eejatzi eero iritaa amiri. Aririka
amatawitawakagaeyani, tema akowatzi
rowashironkagae Tajorentsi.

¹³⁻¹⁴ Ikaateeyawitakani 40 shiram-
pari ajaryaawitakariri rowamaerimi.
Riyaatashiteeyakirini jewawenantatsiripaeni
ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi aataperoteen-
charipaeni. Ikantapaakiri:

—Tekiraata nowamaeri Paaworo, rooma eero
nowanaa, eejatzi eero niranee. Eerorika nowa-
maeyirini, nokowaeyakini rowashironkayenaata
Tajorentsi. ¹⁵ Pikaateeyerini maawaeni
iyotaawakagaenchari, pikantakiteri riraga
komantaante: “Pamakinari Paaworo, nokowaki
niyotakotaperoteri, iitarika rantakiri”.
Rootaki pikanteriri. Omaanta naakakya,
niwetsikaeyitakyaani nowamaantawakyaariri
niyanki awotsi, tekiraata rareetya.

¹⁶ Eeniro otomi ritsiro Paaworo, ikemakowen-
takiri rikonkiri rajaryaagaetakari rowamagae-
teri. Ari riyaaanaki janta ipankoki joraaro, ika-
mantathatapaakiri rikonkiri. ¹⁷ Roojatzi ikae-
makaanantakari rirori apaani kapitaanotatsiri,
ikantziri:

—Paanakiri irika ewankari janta ijeekinta komantaante. Eenitatsi ikanteriri.

¹⁸ Roojatzi raantanakari janta. Ikantapaakiri:

—Ikaemakina Paaworo, riraga omonkyaa-gakiriri chapinki. Ikantakina: “Paanakiniri komantaante irika. Eenitatsi ikanteriri”.

¹⁹ Ari ikathatanakiri eekitziroeni jaga. Imanakaakari, rojampitakiri:

—¿Oetaka pikoyiri pikantenari?

²⁰ Ikantziri:

—Ikantawakaaka joriiyopaeni, ikowakoeyakimini paaneeniri Paaworo janta riyotaawakagaeyakaninta. Ikowaki ramatawitemi, ikante ikowaki rojampitakowentaperoteri konki. ²¹ Omaanta, eero paapatziyari Jesoshi. Eenitatsi shirampari, ikaateeyakini 40, ajaryaakariri rowamaeri. Ikanteeyakini: “Tekiraata owamayiri, eero oyita eejatzi eero irita amiri. Eerorika owamaeri akowaki rowashironkagaeyeeniita Tajorentsi”. Iroñaaka riwetsikaeyakani. Royagaetakimi iroñaaka panteniri iroka ikowakotemiri.

²² Ari rotyaantziri komantaante riraga ewankari. Ikantawakiri:

—Eero pikantziri paashini atziri iroka pikan-takinari.

—Ari.

²³ Roojatzi ikaemiri apite kapitaano. Ikantziri:

—Aririka oniyankiitetzimatanaki, piwetsikaeyerini 200 joraaro raanakiro ichekamentopaeni, 70 kyaakotyaarini kawayo, eejatzi 200 oerikeroni rojataamento. Riyaateeyini Sesareeyaki. ²⁴ Piwetsikeniri Paaworo kawayo,

ikyaakotanakyaari. Kameetha pagaeyanakirini janta ijeekinta jewatatsiri Jeerishi.

²⁵ Roojatzi rojankinatziniri jankinarentsi, ikimitakiro iroka: ²⁶ “¿Eeniromi Jeerishi? Nokoyi niwethatemi tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Kiraaworyo Riishiyashi ojankinat zimirori iroka. Osheki nopinkathatzi. ²⁷ Piñaawakirira irika shirampari notyaantemiri. Roowiteencha rowamaerimi chapinki joriiyopaeni. Ikanteetana eenitatsi iwaperite ikimitantariri oroomajatzi, roojatzi niyaatashitantakariri, notsipateeyanakarini joraaro, nowawijaakoteeri. ²⁸ Nokowaki niyote oetaka ikantakotanteetariri, naanakiri janta riyotaawakagaeyakaninta. ²⁹ Nokemapakiri, ikantawakaawenteeyawoni jankinarentsi rashi riroripaeni. Omaanta tekatsi ikantakoeteri omonkyaaganteetyaariri eejatzi rowamaanteetyaariri. ³⁰ Eenitatsi kantapaakinari rajaryagaetakari rowamagaeteri, rootaki notyaanantakimiriri. Notyaantemiri iinja riraga kijakiriri riyaatashitemi ikantakoperoteri Paaworo”. Rootaki rojankinatziniriri, roojatzi ipawakiri joraaro, ikantziri:

—Eenitatsi iroka nowaaritate paanakiniri Jeerishi, eejatzi paanakiniri Paaworo.

³¹ Ari ikemijantakiri joraaro, raanakiri Paaworo. Tsiteniriki rareetakaakari Anteeapatzirishiki. ³² Okitejitanaki ipiyeeyanaani joraaro inampiki. Iira tsipataperotanakariri Paaworo riraga kyaakoeyanakaririni kawayo. ³³ Rareeteeyantapaakarini Sesareeyaki, ipapaakiri pinkathari jankinarentsi. Eejatzi

riraga Paaworo, roñaagapaakiri. ³⁴ Iñaanatawakiro jankinarentsi, roojatzi rojampitantawakari:

—¿Oetaka piipatsite pipoñaantakari?

Rakanakiri Paaworo:

—Nopoñaanaka Shiriishiyaki.

³⁵ Ikantziri pinkathari:

—Iinja ipokawakiita kankotemini, ari nokemijantanakimi.

Roojatzi ikanantakari joraaro:

—Pashitakoteri janta ipankoki Erooreshi, pam-inaperoteriroña.

24

Ikantakowentziri Jeerishi riraga Paaworo

¹ Okaataki kitejiri apawakooni, ari riyaaanaki Ananiiyashi, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri itsipatanakari apanipaeni aataperoteenchari. Eeniro eejatzi itsipatanakari ñaawaetakotantatsiri, iitachari Teeretoro. Riyaatashitakiri pinkathari ikantakoeyerini Paaworo. ² Ikaemaetakiri, roojatzi ikenkithatzi Teeretoro. Ikenkithatakaapaakiri Jeerishi, riweshiryaapaakari eejatzi ikantakotashitakari Paaworo, ikantzi:

—Iroñaaka, nowinkatharite, nopaasonkiteeyimini. Kameetha pipinkathariwenteeyakini, rootaki kameetha nojeekaeyantakarini jaka. Powameethateeyakinawoni oetarikapaeni jaka aepatsiteki, ³ pamitakoeyakinani rootaki nopaasonkitantakimiri maawaeni. ⁴ Iroñaaka eero nojamanitzimiro. Aritakikya pametawo pineshironkatantzi, eechonkiini nokowaki pikemijantawakina. ⁵ Noñaakiri irika Paaworo,

osheki roñaashirenkantzi. Ikiyakagaeyakarini joriyopaeni maawaeni nampitsikipaeniweri. Rivotaki jewatakaeriri kemijanteeyiririni riraga najareetejatzi. ⁶ Roowitaneencha ramashitantaawomi Tajorentsipankoki kaari kitetatsi, roojatzi nagaeyantakaririni. Roowitaneencha nomonkaateromi rojankinateeyanarini Moeseeshi, nokantakowenantaaririmi iroka. ⁷ Omaanta rareetapaaka Riishiyashi riraga komantaante. Rotatsinkantayitapaakinari, raapithatapaakinari. Rotyaantakina nopokantakari jaka, noñaawaetakotantaariri Paaworo. ⁸ Iroñaaka pojampiteri, piyotantaari kyaaryorika iroka nokantakotakiriri.

⁹ Ikanteeyanakini joriyopaeni:

—Kyaaryootaki iroka ikantakiri. Aritaki okantakari.

¹⁰ Ari riraga pinkathari ikantakiri Paaworo iñaawaete rirori, ikantzi:

—Niyotaki okaatzi iroñaaka osheki ojarentsi pipinkathariwenteyirini natziritzinkaritepaeni, rootaki nokimoshirentanakari. Iroñaaka naaka kantakotaachani. ¹¹ Intsipaete, pojampitakowenteeyenani. Owakiratatsi okaatzi ¹² kitejiri niyaatantakitari Jerojareeki. Niyaatakitzi nopinkathatakitziri Tajorentsi. ¹² Tekatsi ñeenani nokijathatawakayaani janta Tajorentsipankoki, eejatzi tee nokijathatawakayaani janta pankotsiki nopiyoteeyaninta nampitsiki, tekatsi. Eejatzi tee nopiyoteeyirini osheki atziri. ¹³ Tekatsi ikantya iroñaaka riyotakaaperotemi iroka ikantakotashitakinari. ¹⁴ Iroñaaka nokamantaperotemi. Naapatziyari riraga

Tajorentsi rirotaki raapatziyarini nochariniiteni paerani. Nokemijanteeyironi rojankinarini Moeseeshi, eejatzi roori rojankinarini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Kyaaryo, eeniro riyotaakinari Jesoshi ayoteeyantyaarini aateeyanteeyarini jenokinta, omaanta ikantashiteeyakani irikapaeni tee okameethatzi aapatziyawo. ¹⁵ Nokimiteeyakarini rirori, niyotaki ipiriinteeyeerini Tajorentsi maawaeni kamawiteencharipaeni: kameethatatsiri, kaari kameethatatsi, maawaeni. ¹⁶ Rootaki nokowaperotantakari nowameethashiretz-imotyaaari Tajorentsi, eejatzi atziri. Tema iñeeyakinani. Nokowaki nojeeke kameetha, niyotantyaari iñaaperotakina nokameethatzi. ¹⁷ Nojeekawitaka janta inteena osheki ojarentsi, iroñaaka nopiyaa. Namakiniri nosheninkapaeni ipakaantashitayitakaririni jeekatsiri inashitachariki nampitsipaeni. Eejatzi nopashitapaakari Tajorentsi oetarika. ¹⁸ Paminetya iroñaaka, iñaakina janta Tajorentsi-pankoki, nopinkathaperotziri Tajorentsi. Tekatsi nopiyotakayaari, eejatzi tekatsi nokijakayaari. ¹⁹ Ari ijeekitaka janta joriiyopaeni poñaacharipaeni Aashiyaki, rirotaki kijakagaeyakaririni atziripaeni. Eenirorikami nantayitzirini, tema ari ipokakimi rirori ikantakowentenami. ²⁰ Omaanta ¿oetaka ikanteeyirini irikapaeni? ¿Oetaka riyotakotanari janta riyotaawakagaeyakaninta? ¿Eenitatsima nantakiri? ²¹ Apatziro nokantakiri chapinki: “Niyotaki ipiriinteeyaneeni maawaeni kamawiteencharipaeni, rootaki pikantakowenantakinari iroñaaka”.

²² Riyotaperotzi riraga Jeerishi iroka akan-takotziriri Tajorentsi. Ikantanaki:

—Aritaama iroñaaka. Iinja ipokawaeta koman-taante Riishiyashi, ari nokantakowentemi.

²³ Ikantziri kapitaano:

—Paaneeri Paaworo, pomonkyaagaeri: pam-inaperoteri, omaanta pishineteri oetarikapaeni ikoyiri. Eejatzi pishineteri tsipatapiintakariri re-takotyaaari.

²⁴ Paashini kitejiri ipokapaaki Jeerishi. Itsipatapaakawo iina oetachari Toroshiiya. Irowa rootaki joriiyo. Ikaemakaantziri Paaworo ikemijanantyaariri. Ikenkithatakotziro tsika akantya aapatziyantyaariri Jesokirishito.

²⁵ Eejatzi ikenkithatakotziro tsika akantyaari akameethashiretanee, eejatzi ajeeke kameetha. Eejatzi ikenkithatakotziri Tajorentsi, tsika ikantyaari iinja ikantakowenantyaariri maawaeni atziri. Ari ithaawanaki Jeerishi. Ikantzi:

—Iroñaaka piyaatee. Iinja tekatsirika nante, ari nokaemakaanteemi paashini.

²⁶ Ari oshekitaki ikaemakaantapiintakiri, iitashitaka Jeerishi ari ipashitaneeyarimi koriki ishinetantyaaririmi riyaatanteeyari. Ari ikenkithatakaapiintakiri, omaanta tee ipiri koriki. ²⁷ Apite awijanaki ojarentsi. Ipoyaataari Jeerishi riraga Poorishiyo Jeeshito. Ikowaki ikimoshiretakayeri joriyopaeni, rootaki kaari ishinetantaari Paaworo ishitowae.

25

Rawentaakari Paaworo Seesari

¹ Ari rareetapaaka Jeeshito janta ipinkathari-wenantenta. Imaapaaki 3 Sesareeyaki, roojatzi rowaagantanaa Jerojareeki. ² Eeniro riraga jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri, eeniro jewawentziriri joriiyo, iñaawaetakoeyirini Paaworo. Ikantziri Jeeshito:

³ Pikimoshiretakayena. Pamakaantakinari Paaworo jaka Jerojareeki.

Ari rajaryaawitakari romapokawakirimi niyanki awotsi, rowamaakirimi. ⁴ Ikantzi Jeeshito:

—Ijeekawakiita Sesareeyaki. Eero ojamanitzi nopiyee. ⁵ Ari eenirorika rantani, nokowaki itsipatanakina jewatatsiripaeni ikantakotantyaariri.

⁶ Ari aamaashitya ijeekaki janta 8 kitejiri, rooma teerika 10. Roojatzi ipiyantaa Sesareeyaki. Inkaamani ijeekaki janta iwinkatharimentoki. Ikaemakaantziri Paaworo. ⁷ Rareetapaaka, ari rojatekawakiri joriiyopaeni riraga poñaachari Jerojareeki. Osheki ikantakotaperotantyaariri Jeeshito. ⁸ Rirojatzi kankowentaacha Paaworo, ikantzi:

—Tekatsi nokantero Iwaperite Tajorentsi raapatziyawo joriiyopaeni. Tekatsi nokantero Tajorentsiipanko. Eejatzi okimitaaka, tekatsi nokantzimateri Seesari.

⁹ Omaanta Jeeshito ikowaki ikimoshiryaaaka-gaeyerini joriiyopaeni. Ikantziri Paaworo:

—Pikemaki iroñaaka ikantakoeyakimini irika-paeni. ¿Pikoyima piyaate Jerojareeki? Janta ari nokantakowenteemiri.

¹⁰ Rakanaki Paaworo:

—Eenitatsi nowaperite nokimitantariri naaka oroomajatzi, ariwitakami jaka pikantakowentenami. Piyoperotaki tekatsi nokantziri joriiyopaeni. ¹¹ Nantakirorika kaari kameethatatsi, nokantzimatakiririka Tajorentsi, eeniro nantani rowamaanteetenari, ari. Kameethataki rowamagaetenaata. Omaanta aririka ikantakotashiteeyanani, tekatsi pikantya pishinetakowentena. Nokowaki potyaantena iroñaaka Seesariki: nawentayaari, ikantakowenantenari rirori. ¹² Ari ikenkithatakaakiri Jeeshito riraga iyotaawakaenchari. Roojatzi ikantziri Paaworo:

—Iroñaaka pikowaki notyaantemi Seesariki. Ar-itaki notyaantemi riroriki, ikantakowenantemiri.

Ikenkithatakaakiri Jeeshito Akiriipa

¹³ Ari okaataki apaanipaeni kitejiri imaaki. Areetapaaka Sesareeyaki jewawenantatsiri Akiriipa, itsipatawo Wereniishe. Ipoki rareetari Jeeshito. ¹⁴ Ijeekapaaki osheki kitejiri, ari ikenkithatakotakiri Paaworo:

—Eeniro jaka shirampari romonkyaagakiri Jeerishi. ¹⁵ Niyaatantakari Jerojareeki, ikantakotakiri joriiyopaeni: riraga jewawenantatsiripaeni ñanakowenantatsiri, aataperoteenchari joriiyopaeni, maawaeni. Ikowakotakina nokantakowentashityaari Paaworo: “Eeniro rantani”. ¹⁶ Omaanta nokantakiri: “Naaka oroomajatzi. Tee nametawo noshinetakaantashityaari tekiraatarika ikantakoetziri. Ikemawakiroota irika pikantakoteriri eerokapaeni. Rirojatzikya ñaawaetakotaacha”. ¹⁷ Roojatzi ipiyoteeyantakani

jaka, ari tee nojamaninkiro. Inkaamani nojeekaki jaka nowinkatharimentoki, nokaemakaantakiri Paaworo. ¹⁸ Ari neewawitaka ikanteeyini rantaperotziro kaari kameethatatsi. Omaanta, tekatsi ikantakotaperoeyerini. ¹⁹ Ikiyathatawakaawentakawo iroka raamaashiteeyakarini rirori. Eejatzi ikiyathatawakaawentakari Jesoshini. Ikamaki, omaanta ikantzi Paaworo: “Añaagae”. ²⁰ Tee niyotzi tsika nokanterori nojampitakowenantyaawori iroka ikantayitzirini. Nojampiwitakari ikowakirika riyate Jerojareeki, janta nokantakowenantyaaririmi. ²¹ Omaanta ikowanaki ikantakowenteri irira Seesari, riraga Awoshito. Ari nokantakiri joraaro ishenteri, roojatzi notyaanantyaariri janta Seesariki.

²² Ikantzi Akiriipa:

—Nokowaki nokemijanteri naaka.

Ikantziri:

—Aritaki, inkaamani pikemeru.

Inkenthataakaakiri Paaworo Akiriipa

²³ Inkaamani riyataki Akiriipa, eejatzi Wereniishe. Ari rowaneenkaperoteeyanakani apite. Ikyaanaki janta ipiyotapiinteetanta. Ikaateeyakirini komantaantepaeni, eejatzi pinkatharitatsiripaeni: riraga jeekatsiripaeni janta. Riraga Jeeshito, ikaemakaantakiri Paaworo. Ari ramapaakiri joraaropaeni. Ikantzi Jeeshito:

²⁴ —Pinkathariwenantatsiri Akiriipa.

Maawaeni eeroka nokaateeyirini jaka. Eeniro irika. Ipokashiteeyakinani maawaeni joriyopaeni: jerojareejatzi, eejatzi irika

jeekatsiripaeni jaka. Ikantakotawitari irika: “Tee okameethatzi eekiro ijeeki”. ²⁵ Omaanta tekatsi niyotakoteri nowamaantyaariri. Eeniro iroñaaka rawentaakari Seesari, ari iroñaaka nokoyi notyaanteri riroriki. ²⁶ Omaanta tee niyotzi oetarika nokantaperoteriri awinkatharite. Rootaki nokaemakaanantakimiri eeroka, ojampitakowenantaariri. Roojatzikya ojeeke nojankinatakotantyaariri. ²⁷ Eeniro irika nomonkyaagakiri. Tee okameethatzi notyaantashityaari, tekatsirika nokantakoteri.

26

¹ Riraga Akiriipa ikantziri Paaworo:

—Iroñaaka noshinetemi eeroka ñaawaetakotaachani.

Roojatzi itzinaantanakawo rako Paaworo, riro-taki ñaawaetakotaacha apaniroeni:

² —Piñaakina, Pinkathariwenantatsiri Akiriipa. Iroñaaka nokantemi oeta ikijawenantakinari nojoriiyotzinkarite. Nokimoshirewentakimi, ³ tema piyotaperotziro maawaeni rametayitarini nojoriiyotzinkarite, eejatzi piyotzitawoni maawaeni ikantawakaawenteeyarini. Nokowaki pikemijantaperotena, eero pijamashiryana.

⁴ Riyotakotziteeyakinani nojoriiyotzinkaritepaeni paerani eenironi newankarita-paeni. Nojeekini Jerojareeki, nokaateeyakinini nosheninka. Roojatzi iroñaaka riyotana.

⁵ Tema kemijantzinkari warijeeyotatsiri. Paerani nowarijeeyowitani naari, nokimitaperowitarini. Riyotaperoeyakinani nojoriiyotzinkaritepaeni, ikowakirikami

ikanteeyeminimi. ⁶ Nokowaperotaki noñeeri ikashiyakaakariri Tajorentsi nochariniiteni, rootaki iroñaaka pikantakowenantakinari.

⁷ Pinkathari Akiriipa, paerani ikoñaatantapaakarini nochariniiteni Jakoowoni itomi ikaatzi 12, ijoriyyoteeyinini. Iroñaaka ikowaeyakini maawaeni icharineeteni iñeeri riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, rootaki rantawaetantanariri irira iroñaaka. Ikantatyaani raamagaeyawitakarini: kitejiriki, tsiteniriki. Iroñaaka nokantakiri ipokaperotaki, rootaki ikantakotantanari iroñaaka nojoriyyotzinkarite. ⁸ ¿Piitzima eero imatziro Tajorentsi ipiriinteeri kamatsiripaeni? ¿litaka pitheenkantariri?

⁹ Nokenkithashiryaawitani naari paerani okameethatzi nokijeri riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi riraga najareetejatzi. ¹⁰ Aritaki nomatakiro janta Jerojareeki. Nomonkyaagayitawitakarini osheki riyoyaanewopaeni Tajorentsi. Rirotaki otyaantakinari jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri.

Nokowaeyawitani ikamaeyenimi aapatziyeeyaririni Jesoshi. ¹¹ Aritaki osheki nowashironkaapiintawitzitarini janta nampitsikipaeni. Nokijantakariri, rootaki noyaakyaatantakariri roojatzi paashiniki nampitsiki ijeekinta paashinijatzitatsiri atziri. ¹² Rootaki niyaatashitawitakariri tamaashikojatzi, rotyaantana jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri nayerimi.

¹³ Ari nokantanaka niyaatanaki awotsiki, itampatsikataki oorya. Ari noñaawakiro janta awotsiki shipakiryatsiri opoñaanaka jenokinta, shipakiririri. Oshipakiryaperotapaakiroña,

anaakoperotakiri oorya. Inkitapaakina, eejatzi rirori nokaateeyakinira. ¹⁴ Notyagaeyanakini kipatsiki, tereei. Roojatzi nokemantakariri, ikenkithatakaana ipaanteki ewereeyo. Ikantakina: “Sawoori, Sawoori. ¿litaka pikijantanari? Aririka nokenkithatakayemi, ¿iitaka pikijashiryaaantanari? Tema eeroka kijashiteencha apaniroeni”. ¹⁵ Nakanakiri: “¿Ninkami, Nowinkatharite?” Ikantakina: “Naaka Jesoshi, piijaneentani. ¹⁶ Pipiriintanee, pikatziyane. Nokowaki nopeyeemi etakoeyaaririni atziripaeni, kamanteeyeririni; rootaki nokenkithatakaantzimiri iroñaaka. Pikanteri atziri iroka piñaakirika, eejatzi okaatzi noñaayemiri iinja. ¹⁷ Oetarika rantakayemiri pijoriyotzinkaritepaeni, eejatzi paashinijatzitatsiripaeni atziri, ari nowawijaakotemi: eero noshineteeyirini rowashironkaeyemini. Ro notyaanantakimiri riyoteeyanteeyarini. ¹⁸ Okimitzimotawitakari otsitenitzimotawitakari: tee riyoteeyanani, tema irira Jatanaashi amatawiteeyiririni. Piyaatashiteeyerini piyoteeyerini rameenante-nari, roojatzi okimitzimotyaari ijeeki kitejiriki. Roojatzi nowameethateeyanteeyaririni, eero nokenkithashiryaaakoteeri kaari kameethatatsi ranteeyawitakarini; ikaateeyerini maawaeni aapatziyeeyanarini, eejatzi nojeekakagaeyerini kameetha”. ¹⁹ Rootaki noñaakiri eejatzi rootaki ikantakinari Jesoshi. Tee nopiyathatari, inta nothotyaakiniri ikantakinari. ²⁰ Nitanakari riraga tamaashikojatzi, nokamantakiri. Roojatzi janta Jerojareeki nokamanantaki.

Eejatzi nothotyagaeyakirini janta Joreeyaki. Nokamanteeyakirini riraga kaari yotziri Tajorentsi, maawaeni. Nokamanteeyakirini: “Pikenkithashireeyanakyaani, eero pikimita paerani, inta pameenteeyaarini Jesoshi. Kameetharoña pijeekaeyeeni, riyoteeyantee-yarini atziri kyaaryo paapatziyaperoyakarini”.

²¹ Ari nokenkithatakotakiri Jesoshi, rootaki ragaeyantakinari joriiyopaeni janta Tajorentsi pankoki, ikowaki rowamaenami.

²² Ikantatyaani Tajorentsi retakotana: paerani, roojatzi iroñaaka. Rootaki nomatantawori nokenkithatakagaeyirini pinkatharitatsiri, kaari pinkatharitatsini, maawaeni. Ari niyotaantapi-intziro rojankinarini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, eejatzi rojankinarini Moeseeshi. Nokamantakotziri ikenkithatakotziniri paerani: monkaataka ikenkithatakotziniri, añaayitakironi. ²³ Tema rootaki ikantzitarini: “Ikemaatsityaawo Rotyaantanewo Tajorentsi, ikamae. Roojatzi reewawenteeyerini maawaeni kamaentsiripaeni, ipiriintanee. Ikanteeyerini joriiyo, eejatzi paashinijatzitatsiri atziri: ‘Iroñaaka piyotaperoyeerini Tajorentsi’ ”.

²⁴ Aritaki okantari ikantakiriri Paaworo. Antawo ikaemanaki Jeeshito:

—Piñaawaetashitaka, pishinkiwentashitaka, piy-
ojeempiyaaka.

²⁵ Rakanakiri:

—Tee noñaawaetashita, niyoperotaki. Kyaaryootakiroña iroka nokantakimiri. ²⁶ Irika Akiriipa riyoteeyironi iroka nokantakiri,

rootaki kameetha nokenkithatakaapero-takiriri. Tekatsi nomaneri, niyoperotaki ithotyaakiro, riyotawakiro; tee omana.

²⁷ Pinkathariwenantatsiri Akiriipa, tema paapatziyakawo rojankinateeyakinirini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Niyotaki paapatziyakawo.

²⁸ Rakanakiri:

—Roowiteencha paapatziyakayenarimi
Jesokirishito.

²⁹ Rakanakiri:

—Roowiteenchami pikemijante, rooma ojamanitanakirika, tee niyotzi. Omaanta nokantakiri Tajorentsi pikimitanteenari naari. Eejatzi nokowakagaeyawitakarini ikimiteeyenanimi maawaeni kemaeyakinarini iroñaaka: apatziro tee nokowakayimi roojotanteetemiro iroka karenatha.

³⁰ Ikatziyanaka pinkatharitatsiri: riraga Akiriipa, Jeeshito, eejatzi okimitaka Wereniishe, okatziyanaka roori. Eejatzi ikimiteeyanakani maawaeni jeekimoteeyiririni, ikatziyeeyanakani.

³¹ Riyaateeyanakini, ikantawakagaeyanakani:

—Tekatsi rante Paaworo ikamantyaari. Tekatsi rantawitya, romonkyaagashiitakari.

³² Riraga Akiriipa ikantziri Jeeshito:

—Eeromi rawentaarimi Seesari, potyaanterimi riyaaateetami.

27

Jataki Paaworo Oroomaki

¹ Eeniro janta iyapitaanote osheki joraaro, iitachari Jooriyo. Rirotaki iyapitaanote

joraaropaeni iiteetziri rashi Awoshito.*
Ikanteetziri:

—Eeniro iroñaaka antawo pitotsi, paaneeri Paaworo Itaaryaki, eeniro irona paashini roojoteetziri.

Eejatzi ikanteetana:

—Pikowakirika poyaatanakiri Paaworo, potetyaawo irona pitotsinta ikinantyaari rirori. ² Ari noteteeyanakawoni pitotsi poñaachari Ataramiishiyaki, roowiteencha iyaate nampitsikipaeni janta othapyaakini Aashiya: janta owapiintanta pitotsi. Ari nokinakoyitanakini, notsipatanakari Arishi-taariko. Ipoñaanaka rirori Tejawoonikaki, rowaga Masherooniyawero. ³ Okitejitanaki nareetaka Shirooki. Riraga Jooriyo, ineshironkatakiri Paaworo: ishinetakiri riyatzi rareetanta-paentari iyemijantzinkaritepaeni janta, ari retakoeyawakarini. ⁴ Roojatzi nowaagantanaa eejatzi. Ro oepiyakoteenami tampyaa, rootaki nokinantanakari okaakini kipatsi ojeeki niyankyaanini inkaare antawopero othampishi owaero Cheepere. Tema nokinakotanaki jantakirona. ⁵ Nomontyaanaawo inkaare okaakintawo Shiriishiya eejatzi Pampiiriya. Nowaaganaa, nareetapaaka Miiraki, rowaga Riishiyawero.

⁶ Ari iñaapaakiro kapitaano joraaropaeni pitotsi poñaachari Arejanteriiyaki: iyaatemi Itaaryaki, roojatzi noteteeyantanakawoni. ⁷ Okaatzi osheki kitejiri nokinakoeyanakini,

---

* 27:1 Awoshito okantakotziri apaanteki aaka:
jewaperowenantatsiri.

eentsikiroeni. Opomeentsitzimotakinani, omaanta nokaakintapaakawo Jeniiro. Tee oshinetaana tampyaa, rootaki ninkitanta-nakawori paashini kipatsi ojeeki niyankyaani antawopero inkaare. Nokinakotanaki jakakiroka othampishiki owaero Kereeta, ojeekira nampitsi Jaramoone. ⁸ Opomeentsitzimotakina, omaanta ninkitanakiro rowaga othampishi. Roojatzi nareetanaka ironta iiteetziro Kameethari Othatapiinta Pitotsi. Okaakintakawo nampitsi oetachari Rasheeya.

⁹ Iroñaaka ojamanitanaki, tema kyaa-wontsitakotaki. Ari okoweenkataperotanaki nokinakotanaki, rooteentsi otampyaate, osheki omoetonkani. Ikaminaawitakari Paaworo:

¹⁰ —Nojoriiyotzinkarite, niyotaki opomeentsitzimotakae akinakoeyanakini iroñaaka. Agaekari antawo tampyaa. Otsitsiyikari pitotsi, othonkakari owaagawontsi, eejatzi apiinkaeyinikari aari.

¹¹ Riraga kapitaano, tee ikemijantziri Paaworo, ikemijantaperotziri riraga jewatziriri marineero. Eejatzi ikemijantziri riraga ashitawori pitotsi. Ikanteeyini rirori:

—Thame owaagaeyaneeyani.

¹² Rootaki opokantyaari antawo tampyaa, omaanta tee okameethatzimotziri nojeekaper-oeyeni janta. Riraga oshekiteentsiri ikowaeyakini nowaagaeyaneeyaani. Ikowawitaka nareetyaami Jeniishiyaki, ironta Kereetawero. Janta ojeekapiintzi pitotsi, okameethatzimoteeyirini nojeekaeyenimi janta. Ikowaki janta royaawakirootami tampyaa, awijanakiita

kyaawontsi. Okameethatzi ithatakoteromi pitotsi Jeniishiyaki: tee añaperotziro tampyaa janta.

¹³ Ari roojatzi kameetha otajonkakiro tampyaa: iyaatzi janta noshireeyawitakawoninta niyaatemi. Iitashiteeyawitani ari nareeteeyami Jeniishiyaki, roojatzi nowaagantanaa. Nokinakotanaki othapyaaki othampishi Kereeta. ¹⁴ Omaanta, tee ojamanitzi, ari omapokapaakina antawo tampyaa, ikanteetziro Noreeshite. Opoñaanaka kipatsiki, ¹⁵ otyaantaperotakiro pitotsi niyankyaani; tekatsi okantya iyaate okinapaakinta tampyaa. Ari noshinetakotanaka, eekiro otyaantaperotziro. ¹⁶ Nokinakotanaki janta oetachari Kaawora. Eejatzi opoñaanaka tampyaa otapothakyaaga. Opomeentsitzimoeyawitakinani, omaanta nomatakiro noojotakotakiro pitochaani: rowaga onoshikapiintziri opatakira. ¹⁷ Roojatzi raamaashitakawo ari otsiparyaanakya taawirapaeni riwetsikantawori antawo pitotsi roojatzi roojotantakawori. Eejatzi ithaawaeyanakini ookakoeyenanimi kipatsiki, janta Shiiriteki, rootaki ragaeyantaaworini maawaeni tokoyatatsiri. Ishinetakiro pitotsi, ikantzi:

—Aanakiroota tampyaa, tekatsi akantero.

¹⁸ Okitejitanaki eekirokya otyaantakotaper-oeyakinani tampyaa. Ari rowiinkaeyakironi owaagawontsi, poog, poog, poog. ¹⁹ Awijanaki apite kitejiri. Okitejitanaki rowiinkashitakawo eejatzi owaagawo pitotsi, jookatha, maawaeni. ²⁰ Ari okaatanaki osheki kitejiri: tee ikoñaatee oorya, eejatzi ompokiro, tekatsi.

Okantatyeeyaani tampyaa antawo otajonkaki, moo. Noeteeyawitakani eero nawijakoteeyeeni.

²¹ Awijanaki osheki kitejiri, tee nowaeya. Ikatziyanaka Paaworo, ikantaki:

—Atziritzinkari, okameethatakimi pikemi-jantawakinami. Eeromi ookiromi Kereeta, eero otsitsiyimi pitotsi, eero othonkami maawaeni.

²² Omaanta piweshireeyanaknyaani iroñaaka. Iinja otsitsiyanaki pitotsi, omaanta eero apiinkaeyini aaka. ²³ Rirotaki Tajorentsi aakowentakinari. Naapatziyari naaka eejatzi nopinkathaperotziri.

Chapinki noñaakiri ronampiri romapokapaakina.

²⁴ Ikantakina: “Paaworo, eero pithaayi. Aritaki pareetakyaari Seesari, riraga oroomajatzi. Pikantakiri Tajorentsi ikaminthagaeyerini maawaeni pikaateeyakirini jaka: aritaki ikemijantakimi”.

²⁵ Iroñaaka piweshiryaaanaknya. Naapatziyakari Tajorentsi, niyotaki ari omonkaatakya maawaeni ikantayitakinari.

²⁶ Omaanta iinja ookakotakae tampyaa othampishiki, omaanta eero akamaeyini.

²⁷ Okaatanaki iroñaaka 14 kitejiri, iroñaaka otsitenitanaki. Nokinakotashitanaka inkaareki oetachari Ateerya. Oniyankiityaanaki, raamaaka marineero ari nokaakintakawo othapyaakini.

²⁸ Iñaantakawo, ojaanaatzirika. Okaatzi 37 meetero. Tee ojamanitzi ari rapiitakiro.

Okaatzi iroñaaka 28 meetero niyotantakari merikyaatapaaki. ²⁹ Ithaawaeyanagini, ikantzi:

—Kyaaryoowa, ompojakotawokari mapi.

Janta opataki rowiinkakiro 4 othatakotantari pitotsi tenatatsiri, othatakotantakari niyankyaaki. Ikowaperotanaki okitejitee.

³⁰ Ikowaperotawitanaka riraga marineero rowawijaakotyā, rowiinkeromi pitochaani ikinakotantyaarimi othapyaaki. Ikowawita rookaeyenanimi naaripaeni. Ikowaeyawitakani ramatawiteeyenanimi, ikanteeyawitanani:

—Nowiinkeroota othatakotantari pitotsi, irona othowakitzi. Ro naanteeyawori pitochaaniki, nowiinkero jaga, okijotantyaari antawo pitotsi.

Jaa, ikowaeyawitani rookaeyenanimi.
³¹ Riraga Paaworo ikantakiri kapitaano, eejatzi joraaropaeni:

—Eerorika kijokiro royiro marineero pitotsi, tekatsi pikantya eerori pawijakoeyeeni. Eero pishinetzi rookaeyanakaeni.

³² Roojatzi ipejantakawo joraaro jookatha: iroka othatakotantawitari pitochaani. Rowiinkakiro, poog. ³³ Rooteentsi okitejitee, ikanteeyakirini Paaworo:

—Thame, powaeyawakyaaniita. Okaatzi iroñaaka 14 kitejiri pijeekashitaka, tee powaeya.

³⁴ Iroñaaka nokantaperotakimi, powaeyani. Pishintsitantaneeyari. Piyoperotanaki: tekatsi oyeminiroña.

³⁵ Ikanantawori iroka, ipaasonkitakiri Tajorentsi, noñeeyakirini. Ikaatakiro paa, reewataki rowaka. ³⁶ Riweshireeyanaani

maawaeni rowaeyanakani. ³⁷ Nokaateeyakini maawaeni otetawori pitotsi 276.

³⁸ Ikemaeyanakani, ari rowiinkaeyakironi maawaeni teriiko, roojatzi opiyonkatantanaa pitotsi.

³⁹ Ari okitejitaperotanee, tee riyoteeyeeroni kipatsi. Omaanta iñaakiro othanthaa roojatzi janta kipatsiki, ojeekakinta impaneki. Ikowaeyawitakani raatakotapaakyaami janta. ⁴⁰ Rookaero othatakotantawitarinta inkaareki. Ari ithataryagaero jookatha oojotantawitarini oomaro. Rowankitero tokoya, rowaga othowakitziri. Aakotanakina tampyaa, ikowaeyawitani raatakotapaakyaami impanekiiteki. ⁴¹ Omaanta nawikakotapaaka niyankyaaki, ayeentapaaka eentaatzira. Awikaperotapaaka othowaki. Okijotaperotapaaki, tee eewotanee. Rowaga omoetonkaare okagaakiro opataki, watzireeii. ⁴² Ikowaeyawitani joraaro rowamagaeyerinimi maawaeni riraga romonkyaanewopaeni. Ikenkithashiryaanaka:

—Ramaatanakikari, ishiyapithatanakaekari.

⁴³ Omaanta ikowaki kapitaano rowawijaakoteri Paaworo. Tee ishinetakaantziri rowamagaeteri. Ikanteeyakirini maawaeni iyotatsiripaeni ramaatzi:

—Peewaeyeni pijapokanaki, pamaateeyanakini roojatzi janta kipatsiki.

⁴⁴ Eerokapaeni kaari yotatsi pamaate, eenitatsi iroka okotaki taawira, eejatzi kagayiteentsirini: rootaki pamaatantanakyaari.

Aritaki okantakari, nawijakoeyantaarini. Naa-teeyapaakani janta kipatsikinta.

1-2 Naateeyantapaakarini, ineshironkat-
 aperoeyawakinani riraga jeekatsiri janta.
 Ikantawakina:

—Owaero iroka paashini othampishi Maarata:
 ojatekakiro inkaare antawo.

Ari roejawakinawo paamari, ikaemaeyakinani:

—Pipokanaki jaka, pakitsitapaeya paamarika.

Opariyaki inkani, okatsinkaetyaanaki.

3 Raayitapaakini Paaworo incheempeki,
 okaatsinatziitzi. Roejapaakiro paamariki.
 Ojaawaperotanaki roojatzi ishitowantanaka
 maanki, roojatzi ratsikawakotantapaakari
 rakoki, thatzik. 4 Iñeeyatziirini ithatantakari
 rakokira, ikantawakagaeyanakani:

—Aamaashitya rirotaki owamaantatsiri.
 Ikemawakiroota. Tee ipiinkatziirakya janta
 inkaareki, omaanta iñaashityaawoota iroñaaka,
 roojatzi ikamantakya.

5 Roojatzi rotekantanakari maanki paamariki,
 rookakiri, pokiree; tee ikemaatsitari.

6 Iitashiteeyawitakani ari raawaakanakirimi;
 intsipaete ityaanakimi, ikamanaki. Ojamani
 raminashiiyakarini, joreririri. Iñaatziiri
 ikenkithashiryaaanakani eejatzi, ikanteeyini:

—Rirotaki tajorentsitatsiri rootaki kaari ika-
 manta.

7 Eeniro okaakini rowaga iipatsite riraga
 pinkathariwentziriri jeekatsiripaeni. Iwaero
 Poowiryoy. Raakameethateeyawakinani.
 Okaataki 3 kitejiri kameetha ineshironkaeyak-
 inani. 8 Eeniro iriri rirori imaamentokinta.
 Ijaawamerikitaki, eejatzi ishiwaetaka.
 Rareetapaakari Paaworo irira, ramanakiri

Tajorentsi, eejatzi rowakiniri rako iitoki, roojatzi retsiyatakotantaari. ⁹ Imatantakawori iroka, ipokashiteeyakirini maawaeni paashini mantsiyatatsiripaeni. Retsiyatakoeyeerini. ¹⁰ Osheki iñaaperoeyakinani jeekatsiripaeni. Rooteentsi niyaate, ipaeyawakinani oetarika koetyeemotakinari.

Rareetaka Paaworo Oroomaki

¹¹ Ari ikaatzi 3 kashiri, roojatzi noteteeyantanakani pitotsiki poñaachari Arejanteriiyaki. Opokantakari chapinki antawo tampyaa, eeniro ojeekaki pitotsi janta othampishiki antawo inkaare. Eeniro ikijaathowayitzironi okimitakaantayitakawoni atziri tsipantzi rowithaakotakiro janta opatakira pitotsi. Iwaero apaani Kaashitori, paashini iwaero Pooroshi. ¹² Nareetapaaka Shirakoosaki, okaatzi 3 nomaanaki. ¹³ Nowaaganaa eejatzi, ninkitanero janta othapyaaki, roojatzi Reejyo. Okitejitanaki opoñaanaka tampyaa rampateki oorya. Roojatzi okitejitanaki nareetantakawori Poteyooriki. ¹⁴ Noñaapaakiri ayemijantzinkaritepaeni. Ikowaki nojeekimotanakiri 7 kitejiri. Ari nowaaganaka, nareetantaka Oroomaki. ¹⁵ Ari ikemakoeyawakinani ayemijantzinkaritepaeni, roojatzi ipokashiteeyantakinani, itonkiyoteeyawakinani. Ojamani ipoñaayitanakani. Apanipaeni itonkiyoteeyawakinani Jororepiyoki, eejatzi paashinipaeni janta *Tres* Taweerinashiki. Paaworo, iñaantawakariri, ipaasonkitakiri Tajorentsi eejatzi riweshiryaanaka. ¹⁶ Nareetantakari Oroomaki, ishinetakiri Paaworo ijeekapaaki

ipankoki rirori. Itsipatakari apaani joraaro, aminiriri.

¹⁷ Imaapaaki 3, roojatzi ikaemakaantakiri jew-atayitziririni joriiyopaeni. Ipiyoteeyantakarini, ikantakiri Paaworo:

—Nokanteeyemini, nojoriiyotzinkarite. Tee nokantzimatzi atziritzinkaritepaeni aari. Eejatzi tekatsi nokantakotziro iroka rameteeyawitarini atziripaenini paerani.

¹⁸ Omaanta roojoetakina janta Jerojareeki, ikantziri oroomajatzi: “Payeri irika”. Rojampitakowentakina pinkathariwenantatsiri, roojatzi ikowawita romishitowakaantenami. Riyotaki tekatsi nanteri nokamantyaari.

¹⁹ Omaanta ipiyathatawakari joriiyopaeni, rootaki nawentaantakariri Seesari. Tekatsi nokantzimatzi natziritzinkaritepaeni.

²⁰ Rootaki nokae-makaanantakimiri, nokenkithatakagaeyakimini. Paerani aamagaeyawitakarini Rotyaantanewo Tajorentsi ipokantyaari. Iroñaaka nokanteeyirini atziripaeni areetaka, rootaki roojotanteetakinari karenathaki.

²¹ Rakaeyanakirini:

—Tekatsi noñi jankinarentsi poñaachani Joreeyaki, kenkithatakotemini. Eejatzi tee ijeeki ajoriiyotzinkarite kantakotemini.

²² Omaanta nokowaeyakini pikantena oetarika pikenkithashiryaayitzirini. Inashitaka iroka paapatziyari Jesoshi: niyotaki osheki ikijawenteeyakawoni janta maawaeni nampitsikipaeni.

²³ Ari riyotakagaeyakirini tsika okaate kitejiri ikantawakawenteeyantyaaworini.

Ari osheki riyaaateeyanakini ipankoki. Ikantaperotawakiri tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzi. Ritakawo amaetyaaka, roojatzi itsiteniityaakowentakiro. Ikowaki riyotakaaperotakiri rojankinatakotziri Moeseeshini, eejatzi maawaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi: tema rojankinatakotakiri Jesoshi. ²⁴ Raapatziyakari apanipaeni, itheenkakiri paashinipaeni. ²⁵ Ipiyathatawakaanaka, roojatzi rinteenaryaawakaanaka. Tekira riyaatzini, ikantaki Paaworo:

—Kyaaryo iroka okantakiri Ishire Tajorentsi. Ojankinatakaakiri Iseeyashini, kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Rojankinatakiniri rirori ajoriiy-otzinkaritepaeni. ²⁶ Ikantzini:

“Piyaate janta joriiyopaeniki, pikantapaeri: ‘Eniwitacha pikempita pikemantyaarimi, omaanta tee piyotawakiro. Eniwitacha poki, paminantari, omaanta tee pikokichaaperotzi’. ²⁷ Iroñaaka tee añiiri atziri ikenkithashiryantari kameetha. Tee ikoyi ikemijantzi, tee ikoyi raminaperotero kyaaryooperotatsiri, ikowaperotakiro rantero kaari kameethatatsi, rootaki ikantashireeyantakarini: ‘Eero akemijantzi. Aminikari. Akemijantzikari. Ayotaperotzikari. Akenkithashiryaakari. Owawijaakotakari’ ”.

²⁸ Piyoteeyawakironi iroñaaka: rowawijaakotantzi Tajorentsi. Iroñaaka rotyaantziri aapatziyakariri Jesoshi riyotakagaeyerini paashinijatzitatsiri atziri. Ikemijanteeyawakini irirapaeni.

²⁹ Ikemantawakawori ajoriiyotzinkaritepaeni iroka ikantakiriri, riyaaateeyanakini, ipiyapiyawaantetawakagaeyanakani.

³⁰ Okaatzi apite ojarentsi ijeekaki Paaworo pankotsinentsiki, ipinatakiro. Raakameetha-teeyakirini maawaeni areeteeyaririni.

³¹ Ikantatyaani ikantakotapiintziri Tajorentsi, tsika ikantari rirori reewawenantzi. Ikantakotapiintakiri Awinkatharite Jesokirishito, tee imaniro. Tekatsi thañaakotyaaarini ikenkithatzi.

Naaka jankinatzimirori:

Rookashi

**Iwaperite tajorentsi ikenkithatakoetziri
awinkatharite Jesokirishito: owakirari
inimotakiri tajorentsi
New Testament in Ashéninka Pajonal (PE:cjo:Ashéninka
Pajonal)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka Pajonal

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ashéninka Pajonal [cjo], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ashéninka Pajonal

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

clvi

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

97defb47-361b-545a-898b-173aeaa61806